

319.531

2003

**A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK
2003. ÉVI TÁJÉKOZTATÓJA**

BUDAPEST, 2004

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK
2003. ÉVI TÁJÉKOZTATÓJA

BUDAPEST, 2004
MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Kiadja:

a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya

Felelős kiadó:

HORN PÉTER

egyetemi tanár, rektor
az MTA rendes tagja, osztályelnök

Főszerkesztő:

NÉMETH TAMÁS

kutatóintézeti igazgató
az MTA levelező tagja, osztályelnök-helyettes

Szerkesztő:

PAPP MIKLÓS

tudományos tanácsadó
az állatorvos-tudomány kandidátusa

A szerkesztőbizottság tagjai:

Bócsa Iván kutatóprofesszor, az MTA rendes tagja, Dimény Imre professor emeritus, az MTA rendes tagja, Király Zoltán kutatóprofesszor, az MTA rendes tagja, Klement Zoltán kutatóprofesszor, az MTA rendes tagja

ISSN 1216-1179

Készült 22.3 A/5 ív terjedelemben, nyomdai szám: 2004/21

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ Németh Tamás	5
2. AZ MTA 2003. ÉVI KÖZGYŰLÉSÉNEK (MÁJUS 5–6.) HATÁROZATAI	8
3. AZ MTA KÖZGYŰLÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ NYILVÁNOS OSZTÁLYÜLÉS	10
50 éves a „Kettős csavar” (május 7.) (Kémiai-, Biológiai-, Orvos- és Agrártud. Osztálya)	10
4. AZ MTA AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA ÜLÉSEI, HATÁROZATAI ÉS RENDEZVÉNYEI	11
4.1. Az osztályülések napirendjei és határozatai	13
4.1.1. Osztályülés (2003. január 29.)	13
4.1.2. Osztályülés (2003. február 26.)	16
4.1.3. Osztályülés (2003. március 26.)	19
4.1.4. Osztályülés (2003. április 24–25.)	20
4.1.5. Osztályülés (2003. május 28.)	22
4.1.6. Osztályülés (2003. szeptember 24.)	23
4.1.7. Osztályülés (2003. november 26.)	24
4.2. Osztályrendezvények	26
4.2.1. Agrárinformatikai Fórum (2003. március 6.)	26
4.2.2. Széchenyi István emléknap	26
4.3. Az MTA Agrártudományok Osztálya Doktori ügyrendjének melléklete	40
5. AZ OSZTÁLY TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGAINAK ÜLÉSEI, HATÁROZATAI, ÁLLÁSFOGLALÁSAI, RENDEZVÉNYEI	47
5.1. Agrárközgazdasági Bizottság	47
5.2. Agrárműszaki Bizottság	54
5.3. Állatorvos-tudományi Bizottság	70
5.4. Állattenyésztési, Állattenyésztési és Takarmányozási Bizottság	78
5.5. Erdészeti Bizottság	81
5.6. Gyepgazdálkodási Bizottság	89
5.7. Kertészeti Bizottság	92
5.8. Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Bizottság	98
5.9. Növénynevelési Bizottság	103
5.10. Növénytermesztési Bizottság	108
5.11. Növényvédelmi Bizottság	111
5.12. Talajtani és Agrokémiai Bizottság	115

6. AZ OSZTÁLYKÖZI TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGOK ÜLÉSEI, HATÁROZATAI ÁLLÁSFOGLALÁSAI, RENDEZVÉNYEI	120
6.1. Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottság	120
6.2. Állatkísérleti Tudományos Bizottság	124
6.3. Biometriai-biomatematikai Bizottság	127
6.4. Marketing Bizottság	128
6.5. Mezőgazdasági Biotechnológiai Bizottság	133
7. EMLÉKEZÉS AZ OSZTÁLY ELHUNYT AKADÉMIKUSÁRA HORN ARTÚR, A MAGYAR ÁLLATTENYÉSZTÉS NEMZETKÖZILEG ELISMERT TANÍTÓMESTERE ELTÁVOZOTT (<i>Bodó Imre</i>)	134
8. A SZAKTERÜLET FEJLŐDÉSE A NEMZETKÖZI KONFERENCIÁK TÜKRÉBEN	138
8.1. Beszámoló a Floridai X. Növényi Szövetenyésztés és Biotechnológia Nemzetközi Kongresszusról	138
8.2. Híradás a 8. Horvát Biológiai Kongresszusról	139
8.3. Jelentés „A vizierőforrások racionális használata és megőrzése a változó környezetben” c. Nemzetközi Tudományos Konferenciáról	139
8.4. Erdészettudományi Konferencia Székelyudvarhelyen	142
8.5. Növényi molekuláris biológia VII. Nemzetközi Kongresszusa	143
8.6. „Növényi stressz, reaktív oxigén és antioxidánsok” c. konferencia	145
8.7. A CIEC 14. Nemzetközi Szimpóziuma	145
8.8. Tudomány Világfóruma – Budapest	146
9. SZEMÉLYI HÍREK	150
9.1. Akadémikusok kitüntetései, elismerései	150
10. A KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATKIADÁS HELYZETE	151
10.1. Hornok László, az MTA levelező tagja, az Osztály könyvfelelősének éves beszámolója	151
10.2. Az Osztály tagjainak 2003-ban megjelent könyvei	151
11. AZ OSZTÁLYHOZ TARTOZÓ MAGYAR PARAZITOLÓGUSOK TÁRSASÁGÁNAK 2003. ÉVI MUNKÁJA (<i>Farkas Róbert</i>)	153

1. BEVEZETŐ

Az MTA Agrártudományok Osztályának immár tizenharmadik alkalommal megjelenő Tájékoztatója fontos szerepet tölt be egy-egy év eseményeit összefoglaló, a tevékenységben résztvevő bizottságokhoz és osztálytagokhoz kapcsolódó, adott évi történéseket megőrző kiadványként. Az idei év Tájékoztatója is híven tükrözi a történéseket, az eseményeket, az Osztály életének és tevékenységének alakulását, tagjainak tudományos eredményeit és közéleti szerepvállalását. Fontos feladata az Osztálynak, hogy elődeinkre, korábbi tagjainkra, nagy formátumú tudósainkra születésük, illetve életük egyéb eseményeinek évfordulóján megemlékezzünk, a közöttünk lévő nagy tiszteletű professzorainkat pedig köszöntsük jelentősebb évfordulóikon. Nem volt ez másként 2003-ban sem. Több emlékülésre is sor került, melyekről a Bizottságok beszámolóiban található bővebb információ. Pécsi lakásán ünnepeltük 90. születésnapján Kurnik Ernő akadémikus urat, Vinczeffy Imre professzor urat pedig 80. születésnapja alkalmából Debrecenben köszöntöttük.

Az akadémiai élet velejárója az, hogy három évente nagy fontosságú, az adott tudományterület egészére kiható események zajlanak le. Míg a 2002. év az Akadémia és testületeinek megújításáé, újraválasztásáé volt, addig a 2003-as az új levelező tagok választásának előkészítése jegyében telt. 21 kiválóan felkészült, tudományos teljesítményét és közéleti tevékenységét figyelembe véve egyaránt levelező tagnak alkalmas tudós kollégánk MTA levelező taggá ajánlása jelent meg a Magyar Tudomány 2003. decemberi számának mellékletében. Rendes tagnak három akadémikus társunkat ajánlottuk.

Állandóságot, kiegyensúlyozott tevékenységet a köztisztületi tagjainknak a bizottsági munka jelent. A Bizottságok továbbra is a köztisztületiség megjelenítése és a tudományos területek tevékenységének gyakorlása kereteiben működnek. Az egy-egy évben történt tevékenységek összegzésére is a Tájékoztató ad lehetőséget.

2003. évben is az agrártudományok körébe tartozó aktuális feladatok jelentették azt a kört, mely az Osztály tevékenységének fő vonulatát adta. Folytattuk és rendszeressé tettük a tudományos közéletet foglalkoztató jelentősebb kutatásokhoz kapcsolódó előadássorozatot havi, kéthavi rendszerességgel. A havonként (lehetőség szerint a hónap utolsó szerdáján) tartott osztályülések keretében a napirendi pontokhoz kapcsolódóan aktív részvétel a jellemző. Ezt nagyban segíti az a gyakorlat, mely az Agrártudományok Osztályán már a kezdetektől kialakult, hogy a doktor képviselők – az akadémikusi zárt ülések kivételével – minden ülésre meghívást kapnak és ezzel a lehetőséggel élnek is. A teljesség igénye nélkül néhány fontosabb téma: az MTA Doktori Szabályzatának elfogadását követően az Osztály megvitatta és elfogadta az osztályügyrend doktori eljárásra vonatkozó részének átdolgozását; külön kiemelésre méltó, hogy az Osztály bizottságai nagy szaktudással és tudományos igényességgel összeállították a követelményrendszert, mely figyelembe veszi a tudományterületi sajátosságokat; kialakította az Osztály 2004. évi könyvkiadási tervét és folyóirat támogatási döntését; az MTA Doktora cím odaítél-

lésében az Osztály 18 habitus vizsgálatát folytatta le és 7 nyilvános védés utáni eljárásban foglalt állást. Kihelyezett Osztályülést tartottunk a Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Karán Keszthelyen és a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Kertészettudományi Karán.

A bizottságok tudományos, tudománypolitikai tevékenysége ebben az évben is jelentős volt. Az Osztály tevékenységének számottevő része a bizottsági munkán keresztül érvényesül, a feladatok megoldásának jelentős része bizottsági, illetve azoknál a bizottságoknál, ahol albizottságok alakultak, albizottsági tárgyalást és előkészítést igényel.

Megállapíthatjuk, hogy a korábbi évek gyakorlatának megfelelően, 2003-ban is a tudományos rendezvények sora változatlanul igazolta, hogy az Osztálynak van mondanivalója a tudományos közösség és a gyakorlat képviselőinek számára. Az Osztály tagjai (akadémikusai és doktorképviselői) számos rendezvény szervezésében és lebonyolításában vettek részt (MTA Közgyűlése, Magyar Tudomány Napja, World Science Fórum), szerepet vállaltak olyan fontos és országos jelentőségű bizottságok munkájában, mint pl. a Környezetvédelmi Tanács, vagy az Agrárgazdasági Tanács.

Külön kiemelésre méltó a Tudomány Világfóruma, budapesti rendezvény, melyen nyolcvan országból több mint négyszáz tudós, politikus, gazdasági vezető és közéleti szereplő vett részt, köztük többen az MTA Agrártudományok Osztályának tagjai és az Osztály által javasolt meghívottak.

A „Mindentudás Egyeteme” rendezvénysorozat keretében 2003-ban Osztályunkról hárman (Horn Péter, Klement Zoltán és Láng István akadémikusok) tartottak emlékezetes, nagy érdeklődéssel kísért és komoly visszhangot kiváltó előadást.

Osztályunk tagjainak kezdeményezésére indult be egy nagyszerű, klub jellegű rendezvénysorozat havi rendszerességgel „Ismerjük meg egymást – és egymás tudományát” címmel.

Az Osztály tagjai az esztendő folyamán tovább bővítették külföldi tudományos kapcsolataikat, a külföldi akadémiákban választott tagságon túl, az Európai Unió tudományos testületeiben, a 6. keretprogram pályázatainak előkészítésében történő részvétel mellett, sokan vettek részt és tartottak előadást nemzetközi rendezvényeken. Az Osztály szerény mértékben, az MTA NEI közreműködésével az utazásokhoz 150–200 ezer forintos támogatást, valamint rendezvények szervezéséhez csekély mértékű hozzájárulást tudott biztosítani. Ezek az egyéni és intézményi kapcsolatok segítettek az agrártudományok újabb hazai eredményeinek széles körű publikálásában, nemzetközi szintű megismertetésében.

Sajnos a 2003. év sem múlt el fájdalommal nélkül. Novemberben elvesztettük Horn Artúr akadémikus urat. Horn Artúr gazdag tudományos életutat mondhatott magáénak: a Belga Királyi Orvostudományi Akadémia és a Német Mezőgazdasági Tudományos Akadémia levelező tagja, a Lengyel Tudományos Akadémia tiszteleti tagja, a Jersey Szarvasmarhatenyésztők Világszövetsége örökös tiszteleti tagja, az Állatorvos-tudományi Egyetem, a Brnói Mezőgazdasági Főiskola, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem és a Luther Márton Tudományegyetem dísz-

doktora, a Magyar Agrártudományi Egyesület országos elnökségi tagja, az Európai Állattenyésztők Szövetsége Aranytojás Díja, az Arany János Közalapítvány Nagydíja, az Akadémiai Aranyérem és az Állami Díj mellett számos hazai és nemzetközi elismerés kitüntette. Emlékét megőrizzük.

A Bevezetőben arra van lehetőség, hogy utaljunk az évkönyv jelentőségére, és hogy kiemeljünk néhány meghatározó eseményt a teljesség igénye nélkül. Bízunk abban, hogy a „2003. évi Tájékoztató” kellő részletességgel nyújt információkat az Olvasók számára az agrártudományok területén történekről, megerősíti mindenki-
ben azt a hitet, hogy csak a részterületeken történő elhivatott és alázatos munka teheti nagyra nemzetünket, nyújthat segítséget az ország nyugodt vizekre történő kormányzásához. Az eredmények népszerűsítése, az agrárium megismertetése és széles – társadalmi méretű – elfogadtatása további feladatokat ró mindannyiunkra a közeli és távoli jövőben egyaránt.

Kérjük az agrártudományok területén tevékenykedők észrevételeit, javaslatait és célirányos elhivatott munkásságát közös érdekünk az agrártudományok fejlődésének elősegítésére, az agráriumban tevékenykedők életminőségének javítására, a lehetőségekkel élő, elégedett, számításait megtaláló és kiegyensúlyozott agrártársadalom kialakulásához.

Németh Tamás

2. AZ MTA 2003. ÉVI KÖZGYŰLÉSÉNEK (MÁJUS 5–6.) HATÁROZATAI

1. Az Akadémia közgyűlése meghallgatta az elnök és a főtitkár tevékenységéről szóló beszámolót, és azokat elfogadta.
2. A 2003. évi Akadémiai Aranyérem ünnepélyes keretek között Harmatta János rendes tagnak adta át az Akadémia elnöke.
3. Akadémiai Díjban részesültek. Újváry Zoltán, Ádám Magda, Berkes István és Csíki Endre, valamint Tóth Bálint (megosztott díj), Gáborjányi Richárd és Tóth Miklós (megosztott díj), Nagy M. György, Hegedűs István, Kollár László, Sarkadi Balázs és Váradi András (megosztott díj), Lőrincné Istvánffy Hajna, Haas János, Lévai Péter és Trócsányi Zoltán (megosztott díj).
4. Akadémiai Újságírói Díjban részesült Lukácsi Béla és Elek László.
5. A közgyűlés üdvözölte a Wahrmann Mór-érem adományozásának felújítását, amelyet 2003-ban Juhász Endre, az Európai Unióval folytatott csatlakozási tárgyalások főtárgyalója kapott.
6. A közgyűlés az Akadémia 2002. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló beszámolót elfogadta.
7. A közgyűlés elfogadta az Akadémia 2004. évi költségvetési irányelveit, annak preferenciáit és felhatalmazta az Akadémia vezetését, hogy a 2004. évi költségvetés tárgyalásánál ennek megfelelően járjon el.
8. A közgyűlés felhatalmazza az Akadémia vezetését, hogy az Akadémia 2004. évi költségvetési keretszámainak az akadémiai költségvetési irányelveknek és a költségvetési tárgyalásoknak megfelelően állapítsa meg.
9. A közgyűlés felhatalmazza az Akadémia vezetését, hogy az EU és egyéb külföldi programokban való Akadémiai részvételhez szükséges saját forrás rész és az előfinanszírozáshoz szükséges forgóalap biztosítása ügyében a költségvetési tárgyalásokkal együttesen, ill. külön a tárcák esetleges bevonásával egyeztető megbeszéléseket folytasson.
10. A közgyűlés elfogadta az Akadémia főtitkárának beszámolóját az akadémiai intézmények és az Akadémia által nyújtott alapítványi és társadalmi szervezetek részére adott támogatásról.
11. A közgyűlés támogatja az Akadémia közvetítő szerepét a nyugati magyar tudóstársadalom és a Kárpát-medence magyar tudományos életének fejlesztésében. Ezért üdvözli a Nyugati Magyar Tudományos Tanács elnöki bizottság megalakulását és támogatja a határon túli magyar tudományos élet közalapítványi segítségét.
12. A közgyűlés elfogadta a Magyar Köztársaság Kormánya számára az Akadémia 2002. évi tevékenységéről készített tájékoztatót.

13. A közgyűlés tudomásul vette a magyar tudományos élet 2001–2002. évi időszakáról az Országgyűlés számára készülő jelentés tartalmi vázlatát. Felhatalmazza az elnökséget, hogy a tárcáktól beérkező adatokkal történő kiegészítés után azt véglegesítse és az Országgyűlésnek benyújtsa.
14. A közgyűlés a Felügyelő Bizottság, a Vagyonkezelő Kuratórium, a Tudományetikai Bizottság, a Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság, a Doktori Tanács, valamint az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa közgyűlés által választott tagjainak mandátumát a 2004. évi májusi közgyűlésig meghosszabbítja.
15. A közgyűlés az Akadémia Ügyrendjét a következő szöveggel egészítette ki: „Ü. 91/A. Az Akadémia köztestületének tagja köteles alávetni magát a bizottság eljárásának”. A kiegészítés maga után vonja a bizottság közgyűlés által jóváhagyott ügyrendje 2.3. pontjának kiegészítését. „2.3. TeB egyedi etikai ügyekben csak akkor járhat el, ha mind a panasztevő, mind a panaszlott írásban kijelenti, hogy aláveti magát a bizottság eljárásának. Ha a panaszlott a köztestület tagja, akkor nincs szükség a hozzájárulására az eljárás lefolytatásához”.
16. A közgyűlés az Akadémia Ügyrendjének 41. pontját az alábbiakban egészíti ki: „A területi bizottságok tevékenységükbe bevonják a régiójuk szerinti határon túli köztestületi tagokat”.
17. A közgyűlés elfogadta, hogy a 20 közgyűlési doktor választása 2004 áprilisáig megtörténjék. A 200 képviselői hely tudományági elosztása a korábbi évek szerint történjék: felerészben a tudományos osztályok között egyenletesen, felerészben a tudományos osztályokhoz tartozó köztestületi tagok arányának megfelelően. A közgyűlés felhatalmazza az elnökséget a végleges arányok megállapítására.
18. A közgyűlés köszönetét fejezi ki Keresztes Lászlónak „Az eredmények és újabb irányzatok a finnugrisztikában. A magyar nyelv eredetkérdései” című tudományos előadásáért.
19. A közgyűlés köszönetét fejezi ki Glatz Ferencnek „A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–2002” című kötet megjelentetéséért.
20. A közgyűlés felhatalmazza az elnökséget, hogy a határozatot – annak tartalmi változtatása nélkül – véglegesítse.

3. AZ MTA KÖZGYŰLÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ NYILVÁNOS OSZTÁLYÜLÉS

50 ÉVES A „KETTÓS CSAVAR”*

(/2003. május 7./ Kémiai Tud. O., Biológiai Tud. O., Agrártud. O. és Orvosi Tud. O.)

1. Megnyitó: Görög Sándor, az MTA rendes tagja a Kémiai Tudományok Osztályának elnöke
2. Kettős csavar: a megkétszerezett tudomány
Hargittai István, az MTA rendes tagja
3. A DNS szerkezetétől a genom szerkezetéig
Venetiáner Pál, az MTA rendes tagja
Elnök: Horn Péter, az MTA rendes tagja az Agrártudományok Osztálya elnöke
4. A génkutatás és a genomika szerepvállalása a növények nemesítésében
Dudits Dénes, az MTA rendes tagja
5. Miért négybetűs a genetikai ABC?
Szathmáry Eörs, a biológiai tudomány doktora
Elnök: Telegdy Gyula, az MTA rendes tagja,
az Orvosi Tudományok Osztályának elnöke
6. Hogyan készítsünk élő sejtet?
Posfai György, a biológiai tudomány kandidátusa
7. A DNS molekulától a betegágyig: a molekuláris medicina hídja
Oláh Edit, a biológiai tudomány doktora
Elnök: Damjanovich Sándor, az MTA rendes tagja,
a Biológiai Tudományok osztályának elnöke
8. Nukleinsav támadáspontú gyógyszerek
Ötvös László, a kémiai tudomány doktora
9. Neurodegeneratív betegségek kémiai és biokémiai háttere
Penke Botond, az MTA levelező tagja
10. Zárzó
Damjanovich Sándor, az MTA rendes tagja

*Az előadások teljes terjedelmükben a Magyar tudomány 2003. 10. számában olvashatók.

4. AZ MTA AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK ÜLÉSEI, HATÁROZATAI ÉS RENDEZVÉNYEI

Az MTA Agrártudományok Osztályának 2003. évi tevékenysége

(Összefoglalás)

Osztályülések (2 zárt, 7 rendes, 1 kihelyezett 2 napos osztályülés, 1 a közgyűlési doktorképviselők és tudományos bizottságok elnökeinek rendezett ülés)

Az Osztály a Közgyűlési határozat, elnökségi állásfoglalásából származó feladatként:

- megvitatta és elfogadta az osztályügyrend doktori eljárásra vonatkozó részének átdolgozását.
- megvitatta és elfogadta a Doktorok Gyűlésének javaslatait.
- az Osztály határozott újjáválasztandó közgyűlési doktorképviselőinek tudományos bizottságok szerinti megoszlásáról.

Az Osztály saját hatáskörében végzett munkája

- A 2004. évi akadémiai tagválasztás előkészítése érdekében, a tagajánlások kialakításához az Osztály vezetősége kikérte akadémikus tagjainak és tudományos bizottságainak véleményét. A tagjelölő osztályülés eredményessége érdekében az Osztály tagjai meghallgatták a tagnak ajánlottak tudományos tevékenységéről, céljairól, eddig elért hazai és nemzetközi eredményeiről szóló beszámolóját. A jelöltek ismertették saját tudományos területükön végzett munkásságuk hazai és nemzetközi eredményeit, tudományos tevékenységükkel kapcsolatos további terveiket, valamint azt, hogy a jövőben miként kívánják segíteni az Osztály céljainak eredményes megvalósítását.
- Kialakította állásfoglalását a 2004. évi külföldi utazási, nemzetközi részvételű hazai rendezvények szervezési és a külön-meghívottakra vonatkozó keret felosztásával kapcsolatban.
- Az FVM felkérésére az Osztály tagjai szakterületüknek megfelelő rendelettervezeteket véleményeztek.
- Az MTA Doktora cím odaítélésében 18 bizottsági véleményezés és 7 nyilvános védés utáni eljárásban foglalt állást.
 - Az Osztály javaslatot tett Széchenyi-díjra, Akadémiai Aranyéremre, Akadémiai Díjra, Akadémiai Újságírói Díjra, Eötvös Koszorúra, Akadémiai-Szabadalmi Nívódíjra, valamint az Arany János Közalapítvány a Tudományért Darányi Ignác Szakkuratóriumi Díjára.
- Az FVM felkérésére az osztály tájékoztatást adott az alábbi kérdésekben:

- Az agrár-környezetvédelmi programmal kapcsolatosan,
 - Az állattenyésztés helyzetéről az EU-csatlakozás feltételeinek tükrében,
 - A kertészet fejlesztésének irányairól,
 - A magyar erdészet időszerű kérdéseiről,
 - A növényegészségügy és a növényvédelem helyzetéről,
 - A mezőgazdasági vízgazdálkodás stratégiai kérdéseiről,
 - A mezőgazdasági és nem mezőgazdasági területhasználat összehangolásáról,
 - A többszintű szaktanácsadási rendszer és szakoktatás kiépítéséről.
- Az Osztály köztestületi tagjai a NEI-hez – különböző kormányközi tudományos és technológiai együttműködés keretében – benyújtott pályázatokat véleményeztek.
 - Az Osztály véleményt kért tagjaitól és tudományos bizottságaitól a Doktori Szabályzattal kapcsolatos, az Alapszabállyal nem ellenkező, szükséges módosításokat illetően annak érdekében, hogy az értekezések elbírálása során konkrétan figyelembe tudja venni az adott szakterület esetleges specialitásait. A tudományos bizottságok összeállították módosító indítványukat.
 - Az Osztály kialakította a 2004. évi könyv- és folyóirat kiadási tervét.
 - Tájékoztatót hallgatott meg a közgyűlési doktorképviselők gyűléséről, valamint az élettudomány három akadémia osztálya doktorképviselői részvételével rendezett szekcióüléstről.
 - Az Osztály tájékoztatta tagjait a „Génmanipuláció és a klónozás etikai vonatkozásai”, c. anyaggal kapcsolatosan kialakított véleményről.
 - Újjáalakította Osztályközi bizottságait.
 - Az Osztály megválasztotta állandó meghívottjait.
 - Az Osztály akadémikus tagjai és az MTA Doktorai bevonásával véleményezte a Nemzeti Alapterv – 2003 vitaanyagot.
 - Állásfoglalást alakított ki kutatóintézeti igazgatói pályázat véleményezésével kapcsolatban.
 - Az Osztály megválasztotta delegáltjait a 2003. november 8–10. között megrendezett Budapesti Tudományos Fórum rendezvényre (Budapest Science Forum) és megtárgyalta a szervezéssel kapcsolatos, az osztály hatáskörébe tartozó feladatokat.
 - Az Osztály a 2004. évi Akadémiai tagválasztás előkészítése keretében foglalkozott az MTA Köztestületi Publikációs Adatbázis létrehozására vonatkozó előterjesztéssel.
 - Az Osztály a feladatra felkért ad hoc bizottság tájékoztató előterjesztése alapján meghallgatta és megvitatta az MTA Doktori Tanácsa Ügyrendjének az MTA doktora cím elnyeréséhez kapcsolódó eljárásban történő változtatásokat, és észrevételeit továbbította az MTA Doktori Tanácsa felé.

- Az Osztály a feladatra felkért ad hoc bizottság tájékoztató előterjesztése alapján megvitatta az MTA Agrártudományok Osztálya, valamint tudományos bizottságainak az MTA doktora cím elnyeréséhez benyújtott kérelmekkel kapcsolatos előterjesztésre összeállított követelményrendszert.

Osztályülés keretében megtartott tudományos előadások

Dudits Dénes: „A gének világának genomikai megközelítése”
 Cselótei László: „Gondolatok az öntözésről” címmel

Az MTA Agrártudományok Osztálya májusi Közgyűléséhez kapcsolódó osztályrendezvényei

- „A magyarországi agrártermelés és az agrár környezetvédelem helyzete és kiemelt feladatai az EU csatlakozás előtt” – közös rendezvény az MTA Orvosi Tudományok Osztályával és az Egészségtudományi Bizottsággal
- „Természetvédő fahasználat – környezetbarát fahasznosítás” – az Erdészeti Bizottság hagyományos évi nagyrendezvénye
- „50 éves a kettős csavar” – közös rendezvény az MTA Kémiai Tudományok-, Biológiai Tudományok- és Orvosi Tudományok Osztályaival

A Magyar Tudomány Napjához kapcsolódó rendezvény

- *Széchenyi Emléknap* – a hagyományoknak megfelelően – Nagycenk, Sopron
- „A XXI. század erdőművelése” – tudományos ülés az Erdészeti Bizottság szervezésében

Sárdi Éva

4.1. AZ OSZTÁLYÜLÉSEK NAPIRENDJEI ÉS HATÁROZATAI

4.1.1. OSZTÁLYÜLÉS (2003. január 29.)

Napirend

1. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése

Előterjesztők: Papp János az MTA Doktora – Szabó Zoltán pályázata

Szűcs István az MTA Doktora – Manfred Ploetz pályázata

Szűcs István az MTA Doktora – Vahid Jousefi pályázata

Nagy Béla az MTA levelező tagja – Gálfi Péter pályázata

Kertész Zoltán az MTA Doktora – Lazányi András pályázata
Kertész Zoltán az MTA Doktora – Pollhamer Ernőné pályázata
Kertész Zoltán az MTA Doktora – Márkus Ferenc pályázata

2. Állásfoglalás a 2003. évi könyv- és folyóirat támogatások elosztásával kapcsolatosan
Előterjesztő: Hornok László az MTA levelező tagja
3. Állásfoglalás az esedékes Akadémiai Aranyérem, Akadémiai Díj és Akadémiai Újságírói Díj odaítélésével kapcsolatosan (mellékelve az Osztály titkárságára január 13-áig beérkezett javaslatok)
4. Az Osztály állandó meghívottjainak megválasztása
5. Tájékoztató a „Génmanipuláció és a klónozás etikai vonatkozásai” c. anyaggal kapcsolatosan kialakított véleményről
Előterjesztő: Heszky László az MTA levelező tagja
6. Tájékoztató az osztályközi bizottságok megalakulásának jelenlegi állásáról
Előterjesztő: Németh Tamás az MTA levelező tagja
7. Egyebek

Határozatok

1. Doktori cselekmények

- Az Osztály Szűcs István, az MTA doktorának Manfred Ploetz doktori pályázatára vonatkozó előterjesztését megvitatta és elutasította.
- Az Osztály Mészáros János, az MTA rendes tagjának Gálfi Péter doktori pályázatára vonatkozó előterjesztését elfogadta és támogatta a pályázó részére az MTA Doktora cím odaítélését.
- Az Osztály Velich István, az MTA doktorának Lazányi András doktori cselekményére vonatkozó előterjesztését meghallgatta és megvitatta. A Nemesítési Bizottság véleménye, valamint az elhangzott hozzászólások alapján az Osztály úgy foglalt állást, hogy tekintettel Lazányi András előrehaladott korára és a benyújtott doktori cselekmény bizottsági minősítésére, nem támogatja nevezett pályázatának védésre való bocsátását, ezzel egyidejűleg azt a határozatot hozta, hogy életmű díjjal ismerjék el a jelölt tevékenységét, aki a 1950–60-as években ismert és tevékeny szereplője volt a búzafajta kutatásoknak.

- Az Osztály megtárgyalta Pollhamer Ernőné doktori pályázatát és titkos szavazás alapján védésre bocsátását javasolta.
 - Az Osztály Velich István az MTA doktorának Márkus Ferenc doktori pályázatára vonatkozó előterjesztését elfogadta és támogatta a pályázó részére az MTA Doktora cím odaítélését.
 - Az Osztály Papp János, az MTA doktorának Szabó Zoltán doktori pályázatára vonatkozó előterjesztését elfogadta és támogatta a pályázó részére az MTA Doktora cím odaítélését.
2. Hornok László, az MTA levelező tagja előterjesztése alapján az Osztály megvitatta a 2003. évi könyv- és folyóirat támogatások elosztásának kérdését, és az alábbiaknak megfelelő állásfoglalást alakított ki.

Acta Agronomica	1100
Acta Phytopath. et Entomol.	600
Acta Veterinaria	1000
Agrokémia és Talajtan	680
Osztály-tájékoztató (Évkönyv 2002.)	1650
Agrártörténeti Szemle	900
Chikán Á: Emlékkönyv Barabás Zoltánról	300
Kiss Judit: A magyar mezőgazdaság világgazdasági mozgástere	500
Magyarország kultúrflórája (árpa, lóbab) Bócsa Iván	1800
Balázs Ervin: Hungária aranya (A paprika)	455
Agrárműszaki Sorozat (Bibliográfia) Szendrő Péter	500
Nowinszky László: Fénycsapdázás (angol nyelvű kiadás)	700
Összesen:	10 185 eFt

3. Akadémiai Aranyérem kitüntetésre az Osztály tagjai egyhangúlag támogatták Halász Béla akademikust, az MTA Orvostudományok Osztályának jelöltjét.

Az Osztály megosztott Akadémiai Díjra javasolta Gáborjányi Richárdot és Tóth Miklóst, Akadémiai Újságírói Díjra pedig Király Pál felterjesztését javasolta.

4. Az Osztály titkos szavazással megválasztotta a 2002–2005. ciklus állandó meghívottjainak körét:

Vizi E. Szilveszter, Kroó Norbert, Hámori József, Meskó Attila, Hárs Titanilla

Biacs Péter, Marton István, Bertók Lóránd, Romány Pál, Nagy János, Faragó Sándor,

Magda Sándor, Barna Balázs

Biológiai Tudományok Osztálya képviselője

Orvosi Tudományok Osztálya képviselője

5. Egyebek

– Májusi rendezvények – javaslatok „*A természetvédő fahasználat és a környezetbarát fahasznosítás tudományos alapjai*” (Díszterem lefoglalva május 7-ére)

Előterjesztő: Solymos Rezső

– Dudits Dénes tart tudományos előadást a következő osztályülésen,

- Magda Sándor az MTA Doktora tájékoztatta az osztályt, hogy az Agrárközgazdasági Bizottság szervezésében vitasorozat indul a szaktanácsadás, vidékfejlesztés, felnőttképzés rendszerének fejlesztéséről.
- Balázs Sándor akadémikus az MTA Szociális Bizottsága osztályképviselője e tisztség alóli felmentését kéret. Az Osztály egyhangú határozattal Kovács Ferenc akadémikust választotta helyette a bizottság tagjai közé.
- Ismertetésre került Kroó Norbert, az MTA főtitkára levele, miszerint: A Magyar Tudományos Akadémia 2003. november 8–10. között Budapesten szervezi meg a Budapesti Tudományos Fórum (Budapest Science Forum) elnevezésű rendezvényt, amely az 1999-ben tartott World Conference on Science folytatását jelenti.

A köztestületi névsort minden bizottság átnézés és pontosítás után 2003.02.05-éig küldje vissza az Osztály titkárságára.

A fórummal kapcsolatban az MTA főtitkárának 4 kérése van:

1. Jelöljön ki az Osztály két személyt, akik meghívott résztvevőként kapcsolódnak be a Fórum munkájába.
2. Javasoljon az Osztály 2–3 személyt, akik a később megalakuló szerkesztőbizottságban részt vesznek a dokumentumtervezetek előkészítésében.
3. Javasoljon az Osztály két olyan neves külföldi tudóst, akiket az MTA meghív a Fórumra és átvállalja a költségeiket,
4. Javasoljon az Osztály néhány (2–3 fő) olyan neves külföldi tudóst, vagy közéleti személyiséget, akiket az MTA meghív a Fórumra, de nem ajánlja fel a költségterítést.

4.1.2. OSZTÁLYÜLÉS (2003. február 26.)

Napirend

1. Tudományos előadás

Előadó: Dudits Dénes „A gének világának genomikai megközelítése”

2. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése
Előterjesztő: Schmidt János az MTA levelező tagja – Rafai Pál Sándor pályázata
3. Tájékoztató a „Génmanipuláció és a klónozás etikai vonatkozásai” c. anyaggal kapcsolatosan kialakított véleményről
Előterjesztő: Heszky László az MTA levelező tagja
4. Tájékoztató az osztályközi bizottságok megalakulásának jelenlegi állásáról
Előterjesztő: Németh Tamás az MTA levelező tagja
5. Állásfoglalás Eötvös koszorú díj odaítélésével kapcsolatosan
6. Egyebek
A 2003. november 8–10. között megrendezendő Budapesti Tudományos Fórum (Science Forum) megszervezésével kapcsolatos, az Osztály hatáskörébe tartozó feladatok – Kroó Norbert, az MTA főtitkára kérésének megfelelően.

Határozatok

1. Az Osztály meghallgatta, megvitatta és elismerően értékelte Dudits Dénes „A génvilág genomikai megközelítése” c. tudományos előadását.
2. Megállapodás született arról, hogy a következő tudományos előadást Cselőtei László akadémikus tartja „Gondolatok az öntözésről” címmel.
3. Az Osztály Schmidt János, az MTA levelező tagja Rafai Pál Sándor doktori pályázatára vonatkozó előterjesztését elfogadta és a titkos szavazás eredménye alapján támogatta a pályázó részére az MTA Doktora cím odaítélését.
4. Szendrő Péter, az MTA doktora, a SZIE rektora tájékoztatást adott a Szent István Egyetem Budai Karainak kiválási szándékával kapcsolatos fejleményekről, az eddigi megállapodásokról, valamint a Közgazdasági és Államigazgatási Egyetemmel kezdeményezett tárgyalásokról.
5. Az Osztály meghallgatta a 2003. évi Eötvös Koszorú díj odaítélésével kapcsolatosan beérkezett javaslatok előterjesztéseit. A Kertészeti Bizottság Mócsényi Mihály jelölésére vonatkozó előterjesztését Papp János, az MTA doktora, bizottsági elnök, az Erdészeti Bizottság Járó Zoltán jelölésére vonatkozó előterjesztését Solymos Rezső, az MTA levelező tagja, bizottsági elnök ismertette. Az Osztály tagjai megvitatták az előterjesztéseket, majd az álláspontok egyeztetését követően a nagyobb támogatottságot kapó jelölt előterjesztéséről titkos szavazással alakították ki állásfoglalásukat.
6. Az Osztály támogatta Mócsényi Mihály Eötvös Koszorúra történő jelölését.
7. Vezetői ciklusa leteltét követően pályázatot nyújtott be az igazgatói munkakör betöltésére Harrach Balázs, az MTA Doktora, az MTA Állatorvos-tudományi Kutatóintézetének igazgatója. Az igazgatói pályázatot – az Osztály vezetőségének felkérésére – Varga János akadémikus és Solti László, az MTA Doktora véleményezték. A jelölt 10 perces előadás keretében ismertette az elmúlt ciklus alatt elért ered-

ményeket és a következő ciklusra vonatkozó vezetői elképzeléseit. Az Osztály titkos szavazással Harrach Balázs vezetői kinevezésének megújítását támogatta.

8. A 2002–2005 ciklusra megválasztott tanácskozási jogú tagok közé titkos szavazással Jolánkai Márton és Solti László közgyűlési doktorképviselőket választotta az Osztály.
9. Kroó Norbert, az MTA főtitkára felkérésére a 2003. november 8–10. között megrendezendő Budapesti Tudományos Fórum (Budapest Science Forum) megszervezésével kapcsolatosan az Osztály a következőképpen határozott:
 - A Budapest Science Fórum meghívott résztvevőjeként Horn Pétert, az MTA rendes tagját és Németh Tamást, az MTA levelező tagját javasolja.
 - A dokumentumtervezetek előkészítésében résztvevő szerkesztő bizottsági tagként Király Zoltánt, Balázs Ervint, az MTA rendes tagjait és Jolánkai Márton, az MTA Doktorát javasolja.
 - Karl-Heinz Kogel (Lehrstuhl für Phytopathologie Universität Giessen, Németország) és Christian Hera (a Román Tudományos Akadémia tagja, Bukarest, Románia) professzorokat javasolja olyan neves külföldi meghívott tudósokként, akiknek a költségeit az MTA átvállalja.
 - Meghívásra javasolja továbbá Somogyi Árpádot és Kosztarab Mihályt, az Osztály külső tagjait azon meghívott külföldi tudósok közé, akiknek az MTA költségtérítést nem ajánl fel.
10. Az Osztály támogatta Solymos Rezső akadémikusnak a 2003. májusi Közgyűléshez kapcsolódó osztályrendezvényre vonatkozó javaslatát, és felkérte a 2003. május 7-én „A magyarországi agrártermelés és az agrár környezetvédelem helyzete és kiemelt feladatai az EU csatlakozás előtt” címmel tervezett rendezvény koordinálására.
11. Horn Péter osztályelnök bejelentette, hogy az Osztály korábbi állásfoglalásának megfelelően Wojnarovits Elek 2003. évi „World Food Prize” Díjra összeállított pályázata továbbításra került az MTA Elnöke felé.
12. Németh Tamás osztályelnök-helyettes beszámolt a 2003. február 25-én megtartott Elnökségi ülésen elhangzottakról. Téma a közgyűlési előkészületek voltak, mely szerint az MTA 2003. május 5-én és 6-án tartja Közgyűlését. Ennek keretében az Osztály javaslatot tehet egy 20 perces előadásra.
13. Balázs Ervin akadémikus az Akadémia és az Osztály honlapjának hiányosságairól beszélt. Megállapítást nyert, hogy a jelenlegi internetes tájékoztatás színvonalának javításához sürgős változtatások szükségesek. Németh Tamás osztályelnök-helyettes a témához kapcsolódóan tájékoztatást adott arról, hogy a TAKI segítséget nyújt az Osztály honlapjának aktualizálásához.
14. Szabó Ferenc, az MTA doktora, dékán ismételten meghívta az Osztályt kétnapos kihelyezett osztályülésre, Keszthelyre 2003. április 24–25-i dátummal.

15. Németh Tamás osztályelnök-helyettes ismételten felhívta az Osztály tagjainak figyelmét arra, hogy kutatásairól, konkrét eredményeiről 5–10 soros ismertetést küldjenek az Osztály titkárságára Vizi E. Szilveszter elnök úrhoz történő továbbítás céljából.

4.1.3. OSZTÁLYÜLÉS (2003. március 26.)

Napirend

1. Tudományos előadás

Előadó: Cselőtei László „Gondolatok az öntözésről” címmel

2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése

Előterjesztők: Várallyay György, az MTA rendes tagja – Csákiné Michéli Erika pályázata

Várallyay György, az MTA rendes tagja – Tóth Tibor pályázata

3. Doktori cselekmények védelem utáni véleményezése

Előterjesztő: Velich István, az MTA Doktora – Pesti Miklós pályázata

4. Tájékoztató a „Génmanipuláció és a klónozás etikai vonatkozásai” c. anyaggal kapcsolatosan kialakított véleményről

Előterjesztő: Heszky László, az MTA levelező tagja

5. Tájékoztató a 2003. május 7-én „A magyarországi agrártermelés és az agrár környezetvédelem helyzete és kiemelt feladatai az EU csatlakozás előtt” címmel tervezett, Közgyűléshez kapcsolódó osztályrendezvény koordinálásáról

Előterjesztő: Solymos Rezső, az MTA levelező tagja

6. Egyebek

Határozatok

1. Az Osztály meghallgatta és megvitatta Cselőtei László akadémikus „Gondolatok az öntözésről” című tudományos előadását.

2. Az Osztály meghallgatta és megvitatta Várallyay György akadémikus Csákiné Michéli Erika doktori pályázatára vonatkozó bizottsági véleményt ismertető előterjesztését és támogatta a pályázat védelemre bocsátását.

Az Osztály meghallgatta és megvitatta Várallyay György akadémikus Tóth Tibor doktori pályázatára vonatkozó bizottsági véleményt ismertető előterjesztését és támogatta a pályázat védelemre való bocsátását.

3. Az Osztály megvitatta és elfogadta Velich István az MTA Doktora Pesti Miklós doktori pályázatára vonatkozó védelem utáni előterjesztését és támogatta a pályázat részére a doktori cím odaítélését.

4. Heszky László, az MTA levelező tagja tájékoztatást adott a „Génmanipuláció és a klónozás etikai vonatkozásai” c. anyaggal kapcsolatosan kialakított ad hoc bizottsági véleményéről. Az Osztály tagjai az eseti bizottsági állásfoglalást megvitatták és elfogadták.
5. Solymos Rezső, az MTA levelező tagja az Osztály vezetőségének felkérésére részletes tájékoztatást adott a 2003. május 7-ére „A magyarországi agrártermelés és az agrár környezetvédelem helyzete és kiemelt feladatai az EU csatlakozás előtt” címmel tervezett, közgyűléshez kapcsolódó osztályrendezvény tervezett programjáról. Az Osztály tagjai megvitatták az előterjesztést, és azt szakmai vonatkozásait tekintve támogatólag elfogadták, de a rendezvény későbbi megszervezése mellett határozottak a szóban forgó program kiemelt jelentőségére való tekintettel.
6. Egyebek
 - Az Erdészeti Bizottság hagyományos évi nagyrendezvényét május 14-én tartja „Természetvédő fahasználat – környezetbarát fahasznosítás” témakörben.
 - Közös osztályülés a Kémiai Tudományok és Biológiai Tudományok Osztályával.
 - Közös osztályülés az Orvosi Tudományok Osztályával és az Egészségtudományi Bizottsággal (Elnök: Kovács Ferenc) május 9-én. Felkért előadók: Zajkás Gábor OÉTI, Halmi László BM Központi Kórház, Szollár Lajos Semmelweis Egyetem, Biacs Péter helyettes államtitkár FVM, Bánáti Diána KÉKI, Bíró Géza SZIE.
 - A felszabadult május 7-i időpontra az Agrárközgazdasági Bizottság egy aktuális vonatkozású nagyrendezvény megszervezését javasolja.

Az Osztály egyhangúlag támogatta, hogy a Bolyai Szakkuratóriumban a Dohy János akadémikus halála miatt megüresedett helyet Solti László az MTA Doktora töltsse be.

4.1.4. OSZTÁLYÜLÉS (2003. április 25.)

Helyszín: Veszprémi Egyetem, Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Keszthely

Az Osztály Szabó Ferenc egyetemi tanár, dékán, közgyűlési doktorképviselő és a keszthelyi akadémikusok, Horváth József és Sáringer Gyula meghívására 2003. április 24–25-én kihelyezett ülést tartott a VE Georgikon Mezőgazdaság-tudományi Karán, Keszthelyen.

A hivatalos programot követően a résztvevők dékáni tájékoztatót hallgattak meg a kar tevékenységéről, oktató-kutatómunkájáról. Ebben többek között szó esett arról, hogy gróf Festetics György által létrehozott, Európa legrégebbi agrár-felsőoktatási intézménye az 1797. évi alapítása óta jelentős szerepet tölt be az agrárszakember-képzésben, a kutatásban-fejlesztésben. Az intézmény, az alaptevékenysége mellett, jelenleg agrártudományi centrumi funkciót is betölt. A főbb oktatási, kutatási egységei az Állattudományi Intézet, a Növény- és Környezettudományi Intézet, a Növény-védel-

mi Intézet, a Társadalom- és Gazdaságtudományi intézet mellett több önálló tanszék és egyéb szervezet vesz részt az intézmény tevékenységében. A Karon jelenleg négy doktori iskola működik: Állattenyésztési Tudományok Doktori Iskola, vezető: Szabó Ferenc, Gazdálkodás- és Szerveztudományok Doktori Iskola, vezető Major Iván, Interdiszciplináris Agrártudományok Doktori Iskola, vezető: Várnagy László és Növénytermesztési- és Kertészeti Tudományok Doktori Iskola, vezető Horváth József. Kiegészítő (szakmérnök) képzés folyik növényvédelmi, természetvédelmi, minőségügyi és tanári szakokon. Ötéves egyetemi szintű alapképzést négy szakon (agrármérnök, agrárkémikus agrármérnök, gazdasági agrármérnök, növényorvos), főiskolai képzést öt (agrármenedzser, kertészmérnök, környezetmérnök, növénytermesztő mérnök, vendéglátó és szálloda) szakon, felsőfokú szakképzést egy (informatikai statisztikus és gazdasági tervező) szakon folytat az intézmény. Az oktatásfejlesztési elképzelésekben a képzési struktúra kétlépcsősé történő átalakítása, továbbá újabb szakok indítása szerepel.

A kutatás, fejlesztés ugyancsak jelentős szerepet tölt be a kar életében. Különböző támogatási források segítségével több mint 120, a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés szintje valamennyi területére kiterjedő programot koordinál az intézmény. Akadémiai kutatóhely működik Horváth József akadémikus vezetésével, mely növényvirológiai vizsgálatokat folytat. A Széchenyi Tervhez kapcsolódóan több NKFP feladat felelőse a Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar. Ennek keretében a burgonya konzorciumot Horváth Sándor, a húsmarha konzorciumot Szabó Ferenc, a Balaton vízminőségének védelmével foglalkozó projektet Máté Ferenc, a földértékelést folytató programot Gaál Zoltán irányítja.

Európában is szinte egyedülállóan, mintegy fél évszázada folyik Keszthelyen a magyar nagy fehér hússertés nemesítése. Ugyancsak nagy múltra tekint vissza a burgonya-, a szőlő-, a paprika-, a pázsitfűfélék és egyéb növények nemesítési programja. Szintén több évtizede folynak a szántóföldi, a trágyázási és a vetésforgó kísérletek, amelyeket Kemenessy Ernő, Láng Géza és Belák Sándor akadémikusok alapoztak meg. Jelentősek az entomológiai, növényvirológiai, kórtani, zoológiai, növényvédelmi, agrokémiai, állatelettani, takarmányozási, állattenyésztési, műszaki és ökonómiai kutatások.

Az intézmény ugyancsak fontos szerepet vállal a regionális feladatokból. Szaknácсадást végez, és szinte hetente szervez egy-egy szakmai tájékoztató programot a környék gazdálkodói számára.

A kar jelentős hazai és nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik, amelyek nagymértékben segítik a kutatási együttműködést, és jól szolgálják a hallgatói, oktatói, kutatói mobilitást.

A tájékoztatókhoz kapcsolódóan a résztvevők megtekintették az intézmény egy-egy kísérleti helyszínét. Cserszegtomajon Bakonyi Károly szőlőnemesítő szolt a szőlészet-borászat időszerű kérdéseiről, a fontosabb feladatokról, majd bemutatta a szőlő fajtagyűjteményt, az általa itt előállított szőlőfajtákat, közöttük a talán legismertebb cserszegi fűszerest.

A szakmai tájékoztatók, bemutatók mellett gazdag kulturális program is fogadta a résztvevőket. Czoma László igazgató vezetésével a látogatók megtekintették a Helikon Kastélymúzeumot, a Festeticsek egykori barokk rezidenciáját, az ottani kiállításokat.

Ugyancsak ellátogattak a Georgikon majormúzeumba, amely az ősi Georgikon épületében foglal helyet. Itt Szabó Istvánné igazgató mutatta be az egyedülálló, értékes múzeumi gyűjteményt. Sor került a Kis-Balaton természetvédelmi terület élővilágának tanulmányozására is, ahol Szabó István botanikus és Futó Elemér zoológus mutatta be a különös természeti értékeket.

Az MTA Agrártudományok Osztálya Keszthelyen kihelyezett ülésén beszámoló hangzott el dr. Horváth József egyetemi tanár, kutatócsoport-vezető, az MTA rendes tagja részéről az általa vezetett MTA-VE Növényvirológiai Tanszéki Kutatócsoport munkájáról.

4.1.5. OSZTÁLYÜLÉS (2003. május 28.)

Napirend

1. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése

Előterjesztők: Kertész Zoltán az MTA Doktora – Matuz János pályázata
Kertész Zoltán az MTA Doktora – Marton L. Csaba pályázata
Papp János az MTA Doktora – Zámboriné Németh Éva pályázata
Varga János az MTA lev. tagja – Zsák László pályázata

2. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése

Előterjesztő: Horn Péter az MTA rendes tagja – Szabó József pályázata
Horn Péter az MTA rendes tagja – Cseh Sándor pályázata

3. Tájékoztatás az MTA Köztestületi Publikációs Adatbázis létrehozására vonatkozó előterjesztésről

Előterjesztő: Németh Tamás az MTA lev. tagja

4. Egyebek

Határozatok

1. Kertész Zoltán, az MTA Doktora előterjesztése alapján, a bizottsági véleményezést követően, az Osztály támogatja Matuz János és Marton L. Csaba MTA doktori pályázatát.
Papp János, az MTA Doktora előterjesztése alapján, a bizottsági véleményezést követően, az Osztály támogatja Zámboriné Németh Éva MTA doktori pályázatát.
Varga János, az MTA lev. tagja előterjesztése alapján, a bizottsági véleményezést követően az Osztály nem fogadta el Zsák László doktori pályázatát.
2. Horn Péter az MTA rendes tagja előterjesztése alapján, védés utáni véleményezés kapcsán, az Osztály elfogadta Szabó József és Cseh Sándor MTA doktori pályázatát.
3. Németh Tamás, az MTA lev. tagja beszámolt arról, hogy megkezdődött az MTA Köztestületi Publikációs Adatbázisának feltöltése, amelynek főként az esedékes MTA levelező tagi pályázatoknál van jelentősége.

4.1.6. OSZTÁLYÜLÉS (2003. szeptember 24.)

Napirend

1. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése

Előterjesztők: Schmidt János az MTA levelező tagja – Rátky József pályázata
Várallyay György az MTA rendes tagja – Rajkai Kálmán pályázata
Papp János az MTA Doktora – Hrotkó Károly pályázata
Varga János az MTA levelező tagja – Huszenicza Gyula pályázata
Barnabás Beáta az MTA Doktora – Bánfalvi Zsófia pályázata

2. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése

Előterjesztők: Kuroli Géza az MTA Doktora – Bürgés György pályázata
Láng István az MTA rendes tagja – Lazányi János pályázata
Bócsa Iván az MTA rendes tagja – Pollhamer Ernőné pályázata

3. Állásfoglalás Széchenyi Díjra történő javaslatokról

4. Egyebek

Határozatok

1. Az Osztály meghallgatta és megvitatta Schmidt János akadémikus Rátky József doktori pályázatára vonatkozó bizottsági véleményt ismertető előterjesztését és támogatta a pályázat védésre bocsátását. A bizottság által javasolt, a védésre kiválasztott tagok közül Kovács Sándor helyett Cseh Sándort az MTA Doktorát javasolta az Osztály kijelölni.

Az Osztály meghallgatta és megvitatta Várallyay György akadémikus Rajkai Kálmán doktori pályázatára vonatkozó bizottsági véleményt ismertető előterjesztését és támogatta a pályázat védésre bocsátását.

Papp János bizottsági elnök helyett Hrotkó Károly pályázatát Balázs Sándor akadémikus terjesztette elő. Az Osztály támogatta a pályázat védésre bocsátását.

Az Osztály meghallgatta és megvitatta Varga János akadémikus Huszenicza Gyula doktori pályázatára vonatkozó bizottsági véleményt ismertető előterjesztését és támogatta a pályázat védésre bocsátását.

Az Osztály meghallgatta és megvitatta Barnabás Beáta bizottsági elnök Bánfalvi Zsófia doktori pályázatára vonatkozó bizottsági véleményt ismertető előterjesztését és támogatta a pályázat védésre bocsátását.

2. Védés utáni állásfoglalások

- Stefanovits Pál, az MTA rendes tagjának előterjesztése alapján az Osztály támogatta Csemez Attila részére az MTA Doktora cím odaítélését.
- Várallyay György, az MTA rendes tagjának előterjesztése alapján az Osztály támogatta Lazányi János részére az MTA Doktora cím odaítélését.

- Varga János, az MTA levelező tagjának előterjesztése alapján az Osztály támogatta Bartha Tibor részére az MTA Doktora cím odaítélését.
 - Kertész Zoltán, az MTA Doktora előterjesztése alapján az Osztály támogatta Pollhamer Ernőné részére az MTA Doktora cím odaítélését.
 - Kuroli Géza, az MTA Doktora előterjesztése alapján az Osztály támogatta Bűr-gés György részére az MTA Doktora cím odaítélését.
3. Az Osztály 2 személy Széchenyi Díjra történő felterjesztéséről szavazott: Király Zoltánt, az MTA rendes tagját és Várallyay Görögöt, az MTA rendes tagját felterjesztették az Akadémia elnöksége elé.

4. Doktori ügyek

Az Osztály vezetősége felkéri Mészáros János, Várallyay György akadémikusokat és Papp Jánost, az MTA Doktorát, aki egyben a Doktori Tanács titkára is, hogy mint az Osztály képviselői, tárgyalják meg a beérkező javaslatokat és a következő osztályülésre készítsék azt elő, hogy az Osztály állásfoglalását meghozhassa. A bizottsági elnökök az ügyrendre vonatkozó javaslataikat 2003. október 3-ig elektronikus formában küldjék meg az ad hoc bizottság tagjainak. A jóváhagyott ügyrendet e kiadvány 4.3. fejezete tartalmazza.

5. Egyebek

- 2003. október 31. Széchenyi Emléknep – a hagyományoknak megfelelően – Nagycenk, Sopron
Előterjesztő: Solymos Rezső akadémikus
- 2003. november 6. Tudományos ülés az Erdészeti Bizottság szervezésében: „A XXI. század erdőművelése”
Előterjesztő: Solymos Rezső akadémikus
- Közös rendezvény: Agrártudományok Osztálya, Biológiai Tudományok Osztálya, Orvosi Tudományok Osztálya
Téma: Különbségek és közös vonások az emberi-, állati- és növényi védekezési rendszerekben

Az Osztály felkérte Heszky László akadémikust, hogy a NAT-tervezettel kapcsolatos véleményekből szintetizáljon osztályvéleményt.

4.1.7. OSZTÁLYÜLÉS (2003. november 26.)

Napirend

1. Darányi Díj átadása
A díjat átadja: Kovács Ferenc akadémikus
2. Tájékoztató az MTA Doktori Tanácsa Ügyrendjének az MTA doktora cím elnyeréséhez kapcsolódó eljárásában történt változtatásokról

Előterjesztő: Papp János az MTA Doktora, a DT titkára

3. Az MTA Agrártudományok Osztálya, valamint tudományos bizottságainak az MTA doktora cím elnyeréséhez benyújtott kérelmekkel kapcsolatos előterjesztésre összeállított követelményrendszere.

A felkért ad hoc bizottság tagjai:

Mészáros János az MTA rendes tagja

Várallyay György az MTA rendes tagja

Papp János az MTA Doktora

4. Állásfoglalás a 2004. évi külföldi utazási, rendezvénytervezési és külön meghívottakra vonatkozó keret felosztásával kapcsolatban
5. Egyebek

Határozatok

1. Kovács Ferenc, az MTA rendes tagja, a Darányi Kuratórium elnöke szakmai érdemei elismeréseként átadta Romány Pálnak, az MTA Doktorának a „Darányi Ignác Díj”-at.
2. Mészáros János, az MTA rendes tagja az MTA Doktori eljárás módosítására alakult három tagú ad hoc bizottság tagja ismertette a bizottság állásfoglalását a témában. A bizottság véleménye szerint az MTA doktori ügyrend jó, legfőljebb arányait kell határozottabbá tenni úgy, hogy a szükséges értékszám 50%-át a szakirodalom, 50%-át egyéb teljesítmény adja. Ami a citációt illeti, 50 hivatkozás legyen a küszöb, ezek felét a kandidátusi (ill. PhD) fokozat megszerzése után kell elérni.
3. Németh Tamás, az MTA levelező tagja osztályelnök-helyettes ismertette a külföldi utakkal kapcsolatos akadémiai rendelkezést és az Osztály kialakult gyakorlatát. (A jelentkezési határidő november 10. volt) A kiutazni szándékozó a szomszédos országokba 100 000 Ft, más európai országba 150 000 Ft, a tengerentúlra 200 000 Ft támogatást kap. Ha külföldi meghívott jön hazánkban, napidíjat és szállásdíjat kap, de útiköltség térítést nem.
4. A World Science Fórum megrendezése Budapesten (november 8–10.) sikeres volt. (I. Magyar Tudomány). Határozat született, hogy 2–3 évente megrendezik fővárosunkban a világ tudósainak nagy találkozóját, amelyen a résztvevők számát 300-ban maximálják. A Világfórumon nemcsak tudósok, hanem sikeres vállalati vezetők is részt vesznek.

4.2. OSZTÁLYRENDEZVÉNYEK

4.2.1. AGRÁRINFORMATIKAI FÓRUM 2003. MÁRCIUS 6. – MTA DÍSZTERME

Levezető elnök:

Horn Péter akadémikus, az MTA Agrártudományok Osztályának elnöke

Megnyitó:

Németh Imre miniszter FVM és

Vizi E. Szilveszter elnök MTA

Előadások:

Szanyi Tibor államtitkár FVM

Az FVM szerepe az információs társadalomban

Baráth Etele államtitkár MeH

Az informatika szerepe az EU csatlakozás tükrében

Bakonyi Péter helyettes államtitkár IHM

Az információs társadalom kialakításának kiemelt feladatai

Magda Sándor az Országgyűlés

Mezőgazdasági Bizottságának elnöke

Informatika a szaktanácsadásban és felnőttképzésben

Herdon Miklós a MAGISZ elnöke

Nemzetközi és hazai trendek az agrárinformatikában

Harnos Zsolt akadémikus

Az informatika szerepe az agrárkutatásokban és a felsőoktatásban

4.2.2. SZÉCHENYI ISTVÁN EMLÉKNAP –

A „MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA” BEVEZETŐJE.

Solymos Rezső

Hagyományossá vált, hogy a „Magyar Tudomány Napja” előtt a Magyar Tudományos Akadémia vezetői Nagycenken tisztelegnek Széchenyi István sírjánál, elhelyezve a megemlékezés koszorúját. Ez a szűk körű, de bensőséges ünnepség mintegy bevezetését jelenti a „Magyar Tudomány Nap”-i központi ünnepségnek, és a helyi rendezvényeknek.

Az Akadémia megalapításának 175 évfordulója alkalmával javasoltuk az MTA Agrártudományok Osztálya részéről a Soproni Egyetemmel közösen, hogy a következő években a koszorúzási ünnepséget egész napos rendezvénné bővítsük és az alapítóval szembeni nagyrabecsülésünk jeléül „Széchenyi István Emléknap,-nak nevezzük el. Az Emléknap első program pontja mindenkor a koszorúzás és az ünnepi megemlékezés. Ezt követi a Sopron–Kőhida-i Akadémia Emlékerdőben a faültetés. Az emlékerdő a 175-éves jubileum alkalmával 175 fával létesült, minden egyes fája (a Széchenyi által kedvelt fafaj: kislevelű

hárs) emlékeztet az Akadémia múltjára és küldetésére, amelyet a magyar tudományosság szolgálatában betöltött és betölt. Ezt követően évente egy fával bővül(t) az emlékerdő „faállománya”, jelképezvén azt is, hogy tovább él és működik az Akadémia. Régi mondás szerint: „Aki fát ültet, bízika a jövőben”. Ezek a fák akár több évszázadot is megérhetnek és emlékeztetve hirdetik a tudomány eredményes terjeszkedését hazánkban és a világban. Az emlékerdő területének a kiválasztásakor ezt is figyelembe vettük.

2003. október 31-én immár a negyedik alkalommal rendeztük meg a „Széchenyi István Emléknap”-ot. A rendezvény választott témája: „A kiművelt emberfő, – a jól képzett erdész szakember szerepe a 21. század erdő- vad- és fagazdaságában” – volt. A program valójában már október 30-án elkezdődött, amikor Akadémiánk elnöke Vizi E. Szilveszter akadémikus találkozott az erdészeti és faipari kutatás és felsőoktatás vezetőivel.

Az emléknapi rendezvény október 31-én 9 órakor kezdődött Nagycenken a Széchenyi mauzóleumban. Solymos Rezső megnyitó szavai után Vizi E. Szilveszter emlékezett Széchenyi Istvánra, az Akadémia megalapításával kapcsolatos áldozat vállalására. Ezután helyezte el koszorúját az Akadémia elnöke, a NYME rektora és dékánjai, az ERTI főigazgatója, Nagycenk polgármestere és a Tanulmányi Erdőgazdaság Rt. vezérigazgatója.

A koszorúzási ünnepséget követte az emlékerdőben a 178. fa elültetése. A háromméteres földlabdás hársfát az MTA elnöke és a NYME rektora együtt ültette el kifejezve az Akadémia és a Vidék közötti jó kapcsolatot.

A faültetést követően a résztvevők a soproni Városházára mentek, amelynek dísztermében az Akadémia Soproni Tudós Társasága alakuló ülését tartotta. Az ülésen az MTA elnöke ismertette az Akadémiának azt a törekvését, hogy valamennyi egyetemi városban legyen képviselete az MTA-nak, ezek a városok váljanak tudományos központokká. Sopron polgármestere bejelentette, hogy megfelelő elhelyezést biztosított a soproni MTA Tudós Társaságnak, amely egyelőre, mint az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának külső szerve működik.

Az emléknapi délutánján rendeztük Sopronban az Egyetemen a tudományos ülést, amelyen Vizi E. Szilveszter tartotta a megnyitó előadást az akadémiai köztestületi tagságról, a tagok feladatairól és jogairól. Az Egyetem rektora és dékánjai az erdészeti, a faipari és a vadászati felsőoktatás időszerű kérdéseiről tartottak vitaindítót.

Határozat

az MTA tudományos osztályainak az MTA doktora tudományos cím megszerzéséért indított eljárásban való közreműködéséről szóló ügyrendjeiről

(Elfogadta a Doktori Tanács 2003. szeptember 26-án)

1. A Doktori Tanács az MTA valamennyi tudományos osztályának ügyrendjében a 6. pont 6. bekezdésének szövegét az alábbiak szerint állapítja meg:

„(6) A bizottság az előterjesztők előzetesen írásban benyújtott véleménye ismeretében tárgyalhatja az ügyet. Az ülésen legalább az egyik előterjesztőnek jelen kell lennie. Ha az előterjesztői vélemények ellentétesek egymással, csak valamennyi előterjesztő jelenlétében tárgyalható az ügy. A bizottság álláspontjának kialakítását szolgáló ülésen a bizottság valamennyi tagja részt vesz, azonban csak a Doktori Szabályzat 2. pontjának (3) bekezdésében megjelöltek szavaznak. A kérelmező szakmai alkalmasságáról 0-1-2-3 fokozatú szavazatokkal – a rövid értekezés alapján lefolytatható eljárásról igen-nem szavazatokkal – titkosan foglal állást, majd állásfoglalását megindokolja. A szavazás eredménye a kérelmező szakmai alkalmasságáról abban az esetben pozitív, ha az ülésen adható legnagyobb pontszám $2/3$ -át eléri. Rövid értekezés alapján akkor folytatható le az eljárás, ha az igen szavazatok száma a $2/3$ -ot eléri.”

A Doktori Tanács az ügyrendek 6. pont 8. bekezdését és a 9. pont 3. bekezdését törli, egyúttal a 9. pont (4),(5).(6) bekezdésének számozását 9. (3),(4),(5)-re változtatja.

2. A Doktori Tanács a fentiek figyelembevételével jóváhagyja:

- a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának,
- a Filozófiai és Történettudományok Osztályának,
- az Agrártudományok Osztályának,
- az Orvosi Tudományok Osztályának,
- a Kémiai Tudományok Osztályának,
- a Biológiai Tudományok Osztályának,
- a Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának,

ügyrendjét.

3. A Doktori Tanács felhívja az Agrártudományok Osztályát és a Biológiai Tudományok Osztályát, hogy ügyrendjük részletes szakmai követelményeket tartalmazó mellékleteit juttassák el a Doktori Tanács Titkárságának.
4. A Matematikai és Műszaki Tudományok Osztályának az Ügyrend 5. pontjára tett előterjesztését az alábbiak szerint hagyja jóvá:

„A bizottság az osztály elnökének kijelölése alapján jár el. A bizottság a doktori kérelemben foglaltak vizsgálatát az iratok hozzá érkezésétől (3. pont (3) bek.) számított 60 napon belül tartozik lefolytatni, érdemi állásfoglalását javaslatba foglalni és azt az osztállyal írásban közölni.”

5. A Matematikai Tudományok Osztályának az Ügyrend 8. pont (1) bekezdésére tett előterjesztését az alábbiak szerint hagyja jóvá:

„(1) Az osztály a bizottság állásfoglalását – annak beérkezésétől számított 60 napon belül – ülésen tárgyalja. Az ügy előterjesztésére az osztály elnöke – ésszerű határidő megjelölésével – az osztály szakma szerint illetékes két tagját kéri fel.”

6. Földtudományok Osztályának az Ügyrend 8. pont (1) bekezdésére tett előterjesztését az alábbiak szerint hagyja jóvá:

„(1) Az osztály a bizottság állásfoglalását – annak beérkezésétől számított 60 napon belül – ülésen tárgyalja. Az ügy előterjesztésére az osztály elnöke – ésszerű határidő megjelölésével – az osztály szakma szerint illetékes tagját és a bizottsági állásfoglalást kialakító tudományos bizottság elnökét kéri fel.”

7. A Doktori Tanács felkéri a Matematikai Tudományok Osztályát, hogy e határozat indoklásainak figyelembevételével vizsgálja meg ismét az Ügyrendre tett javaslatának 1. pont (1), 3. pont (1), 4. pont, 6. pont (1/a), (1/b) és a 12. pont (1) bekezdésekre vonatkozó részét, továbbá döntsön a felterjesztésben jelzett 9. pont (4) és 12. pont (4) bekezdésekben megjelöltekről.

Ügyrend

AZ MTA IV. AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK AZ MTA DOKTORA TUDOMÁNYOS CÍM MEGSZERZÉSÉÉRT INDÍTOTT ELJÁRÁSBAN VALÓ KÖZREMŰKÖDÉSÉRŐL

Ezt az ügyrendet az MTA-ról szóló 1994. évi XI. törvénnyel, az MTA Alapszabályával és az MTA Doktori Szabályzattal együtt kell alkalmazni.

Eljárási szabályok

1.

A doktori ügyekben eljáró testületek és személyek
(D.Sz. 9., 16., 17. pont)

- (1) Az MTA Doktora tudományos cím megszerzéséért indított eljárásban (a továbbiakban: doktori eljárás) testületként jár el az MTA Agrártudományok Osztálya (a továbbiakban: osztály), és az osztály tudományos bizottságai (a továbbiakban: bizottság), – amelyek a következők:
 - Agrár-közgazdasági Bizottság,
 - Agrárműszaki Bizottság,
 - Állatorvos-tudományi Bizottság,
 - Állatnemesítési, Állattenyésztési és Takarmányozási Bizottság,
 - Erdészeti Bizottság,
 - Gyepgazdálkodási Bizottság,
 - Kertészeti Bizottság,
 - Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Bizottság,
 - Növénynemesítési Bizottság,
 - Növénytermesztési Bizottság,
 - Növényvédelmi Bizottság,
 - Talajtani és Agrokémiai Bizottság,
- (2) A doktori eljárásban a jelen ügyrendben külön meghatározott esetekben saját hatáskörében jár el az osztály elnöke, a bizottság elnöke és az előterjesztő.
- (3) A doktori eljárásban a szervezési és végrehajtási feladatokat az osztály tudományos titkára – a Doktori Tanács Titkárságával együttműködve – látja el.

2.

Az eljárás megindulása

(D. Sz. 25., 31. pont)

- (1) Ha a kérelmező a doktori cím megszerzése iránti kérelmét – a Doktori Szabályzat 25. pont (3) bekezdésével ellentétben – közvetlenül az osztálynak vagy bizottságnak küldi el, az osztály, illetőleg a bizottság azt érdemi vizsgálat nélkül a beérkezéstől számított 8 napon belül továbbítja a Doktori Tanácshoz.
- (2) Az osztály doktori ügyben az MTA Doktori Tanácsa (a továbbiakban: Doktori Tanács) elnökének az osztály elnökéhez címzett megkeresésére jár el. A megkereséshez a kérelmező által benyújtott valamennyi iratot (a továbbiakban: iratok) mellékelni kell.
- (3) A kérelmező a rövid összefoglalót tudományos előéletéről, publikációs jegyzékét és hivatkozási jegyzékét elektronikus adathordozón is tartozik benyújtani.

3.

Illetékesség

(D. Sz. 31–34. pont)

- (1) Az osztály elnöke a Doktori Tanács elnökének megkeresését – annak beérkezésétől számított 15 napon belül – megvizsgálja abból a szempontból, hogy az eljárás lefolytatására az osztály tudományszak szerint illetékes-e.
- (2) Az illetékesség vizsgálata során a Doktori Szabályzat rendelkezéseit (31–34. pont) kell alkalmazni.
- (3) Ha az osztály elnöke az eljárásra az osztály illetékességét megállapítja, kijelöli az ügy előkészítésére illetékes bizottságot és az iratokat a bizottság elnökének megküldi.

4.

- (1) A bizottság nevében elnöke nyilatkozhat a bizottság illetékességéről: az iratok kézhezvételétől számított 15 napon belül állapíthatja meg illetékességét vagy illetéktelenségét. E határidő elteltével – ha a bizottság elnöke nyilatkozatot nem tesz – az eljárás lefolytatásának előkészítésére a bizottságot illetékesnek kell tekinteni. Ha a bizottság illetékességének hiányát állapítja meg, állásfoglalását érdemi indokolással tartozik ellátni.
- (2) Ha a kijelölt bizottság illetéktelenségét állapítja meg, a Doktori Szabályzat rendelkezései (32. pont (2) bek.) szerint kell eljárni, 15 napos határidővel.

5.

A tudományos bizottság feladatai (D. Sz. 17., 35. pont)

A bizottság az osztály elnökének kijelölése alapján jár el. A bizottság a doktori kérelemben foglaltak vizsgálatát az iratok hozzá érkezésétől (3. pont /3/ bek.) számított 60 napon belül tartozik lefolytatni, érdemi állásfoglalását javaslatba foglalni és azt az osztállyal írásban közölni.

6.

A tudományos bizottság eljárása (D. Sz. 2, 17, 19–21., 35. pont)

- (1) A bizottság elnöke az iratokat – előterjesztés elkészítése érdekében – a bizottság szakmailag illetékes két tagjának adja át azzal, hogy előterjesztésüket a kérelmező tudományos munkásságáról, a rövid értekezés benyújtása esetén, e mű alapján lefolytatható eljárás lehetőségéről (D. Sz 25/A /4/ bek.) és a lehetséges hivatalos bírálóról, valamint a bíráló bizottságról egymástól függetlenül, írásban nyújtsák be a bizottságnak. Indokolt esetben egyik előterjesztőnek olyan szakember is felkérhető, aki nem tagja a bizottságnak.

Az előterjesztőnek 30 napot kell határidőként biztosítani előterjesztése elkészítéséhez.

- (2) A bizottság valamennyi tagjának legalább 8 nappal az ülés előtt elektronikus vagy írásos formában meg kell küldeni a kérelmező tudományos előéletéről készült rövid összefoglalót, publikációs jegyzékét és hivatkozási jegyzékét.
- (3) A bizottság az előző bekezdésben említett előterjesztést érdemben tárgyalja és különösen a következő kérdésekben foglal egymástól elkülönítve állást:
 - a) a kérelmezőnek tudományos munkássága alapján adományozható-e doktori cím (Doktori Szabályzat 1. pont /1/ bekezdés),
 - b) a benyújtott doktori mű (Doktori Szabályzat 25/A.) elbírálásra alkalmas-e, rövid értekezés benyújtása esetén e mű alapján az eljárás lefolytatható-e,
 - c) a hivatalos bírálók és a bíráló bizottság személyi összetételének megfelelő kialakítása.

Ennek során a bizottság a benyújtott értekezés érdemi részletes vizsgálatát mellőzi; az értekezés tartalmával annyiban foglalkozik, hogy az elbírálásra formailag alkalmas vagy alkalmatlan, illetőleg rövid értekezés alapján az eljárás lefolytatható-e. Az a) és b) pontban foglaltak szerinti állásfoglalást indokolással kell ellátni.

- (4) A bizottság a kérelmező meghallgatását rendelheti el (Doktori Szabályzat 35. pont /3/ bek.), ha
 - az előterjesztések tárgyalásakor azt szükségesnek tartja,
 - az előterjesztések meghallgatása után szükségesnek látszik.
- (5) A bizottság abban az esetben határozatképes, ha a doktori eljárásban szavazati joggal rendelkező tagjainak legalább fele az ülésen jelen van.
- (6) A bizottság az előterjesztők előzetesen írásban benyújtott véleménye ismeretében tárgyalhatja az ügyet. Az ülésen legalább az egyik előterjesztőnek jelen kell lennie. Ha az előterjesztői vélemények ellentétesek egymással, csak valamennyi előterjesztő jelenlétében tárgyalható az ügy. A bizottság álláspontjának kialakítását szolgáló ülésen a bizottság valamennyi tagja részt vesz, azonban csak a Doktori Szabályzat 2. pontjának (3) bekezdésében megjelöltek szavaznak. A kérelmező szakmai alkalmasságáról 0-1-2-3 fokozatú szavazatokkal – a rövid értekezés alapján lefolytatható eljárásról igen-nem szavazatokkal – titkosan foglal állást, majd állásfoglalását megindokolja. A szavazás eredménye a kérelmező szakmai alkalmasságáról abban az esetben pozitív, ha az ülésen adható legnagyobb pontszám 2/3-át eléri. Rövid értekezés alapján akkor folytatható le az eljárás, ha az igen szavazatok száma a 2/3-ot eléri.
- (7) A bizottság nyílt szavazással (igen-nem) dönt ügyrendi és eljárási kérdésekről, a hivatalos bírálókról, valamint a bíráló bizottság személyi összetételéről szóló javaslatról. Ha a titkos szavazást kérné a bizottság egy tagja, azt el kell rendelni.

7.

- (1) A hivatalos bírálókról és a bíráló bizottság személyi összetételéről az eljárásra bocsáthatóság vizsgálata után állást kell foglalni akkor is, ha a bizottság alkalmatlannak tartja a kérelmezőt a doktori cím megszerzésére. Három hivatalos bíráló mellé két fő pót opponenst, a doktori bizottság elnökéhez pótelnököt, titkárához pót titkárt és legalább két bíráló bizottsági pótaggot kell kijelölni.
- (2) A bizottság állásfoglalásának azt a részét, amely a pályázó tudományos munkásságának értékeléséről (habitusáról), valamint a rövid értekezés alapján lefolytatható eljárásról szól (az 1. pont /1/ bekezdés és a 25/A. pont /4/ bekezdésnek megfelelően), szakmai indoklással kell ellátni. Nem kell indokolni a hivatalos bírálók és a bíráló bizottság személyi összetételére vonatkozó javaslatot.
- (3) A bizottság üléséről emlékeztetőt kell készíteni, amely azt tartalmazza, hogy ki volt az előterjesztő, mi volt a szavazásra feltett kérdés, a szavazást megelőző vitában milyen érvek hangzottak el, és mi volt a szavazás aránya, eredménye.
- (4) A bizottság üléséről az emlékeztetőt a bizottság titkára készíti el. A bizottság állásfoglalását tartalmazó határozatot annak indoklásával együtt az emlékeztetőbe kell foglalni. A bizottság állásfoglalását – az erről szóló emlékeztetőt – az elnök és a titkár írja alá, s azt az ülést követő 15 napon belül az osztály elnökének kell megküldeni.

8.

Az osztály eljárása

(D. Sz. 36. pont)

- (1) Az osztály a bizottság állásfoglalását – annak beérkezésétől számított 60 napon belül – ülésen tárgyalja. Az ügy előterjesztésére az osztály elnöke – ésszerű határidő megjelölésével – az osztály szakma szerint illetékes két tagját kéri fel.
- (2) Ha az előterjesztő véleménye eltér a bizottság állásfoglalásától, vagy annak kiegészítését tartja szükségesnek, előterjesztését írásba foglalja. Ha az előterjesztő egyetért a bizottság állásfoglalásával, és annak kiegészítését nem tartja szükségesnek, ezt feljegyzi a bizottság állásfoglalását tartalmazó iraton, a dátum feltüntetésével és azt aláírja.
- (3) Az előterjesztő írásba foglalt előterjesztését, illetőleg a bizottság állásfoglalására feljegyzett egyetértését (a továbbiakban ezek együtt: előterjesztés) az osztály elnökének nyújtja át.
- (4) Az osztály elnöke megvizsgálja az előterjesztést abból a szempontból, hogy az tárgyalásra alkalmas-e.
 - a) Ha az osztály elnöke az előterjesztést tárgyalásra alkalmasnak tartja, azt a következő ülés napirendjére felveszi, és az osztály tudományos titkára közreműködésével gondoskodik arról, hogy az érdemi döntéshez szükséges anyagot – beleértve a kérelmező tudományos előéletét, publikációs és citációs listáját is – e-mailen vagy írásban az osztály valamennyi tagja az ülés előtt legalább 8 nappal megkapja.
 - b) Ha az osztály elnöke az előterjesztést nem tartja tárgyalásra alkalmasnak, az előterjesztőt véleménye kiegészítésére hívhatja fel – megjelölve annak hiányosságát, továbbá a kérelem megítélésére további, más előterjesztőt is felkérhet azal, hogy előterjesztését 30 napon belül készítse el. Az ügy tárgyalására akkor kerülhet sor, ha mindkét előterjesztést benyújtották; ilyen esetben az osztály a bizottság állásfoglalását az előterjesztések beérkezésétől számított 30 napon belül tárgyalja.
- (5) Ha az ügyben két vagy több előterjesztés készült, ezek csak együttesen tárgyalhatók.
- (6) Az osztály ülésére – tanácskozási joggal – a tudományos bizottság előterjesztőit és elnökét meg kell hívni.

9.

(D. Sz. 2, 16. pont)

- (1) Az osztály ülésén az előterjesztő arról nyilatkozik, hogy írásbeli előterjesztését fenntartja-e.

- (2) Az előterjesztő nyilatkozata után az osztály elnöke a vitát megnyitja. Először az osztály tagjainak kérdéseire válaszol az előterjesztő. Ezt követi az érdemi vélemény kifejtése a kérelmező tudományos munkásságáról (habitusáról). A megbeszélés addig tart, amíg érdemi hozzászóló már nincs.
- (3) Az előterjesztés tárgyalását követően az osztály elnöke szavazást rendel el. A tudományos munkásság érdemi megítéléséről az osztály a Doktori Szabályzat 2. pontjának (3) bekezdése szerinti akadémikusai és köztestületi tagjai titkos szavazással 0-1-2-3 pontértékű szavazatokkal foglalnak állást. A szavazás eredménye a kérelmező számára abban az esetben pozitív, ha az ülésen adható legnagyobb pontszám $\frac{2}{3}$ -át eléri. A rövid értekezés alapján lefolytatható eljárás engedélyezéséről igen-nem szavazatokkal kell dönten. Rövid értekezés alapján akkor folytatható le az eljárás, ha a jelen lévő szavazásra jogosultak kétharmada e mellett dönt. Amennyiben a rövid értekezésre vonatkozó szavazatok aránya nem éri el a $\frac{2}{3}$ -ot, pozitív habitus esetén a doktori eljárás csak akkor folytatható, ha a kérelmező teljes értekezést nyújt be.
- (4) Az előterjesztés tárgyalásáról nem kell jegyzőkönyvet felvenni; az állásfoglalást és annak érdemi indokait írásba kell foglalni. A szavazás után az állásfoglalás indokait az osztály elnöke szóban összefoglalja. Az állásfoglalás tartalmát és az indoklást – a megbeszélés során elhangzottak alapján – az osztály tudományos titkára foglalja írásba, s azt az osztály elnöke hagyja jóvá.
- (5) Ha a szavazásban részt vett osztály-tag a szavazással kialakított állásfoglalással nem ért egyet, vagy ha az előző bekezdésben említett elnöki összefoglalóban foglaltakat lényegesen másképpen tartja megalapozottnak, az ülést követően 8 napon belül írásban külön véleményt nyújthat be. A különvéleményt az osztály állásfoglalását tartalmazó irathoz kell nyíltan csatolni.

10.

A hivatalos bírálók és a bíráló bizottság kijelölése

- (1) Hivatalos bírálónak a szakterület szerint illetékes legjobb szakemberek közül kell felkérni, a kizárás szabályainak (Doktori Szabályzat 23.) figyelembevételével.
- (2) Hivatalos bírálónak az osztály három, tartalék-bírálónak legalább két szakembert jelöl ki. Közülük legfeljebb egy lehet PhD (kandidátusi) fokozattal rendelkező. Ha az osztálynak kikötései vannak arról, hogy melyik hivatalos bíráló helyett melyik tartalék-bíráló járhat el, határozatában erről kifejezetten kell rendelkezni.
- (3) Az osztály az előterjesztő javaslata figyelembevételével jelöli ki a hivatalos bírálókat és a bíráló bizottság elnökét, titkárát és tagjait, valamennyit megfelelő tartalékkal. (Doktori Szabályzat, 19. pont).
- (4) Az előterjesztő a bizottság javaslatától eltérhet: ha mást javasol e feladat ellátására, azt az osztály ülésén szóban indokolni tartozik.

- (5) Az osztály a hivatalos bírálók személyéről, a bíráló bizottság személyi összetételéről nyílt szavazással és „igen-nem” szavazatokkal, egyszerű többséggel dönt. Döntését nem kell indokolni.

11.

- (1) Az osztály elnöke egyetlen iratba foglalva küldi meg a Doktori Tanács elnökének az osztály állásfoglalását arról, hogy a kérelmező tudományos munkássága alapján alkalmas-e a doktori cím megszerzésére, és döntését arról, hogy az eljárás rövid értekezés alapján lefolytatható-e, a benyújtott munkának kik a hivatalos bírálói, továbbá a bíráló bizottság kikből áll, tartalékokkal együtt.
- (2) A Doktori Tanács elnöke tájékoztatja az osztály elnökét arról, hogy az eljárás engedélyezéséről és a vitára bocsátásról a Doktori Tanács milyen döntést hozott.

12.

Eljárás a nyilvános vita után (D. Sz. 2, 16, 45–46. pont)

- (1) A nyilvános vita után – három napon belül – a bíráló bizottság elnöke a bíráló bizottság írásba foglalt és indoklással ellátott állásfoglalását az MTA Doktori Tanácsa Titkárságának nyújtja be, amely azt 8 napon belül megküldi az osztálynak.
- (2) A bíráló bizottság állásfoglalását az osztály tárgyalja. Az ülésen előterjesztő a bíráló bizottság elnöke, akadályoztatása esetén a bizottság általa felkért tagja. Az ülésen nem tárgyalható az ügy abban az esetben, ha azon az osztály szakma szerint illetékes, kijelölt előterjesztője nincs jelen.

Az előterjesztés megvitatása után az osztály a Doktori Szabályzat 2. pontjának (3) bekezdése szerinti akadémikusai és köztestületi tagjai titkos szavazással, 0-1-2-3 pontértékű szavazatokkal foglalnak ismételten állást a kérelmező tudományos munkásságának színvonaláról.

A szavazás eredménye a kérelmező számára abban az esetben pozitív, ha az ülésen adható legnagyobb pontszám 2/3-át eléri.

- (3) Az előző bekezdésben megjelölt eljárásról jegyzőkönyvet csak abban az esetben kell készíteni, ha a bíráló bizottság és az osztály állásfoglalása érdemben eltér egymástól; ebben az esetben az osztály állásfoglalását indoklással kell ellátni.

13.

- (1) Az eljárás során készült állásfoglalásokat a kérelmező megtekintheti.
- (2) Az osztály doktori ügyeket július és augusztus hónapban nem tárgyal: az elintézési határidőt ennek megfelelően kell számítani.

Az érdemi vizsgálat elvei

14.

A kérelmező munkássága

(D. Sz. 1, 25. pont)

- (1) Az osztály a kérelmező tudományos munkásságának (habitusának) megítélésében, a Doktori Szabályzat 1. §-ának és a 25/A §-ának figyelembevételével – tudományos meggyőződése alapján dönt. Ennek során figyelembe veheti a bíróság, illetőleg közigazgatási szerv jogerős határozatát, az Akadémiai Kutatásértékelési Bizottság ajánlásait az egyéni kutatói teljesítmény értékeléséről, hazai vagy külföldi szakemberek véleményét, ajánlását, az ügyben eljáró bíráló bizottság állásfoglalását: ezek azonban nem kötik; döntése mindezekkel ellentétes tartalmú is lehet. Döntését abban az esetben indokolja, ha azt az MTA Doktori Szabályzata, vagy a jelen ügyrend előírja.

A kérelmező tudományos munkásságát pályázati kérelmében maga tartozik bemutatni (Doktori Szabályzat 4. pont); azt a bizottság és az osztály ellenőrzi és véleményezi, de nem köteles önálló vizsgálatával helyettesíteni.

- (2) A kérelmező munkássága formai és tartalmi ismertető jegyek alapján ítéltető meg.
- (3) A formai követelmények a kérelmezőnek a tudományos életben való részvételét, jelenlétét igazolják, rendszerint számszerűsíthető adatokkal.
- (4) A tartalmi követelmények a kérelmezőnek a felkészültségét és a tudományterületre gyakorolt hatását, munkássága hatékonyságát – a személyéhez egyértelműen köthető tudományos eredményeket (pl. egyszerezős közlemények) – igazolják, rendszerint nem számszerűsíthető adatokkal.
- (5) A kérelmező tudományos teljesítményének értékét a formai és a tartalmi követelmények ésszerű mérlegelésével – elsősorban a tartalmi követelmények alapján – kell meghatározni.

15.

Formai követelmények

- (1) A formai szempontból a kérelmező abban az esetben felel meg az elvárásoknak, ha
 - szakterületén megfelelő számú és megfelelő színvonalú fórumon publikált közleménye van,
 - közleményeit megfelelő számban idézik, hasznosítják mások közleményei,
 - a tudományos közéletben az elvárható gyakorisággal vesz részt.

Ezeket a tudományszak sajátosságainak megfelelően kell vizsgálni, amelyeket a tudományos bizottságok javaslata alapján az Osztály határoz meg.

- (2) A közlemények mennyiségének vizsgálata arra terjed ki, hogy a közlemény műfajbeli adottságai folytán mennyiben tartalmazhat önálló tudományos teljesítményt. Különösen az
- önálló tudományos könyvek,
 - tudományos könyvben önálló fejezetek,
 - önálló egyszerűs, rangos tudományos folyóiratokban megjelent cikkek, tanulmányok,
 - szakcikkek, tanulmányok,
 - felsőoktatási tankönyvek, jegyzetek,
- számát, arányát, továbbá az ezekre való hivatkozásokat indokolt vizsgálni.
- (3) Hivatkozásként nem vehető figyelembe olyan tudományos munka, amelynek szerzője vagy társszerzője a kérelmező (önhivatkozás figyelembevételének kizárása).
- (4) A tudományos közéletben való részvétel értékelése során figyelembe vehető az, hogy a kérelmező
- milyen hazai és nemzetközi tudományos szervezeteknek tagja, tisztségviselője,
 - az utóbbi öt évben milyen kutatói pályázatokat nyert el, ill. milyen kutatási megbízásokat kapott,
 - közreműködött-e tudományos továbbképzésben, ill. minősítésben, milyen minőségben, hányszor, név szerinti felsorolása PhD-hallgatóinak, akinek témavezetője volt,
 - hazai és nemzetközi tudományos konferencián részt vett-e, milyen minőségben, hányszor,
 - kapcsolatban áll-e külföldi tudományos, ill. felsőoktatási intézetekkel, nemzetközileg ismert szakemberekkel,
 - milyen egyéb tudományos jellegű közszereplést vállalt,
 - tudományszervezői és szakmai kísérleti tevékenység.

16.

Tartalmi követelmények

- (1) A tartalmi követelmények* vizsgálata során elsősorban a következőket kell figyelembe venni és értékelni:
- a tudományos munkásság eredményessége,
 - tudományos felkészültség.

* A tudományszak és tudományág sajátosságainak megfelelő részletes érdemi követelményeket az osztály állapítja meg, jelen ügyrend melléklete(i)ként.

- (2) A tudományos munkásság eredményességének értékelése a tudományos pályafutás és a tudományos művek tartalmi, színvonalbeli vizsgálata alapján végezhető el. Mindkét értelemben a kérelmező tevékenységét az egyetemi végzettségtől kell áttekinteni a kérelem benyújtásáig terjedő időszakig. Külön értékelni kell a tudományos fokozat megszerzését követő időszak eredményeit.
- (3) Külön kell értékelni azt, ha a pályázó a magyar tudományos kutatás külföldi megismertetését elősegítette, hírnevét növelte.
- (4) A kérelmező tudományos közleményeit összességükben kell vizsgálni abból a szempontból, hogy az egyes közlemények megjelenésük idején megfeleltek-e a nemzetközi tudományos színvonalnak.
- (5) A kérelmező tudományos közleményei színvonalának megítélése során kell állást foglalni annak az öt műnek a tudományos értékéről, amelyet a kérelmező megjelölt és az iratokhoz csatolt (Doktori Szabályzat, 25. pont /4/ f.)
- (6) A felkészültséghez ezen túl hozzátartoznak más kutatói adottságok is, mint pl. szervezőképesség, nyelvi ismeret, irányító képesség, a tudományos problémák megoldásához kiemelkedő felismerő képesség stb. – az irányító, vezető tudományos kutató személyes készségei és tulajdonságai – amelyekre a munkásságból lehet következtetni, és amely elvárható attól, aki a címet megszerezni kívánja.

Záradék

Az ügyrendet az Agrártudományok Osztálya 2003. május 28-i ülésén fogadta el. Az MTA Doktori Tanácsa az ügyrendet 2003. szeptember 26-ai ülésén jóváhagyta.

4.3. AZ MTA AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA DOKTORI ÜGYRENDJÉNEK MELLÉKLETE

A kérelmező tudományos munkásságának minősítése és számszerűsített értékelése (Útmutató az Osztálykérdőív kitöltéséhez*)

Az előírt követelmények alapján kimutatott eredmények a kérelmező tudományos felkészültségét és a tudományterületre gyakorolt hatását, munkásságát elméleti és gyakorlati értékét, valamint a tudományos utánpótlás keretében kifejtett tevékenységét igazolják, amelyeket (ahol lehet) az alábbiak szerint számszerűsíteni kell.

A számszerűsítés következőképpen történik: Az osztály a habituszvizsgálat elvégzésére csak abban az esetben kéri fel a szakterületileg illetékes tudományos bizottságot, ha a *jelölt munkáira tudományos lapokban, illetve köz-könyvtárban elérhető egyéb kiadványokban található összes hivatkozás száma legalább: 50, s ebből a kandidátusi vagy PhD fokozat megszerzését követően megjelent publikációkra legalább 25 hivatkozás történt, továbbá a jelölt rendelkezik az „Alap Ismertségi Értékszámmal”, melynek nagyságát az Osztály 10-ben határozza meg, s ezt a Kumulatív Publikációs Értékszám és a Fejlesztési Értékszám összege adja meg. Ezeket a következőképpen kell kiszámítani:*

1. A Kumulatív Publikációs Értékszám: két értékből adódhat; a *kandidátusi, ill. PhD fokozat megszerzését követően*

- IF*-es lapokban megjelent tudományos közlemények kumulatív IF-ából és
- a nem IF-es közlemények, könyvek stb. értékszorzóval kapott értékéből.

IF hiányában *tudományos folyóiratnak csak az tekinthető, amely a tudományos közvéleményhez szól, van szerkesztőbizottsága, a dolgozatokat csak lektorálás után közli és a dolgozatnak van összefoglalója (magyar nyelvű folyóirat esetén lehetőleg idegen nyelvű is).*

Könyvek esetében a Kumulatív Publikációs Értékszám kiszámításakor *csak tudományos művek* vehetők számításba, mérlegelve a művek színvonalát, terjedelmét és kiadót is.

Külön és hangsúlyozottan kell értékelni a *tankönyveket* rámutatva azok hatására és a abban a jelölt saját teljesítményére. Az alább ajánlott pontszerű értékelés a megadott 10-es fenti küszöbön fölötti „Tankönyv Értékszámmal” fejezhető ki.

- A nem IF-es *tudományos folyóiratokban*, valamint *nemzetközi kongresszus (konferencia, szimpózium) procedings-ében magyar nyelven, teljes terjedelemben nyomtatásban megjelent előadási közlemény megjelent közlemények értékszorzója 0,1, idegen nyelven 0,2.*
- Megjelent magyar nyelvű *tudományos* könyv 2,0, idegen nyelvű *tudományos* könyv 4,0-es értékszorzóval veendő figyelembe. Ezek a számok egyszerűsített

* Az IF értékeket az illetékes egyetem (kar) vagy az MTA könyvtára adja meg. Célszerű, ha a jelölt pályázata írása előtt előzetesen konzultál a szóba jöhető illetékes MTA szaktanácsadó elnökével vagy doktori ügyekkel megbízott képviselőjével.

könyvekre vonatkoznak, többszerzős könyvek esetén az értéket el kell osztani a szerzők számával.

- Magyar nyelvű *könyvrészlet* a színvonalától és a terjedelemtől függően 0,1–0,5 idegen nyelvű *tudományos könyvrészlet* 1,0 értékszorzóval veendő figyelembe, az értékek osztandók a részletet író szerzők számával.

A Kumulatív Publikációs Értékszám legalább 5-nek kell lennie.

A tankönyvek azok színvonalától, hatásától és terjedelmétől függően ívenként 0,1–0,2, szorzóval adják a „Tankönyv Értékszámot”. Több szerzős könyv, jegyzet esetén a kijött értékszámot osztani kell a szerzők számával.

2. A Fejlesztési Értékszám:

A PhD (kandidátusi) fokozat megszerzését követően

- minősített vagy szabadalmi oltalmat kapott (korábbi kifejezéssel szabadalmazott) saját *növényfajta* tudományos újdonságtól függően 0,25–0,5, minősített és szabadalmazott fajta az előbbi érték kétszeresét 0,5–1,0 értékszorzót kapja. Országos elterjesztés esetén az előbbi értékszámokat 0,5-tel lehet kiegészíteni.
- hazai minősítést nyert *saját állatfajta* a fajonkénti sajátosságokat, a genetikai átfutási időt figyelembe véve 0,5–3,0 értékszorzóval, a külföldön is minősítést nyert fajta pedig kétszeres értékszorzóval veendő figyelembe.

A fenti értékszorzók csak nagyságrendi kereteket jelölnek, *azokon belül* a növény-állat-nemesítéssel/tenyésztéssel foglalkozó bizottság további részletezéssel élhet. Lényeg a tudományos teljesítmény reális kifejezésére való törekvés.

- Minden szabadalmi védettségben részesített és *hasznosított találmány, know how*, eljárás, annak szakmai jelentőségétől függően 0,5–2,0 értékszorzóval veendő figyelembe

(A fenti értékeket társnemesítők, társszabadalmások esetében a nemesítői, szabadalmi hányaddal korrigált mértékben lehet számításba venni.)

Maximálisan 5,0 Fejlesztési Értékszámot lehet figyelembe venni.

A Kumulatív Publikációs Értékszám és a Fejlesztési Értékszám összege el kell érje a 10-es értéket. A 10-es Alapismertségi Értékszámot csak IF-ral és/vagy Publikációs Értékszámmal is el lehet érni.

A Tankönyvi Értékszámot a fentiekől elkülönítetten kell kifejezni.

A fenti értékek csak osztályminimumot, küszöböt jelentenek, ezt minden pályázónak el kell érni, de az egyes bizottságok e küszöböt ennél magasabban is megállapíthatják (ezt a Bizottság Doktori ügyrendjében rögzíti), s az adott szakterületen azt kell pályázati minimumnak tekinteni.

3. A tudományos munkásság eredményességének értékelése a tudományos pályafutás és a tudományos művek tartalmi, színvonalbeli vizsgálata alapján végezhető el. A kérelmező teljesítményét mindkét értelemben az egyetemi végzettségtől kezdődően a *kérelem benyújtásáig* terjedő időpontig kell áttekinteni. Külön értékelni kell a tudományos fokozat (PhD, kandidátus) megszerzését követő időszak eredményeit.

4. Kiemelten kell értékelni, ha a pályázó kutatási eredményeit *külföldön is* megismertette (idegen nyelvű dolgozatok, proceedingek, külföldi lapokban megjelent hivatkozások stb.).
5. A kérelmező tudományos közleményeit *kiemelten kell vizsgálni* abból a szempontból, hogy az egyes közlemények *megjelenésük idején* megfeleltek-e a nemzetközi tudományos színvonalnak és *új tudományos eredményeket tartalmaztak-e*.
6. A kérelmező tudományos közleményei színvonalának megítélése során külön kell állást foglalni annak az öt műnek a tudományos értékéről, amelyeket a kérelmező megjelölt és az iratokhoz csatolt.
7. A habitus megítélésben *értékelni kell* a Kérdőív ezen pontjaira adott válaszok alapján
 - a jelölt aktivitását a tudományos hazai és nemzetközi közéletben,
 - nemzetközi rendezvények plenáris üléseken tartott előadásait,
 - elnyert pályázatait,
 - nyelvismeretét és részletesen
 - az utánpótlás nevelésében kifejtett tevékenységét,
 - hazai és nemzetközi kitüntetéseit, elismeréseit valamint
 - azokat a körülményeket amelyeket a jelölt a Kérdőíven feltüntetett.

(Jóváhagyta az Agrártudományok Osztály a 2003. okt. 26-i ülésén.)

KÉRDŐÍV

az MTA Doktora cím elnyerésére pályázó tevékenységének
osztályértékeléséhez (Részletezés a mellékelt Értéklapon!)

- Név: Születési hely, év:
- Munkahelye, beosztása:
- Szűkebb szakterülete:
- Nyelvismerete (vizsgafokozat, év):
- Egyetemi oklevelének (okleveleinek) megnevezése, kiállítási helye és ideje:
- Tudományos fokozata (kandidátusi, PhD) értekezésének címe és megszerzésének éve:
- Most benyújtott doktori értekezése (tézise) címe, jelölje, hogy értekezés-e vagy tézis
1. Ismertesse *maximum 15 sorban* azon *tudományos eredményeit*, amelyekkel pályázni kíván az MTA Doktora címre:
 2. A tudományos fokozat megszerzése után
Összes közleményeinek száma: ebből: egyszerzős: elsőszerzős:
Összes tudományos közleményeinek száma: ebből elsőszerzős:
Ismeretterjesztő közlemények száma: ebből elsőszerzős:
Egyszerzős *tud. könyvei* száma és megjel. éve(i): társszerzős:
Egyszerzős *tankönyvei* száma és megjel. éve(i): társszerzős:
 3. A pályázó *legjelentősebbnek tartott* 5 dolgozatának címe, bibliográfiai adatai (közülük legalább egy lehetőleg egyszerzős legyen). Ezek különlenyomatait mellékelni kell.
 4. A pályázóra nézve elismerő, hivatkozásban fellelhető *szöveg részlet* legalább 5 példa (hivatkozott szöveg, a hivatkozás rövidített helye):
 5. Államilag elismert állat- vagy növényfajtáinak megnevezése:
 6. Műszaki fejlesztési tevékenységének (pl. szabadalmainak) tömör ismertetése:
 7. Kik, melyik évben védték meg vezetése alatt készített és milyen célú disszertációjukat? Jelenleg ki(k)nek vezet, milyen fokozat vagy cím megszerzésre irányuló kutatásait?
 8. *Témavezetőként* 10 éven belül elnyert országos kutatási pályázatainak címe, éve:
 9. 10 éven belüli hazai és külföldi szakmai, testületi, társadalmi megbízatásai (mettől-meddig). Szakmai kitüntetései (évszámmal)
 10. A doktori kérelem elbírálását pozitívan befolyásoló, még nem említett tevékenység:
- Dátum:

.....
a jelölt olvasható aláírása

Értékelő adatlap*

Név:

Szakterület:

Születési év:

Tud. fokozata: éve:

Az elemzés tárgya a fokozat utáni időkből	száma	IF*	Értékszorzóval
Összes közlemény lektorált szakfolyóiratokban		X	X
ebből: első vagy utolsó szerző		X	X
Közlemények nemzetközi IF-es folyóiratban			X
Közl. hazai IF-es tud. folyóiratban magyarul			X
Közl. hazai IF-es folyóiratban idegen nyelvű			X
Közl. nemzetközi nem IF-es folyóiratban		X	
Közl. hazai nem IF-es folyóiratban magyarul		X	
Közl. hazai nem IF-es folyóiratban idegen ny.		X	
Kongr. procedings (teljes terjedelem) összesen			
ebből külföldi kiadványban			
magyar kiadványban			
Tudományos könyv magyarul, egyszerűs		X	
Tud. könyv idegen nyelven, egyszerűs		X	
Tud. könyvrészlet magyarul		X	
Tud. könyvrészlet idegen nyelven		X	
Összes IF?	X		X
Kumulatív Publikációs Értékszám (A):	X		
Minősített fajtái száma		X	
Szabadalmi oltalom alatt álló fajtái száma		X	
Minősített és szab. fajtái száma		X	
ezekből országos elterjesztésűek száma		X	
ezekből külföldi minősítés, szabadalmi olt.		X	
Fejlesztési értékszám (B):	X		
Alapismertségi értékszám (A+B):	X		
Tankönyv magyarul, egyszerűs		X	
Tankönyv magyarul többszerzős		X	
Tankönyv Értékszám:	X		
Összes publikációja független idézettsége száma		X	X
ebből tud. fokozata utáni idézettség összesen		X	X
a) ebből külföldi folyóiratban, könyvben		X	X
b) hazai folyóiratban, könyvben, magyarul		X	X
c) hazai folyóiratban, könyvben, idegen nyelvű		X	X
Ismeretterjesztő közleményei száma a fok. után:		X	X
Abstractjainak száma tud. fokozata után		X	X
Kongresszusi előadásai száma itthon a fok. után		X	X
Kongr. előadásai száma külföldön a fok. után		X	X

* Az IF értékeket az illetékes egyetem (kar) vagy az MTA könyvtára kigyűjti és igazolja. A fenti adatokat szükség esetén hiteles dokumentációval igazolom.

Tájékoztató

A doktori eljárási díj befizetésének és a számlák kiállításának módjáról

Az MTA doktora cím lebonyolításához a pályázónak eljárási díjat kell fizetni. Az eljárási díj összege **102 600,- Ft**, mely befizethető az erre a célra rendszeresített csekken. Beszerezhető az MTA Doktori Tanács Titkárságán (Budapest, V., Nádor u. 7. II. emelet), kérésére postán is elküldjük. A csekken szereplő számlaszámra átutalással is fizethető. Ebben az esetben fel kell tüntetni a pályázó nevét. A gazdasági Osztály minden esetben **a befizetés beérkezését követő hónap végéig** számlát állít ki, melyen feltünteti, hogy a befizetés megtörtént. A számlát a csekken, illetve átutaláson szereplő nevére állítja ki, és az azon szereplő címre küldi el.

Az a pályázó, akinek intézmény átvállalja az eljárási díj megtérítését, az az intézmény nevét és címét tüntesse fel a csekken, de az azonosítás érdekében a saját nevét írja rá. Ugyanez vonatkozik az átutalással történő befizetésekre is.

IV. Agrártudományok Osztálya

Az agrártudomány egyedi szakterületi elvárásai a Doktori Tanács Titkárságán, Szalay Dezső szakreferensnél átvehetők.

Az MTA Agrártudományok Osztályának kérdőíve az MTA doktora cím elnyerésére pályázó tevékenységének osztályértékeléséhez, 60 példányban, továbbá:

- tudományos pályafutásról szóló önéletrajz, 60 példányban,
- tudományos publikációs jegyzéke, 60 példányban,
- tudományos publikációkra való hivatkozások jegyzéke, 60 példányban,
- társszerzői nyilatkozat, 60 példányban,
- a mű tézisei, 60 példányban.

Tájékoztató

A Magyar Tudományos Akadémia Doktora tudományos címre történő pályázat benyújtásához

A fenti cím megszerzésével kapcsolatos szabályokat a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. tv. (megtalálható a Magyar Közlöny 1994. évf. 44. sz.) és a Magyar Tudományos Akadémia Alapszabálya és Doktori Szabályzata (megtalálhatók az Akadémiai Értesítő 1994. évf. 12. és 2003. évf. 1. sz.) tartalmazza. A cím odaitélésének speciális követelményeit az egyes tudományágakra kialakított elvek és gyakorlat határozzák meg.

Benyújtandó:

a **Kérelem** a kiegészítő adatokkal kitöltve, aláírva 2 példányban, beszerezhető a Doktori Tanács Titkárságán, letölthető a www.mta.hu honlapról.

Melléletek:

- a) az egyetemi végzettséget igazoló oklevél másolata (az eredeti bemutatásával), 2 példányban
- b) a doktori (PhD), vagy azzal egyenértékű tudományos fokozat megszerzését igazoló oklevél másolata (az eredeti bemutatásával), 2 példányban

Külföldön szerzett egyetemi oklevél, illetve tudományos fokozat (PhD) esetén az oklevél közjegyző által hitelesített másolata és a hivatalos magyar nyelvű fordítása, továbbá, ha annak honosítása megtörtént, az arról szóló okirat 2 példányban.

- c) a tudományos pályafutásról szóló önéletrajz, 35 példányban +a fájl lemezen
- d) a kérelmező valamennyi tudományos publikációjának jegyzéke, külön feltüntetve azon munkákat, melyek a tudományos fokozat megszerzését követő időszak kutatói munkájának eredményei, 35 példányban +fájl lemezen
- e) a kérelmező tudományos publikációira való hivatkozások jegyzéke, 35 példányban +fájl lemezen
- f) a kérelmező saját megítélése szerint jelentősnek vagy jellemzőnek tartott és a tudományos fokozat megszerzését követő időszak eredményeit tartalmazó tudományos publikációk közül öt és annak listája, két-két példányban. Ha a publikáció könyv, csak egy példány kell.
- g) a kérelmező által készített mű (már publikált, vagy a disszertációban megfogalmazott kutatási eredményeket tartalmazó értekezés, könyv vagy rövid értekezés), amely megvitatható, értékelhető és alkalmas a kérelmező tudományos munkásságának megítélésére, 5 példányban
- h) a mű összefoglalója (tézisei), 35 példányban. A doktori vita előtt 30 nappal a kötelezően meghívandók számára további – a szakreferenssel egyeztetett – példányszámban A/5 formában.
- i) az eljárási díj befizetését igazoló irat, 1 példányban
- j) a Tudományos osztály által kért kiegészítő anyag.

Az eljárási díj jelenleg **102 600,- Ft**, melyet az erre rendszeresített – a Titkárságon beszerezhető – csekken kell befizetni.

Pályázatot február és szeptember hónapban lehet benyújtani.

5. AZ OSZTÁLY TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGAINAK ÜLÉSEI, HATÁROZATAI, ÁLLÁSFOGLALÁSAI, RENDEZVÉNYEI

5.1. AGRÁRKÖZGAZDASÁGI BIZOTTSÁG

5.1.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.1.1.1. 2003. március 11. (zártkörű ülés)

Napirend

- A Bizottság működési tervének elfogadása

Előadó: Szűcs István

- A Bizottság 2003. évi munkaprogramjának elfogadása

Előadó: Szűcs István

A lefolytatott viták lényegének ismertetése, állásfoglalások

A Bizottság működési elvei

A Bizottság az ülésre írásban beterjesztett munkatervet a megtartott vita alapján hozott változtatásokkal – a doktori iskolákat 5 fő állandó meghívott képviseli, a Bizottság üléseire érdeklődő PhD hallgatók meghívásra kerüljenek, kihelyezett ülésekre kerüljön sor, legyen szorosabb a kapcsolat az MTA regionális bizottságaival – jóváhagyta. A vitában felszólaltak: Nemessályi Zsolt, Tenk Antal, Szabó Gábor, Borszéki Éva, Széles Gyula, Mészáros Sándor, Benet Iván, Dimény Imre, Buzás Gyula, Hajós László, Szűcs István, Molnár József.

A Bizottság munkájában szavazati joggal – az MTA Agrártudományok Osztálya Alapszabályzatának megfelelően – a Bizottság akadémikus tagjai, a doktorok képviselői és a választott bizottsági tagok vesznek részt. Szavazati joggal – a doktori ügyekben – a választott tiszteleti MTA doktorok is rendelkeznek.

A Bizottságnak tanácskozási jogú tagjai és állandó meghívottjai vannak, az egyes ülésekre eseti meghívottak is hivatalosak lehetnek.

Az Agrár-közgazdasági Bizottság az agrárgazdaság elméleti és gyakorlati problémáit vizsgálja, és kialakítja ezzel kapcsolatos állásfoglalásait. Egy-egy kérdés megtárgyalását ad hoc bizottságok készítik elő, szükség szerint a téma előadója ad hoc munkabizottságot is szervez. Egyes részterületek tudományos művelésére önszerveződő munkabizottságok alakulhatnak.

5.1.1.2. 2003. június 16. (zártkörű ülés)

Napirend

1. Tájékoztató az MTA tagfelvételi eljárásáról

Előadó: Dimény Imre

2. Egyebek

Előadó: Szűcs István

A lefolytatott viták lényegének ismertetése, állásfoglalások

Az MTA támogatottság-felmérés keretében tájékoztatást kért a Bizottságtól akadémikus jelöléséről. A vitában Dimény Imre akadémikus úr először az MTA tagfelvételi eljárás szabályait és lebonyolítási rendjét ismertette. A vitában részt vettek: Molnár József, Szabó Gábor, Dimény Imre, Csete László, Németi László, Villányi László, Borszéki Éva.

A Bizottság tagjai fontosnak tartották, hogy a támogatottságban egységesek legyenek, csak a Bizottság által leginkább támogatott személy jelölését segítsék a Bizottság akadémikus tagjai is. A támogatottsági felmérés erkölcsi súlyának mindenki adja meg a méltó szerepét. Olyan személy kerüljön jelölésre, aki a tudomány művelői között ismert és elismert, a tudomány igen magas szintű művelése mellett személyében, személyes jellemvonásaiban és tudóshoz méltó értelmiségi szerepében is elfogadott legyen.

A szavazás során a Bizottság 94,74%-os szavazati aránnyal Szűcs István jelölését támogatta.

5.1.2. A BIZOTTSÁG RENDKÍVÜLI ÜLÉSEI

Vitaülés sorozat

A Bizottság 2003-ban ülésorozatot szervezett a szaktanácsadás és a gyakorlati oktatás témakörének megvitatására, amelynek végén javaslatot tett a hazai agrárgazdasági szaktanácsadás szervezetének, felépítésének, működésének és finanszírozásának kialakítására. A vitasorozat eredményét összefoglalva a Bizottság eljuttatta az osztályelnökhöz, aki azt az FVM miniszterének megküldte. Az ülésorozat keretében a következő ülések kerültek megszervezésre.

5.1.2.1. 2003. február 20.

Napirend

1. A regionális szaktanácsadás modellje az Észak-magyarországi Régióban

Előadó: Magda Sándor

2. A regionális szaktanácsadás modellje a Dél-dunántúli Régióban

Előadó: Paál Jenő

5.1.2.2. 2003. április 29. (közös ülés az MTA VAB Agrártudományi Szakbizottságával, továbbá a NYME MÉK-kel és a VE GMTK-val)

Napirend

1. A regionális szaktanácsadás modellje a Nyugat-dunántúli Régióban

Előadó: Cser János

2. A regionális szaktanácsadás modellje a Közép-dunántúli Régióban

Előadó: Kárpáti László és Henézi József

3. A HORKER Kft. Koroncó mintagazdaság bemutatása

Előadó: Szálánczy Zsolt

5.1.2.3 2003. május 8. (közös ülés a SZIE GTK-val)

Napirend

1. Japán és a kereskedelem liberalizálása, valamint Japánnak a WTO-val kapcsolatos álláspontja (angol nyelvű előadás és vita)

Előadó: Godo Yoshihisa japán professzor

A lefolytatott viták lényegének ismertetése, állásfoglalások

Godo Yoshihisa japán professzor angol nyelvű előadásán igen szépszámú – elsősorban fiatal, többnyire angol nyelvű szakfordító képzésben részt vevő egyetemi és PhD-s hallgató – érdeklődő jelent meg. Az előadást követően a hallgatóság köréből számos érdeklődő kérdést tettek fel a japán professzornak, amelyek kapcsán magas színvonalú szakmai beszélgetés alakult ki.

5.1.2.4. 2003. május 21. (közös ülés a SZIE GTK-val és a DE AC AVK-val)

Napirend

1. A regionális szaktanácsadás modellje a Közép-magyarországi Régióban

Előadó: Kozári József

2. A regionális szaktanácsadás modellje az Észak-alföldi Régióban

Előadó: Gályász József

5.1.2.5. 2003. május 28. (közös ülés az MTA SZAB Agrártudományi Szakbizottságával és az SZT MFK-val)

Napirend

1. A regionális szaktanácsadás modellje a Dél-alföldi Régióban

Előadó: Mucsi Imre

A vitasorozat alapján összeállított javaslat főbb vonásai a következők:

- A szaktanácsadásnak hálózat keretében kell működnie. A hálózatot a hét statisztikai régióra és a régiókon belüli területi központokra kell alapozni.

- A szaktanácsadás hatékony működésének feltételeit hosszú távon kell biztosítani. Integrálni kell a meglévő szaktanácsadási struktúra hasznosítható elemeit, valamint a Kormány más intézményei által működtetett hálózatokat.
- A szaktanácsadási hálózat biztosítása a hatékony gazdálkodáshoz szükséges információ teljes körét, annak könnyű hozzáférhetőségét és objektivitását.
- Az államilag támogatott szaktanácsadást nem lehet társítani más tevékenységekkel (pl. kereskedelem, a gazdálkodók ellenőrzése stb.).
- A szaktanácsadási programok – az általános szakmai célokon túl – szolgálják a vidékfejlesztés és a környezeti állapot megőrzésével kapcsolatos igények kielégítését.

A szaktanácsadási hálózat működésének megfelelő szervezeti formája a közhasznú társaság. A Kht. alapítói az FVM, a gazdálkodók érdekvédelmi szervezetei és a felsőoktatási intézmények legyenek. Felépítése:

- Országos Szaktanácsadási Koordinációs Bizottság (OSZKB)
- Országos Szaktanácsadási Központ (OSZK)
- Regionális Szaktanácsadási Központok (RSZK)
- Területi Szaktanácsadási Központok (TSZK)

Az agrárgazdasági szaktanácsadás állami finanszírozású, működtetésére az agrártámogatások 2%-át kell miniszteri rendelettel szabályozottan elkülöníteni. Ebből normatív finanszírozású lenne a szaktanácsadási rendszer hatékony működéséhez nélkülözhetetlen feltételek biztosítása, pályázati úton az előre meghirdetett programok, a képzés, a bemutatók és a kiadványszerkesztés.

A régiónkénti szaktanácsadási központok rendre a térség egyetemeinek agrár-oktatással foglalkozó karaira lennének szervezve.

5.1.2.6. 2003. november 18. (közös ülés az MTA DAB Mezőgazdasági Szakbizottságával)

Napirend

1. A kar oktatási és kutatási tevékenysége

Előadók: Vermes Pál, Tóth Albert, Krizsán József, Kalmárné Vass Eszter, Kalmár Imre, Hekliné Herbály Katalin, Vizardák Károly

A lefolytatott viták lényegének ismertetése, állásfoglalások

A Bizottság megismerkedhetett a kar kialakulásával, jelenlegi helyzetével, oktatási és kutatási tevékenységével. Kiemelten foglalkozott a tájgazdálkodás oktatásával, a kistérségi rehabilitációs programokkal (bányató, holtág), a megújítható energiaforrást jelentő biogáz kutatásával, a kistérségi turizmusnak a családok életében játszott szerepével és végül a kar agrárökonómiai kutatásaival.

A növekvő hallgatói létszám mellett relatív csökkenő finanszírozás egyre nagyobb nehézséget támaszt a kar elé, amely megegyezik az országban tapasztalt általános tendenciákkal. A kutatáshoz elnyert pályázati összegekből a kar igen sokrétű kutatást

folytat. Az agrárökonómiai kutatások területén a Jász-Nagykun-Szolnok megyei egyéni gazdaságok összehasonlító ökonómiai elemzését végzik el.

5.1.3. NAGYRENDEZVÉNY

A Bizottság 2003-ban „Az agrártermelés közgazdasági környezete” címmel az *MTA Dísztermében május 7-én* tartott – nagy érdeklődéssel kísért, háromórás – nyilvános tudományos ülést, amelyen a következő előadások hangzottak el:

- Az agrárgazdaság jövedelmezőségi és felhalmozási viszonyai
Előadó: Borszéki Éva
- A magyar mezőgazdaság versenyhelyzete
Előadó: Udovecz Gábor
- Az integráció üzemgazdasági összefüggései
Előadó: Széles Gyula
- Az agrár-környezetvédelem ökonómiai aspektusai
Előadó: Szabó Gábor
- CAP-reform és a többfunkciós mezőgazdaság
Előadó: Popp József
- A mezőgazdaság helye és szerepe a vidékfejlesztésben
Előadó: Forgács Csaba
- Az agrár-közgazdasági kutatások előtt álló feladatok. Összefoglaló
Előadó: Szűcs István

A lefolytatott viták lényegének ismertetése, állásfoglalások

A nyilvános tudományos ülésen nagyszámú (kb. 200 fő) érdeklődő – köztük sok fiatal – jelent meg. Az igen színvonalas és az agrárpolitika kialakításához jelentős tényanyagot és érveket tartalmazó előadásokat a rangos hallgatóság nagy tetszéssel fogadta. Az előadások anyaga és az ahhoz kapcsolódó, beküldött hozzászólások (Erney György, Takácsné György Katalin, Kassay László, Somogyi Sándor) a *Gazdálkodás* című folyóirat 2003. évi 4. és 5. számában jelentek meg.

5.1.4. VITAÜLÉS

A Bizottság 2003-ban egy alkalommal, két témakört érintően rendezett nyilvános vitaülést, amelyen sok fiatal részvételével az érdeklődők száma meghaladta a 100 főt. *A vitaülés ideje október 29-e, helye: az MTA Felolvasóterme* volt. A vitaülés tárgysorozata a következő volt:

1. Vidékfejlesztési támogatás az EU csatlakozás után
Előadó: Mohácsi Gabriella
2. A kutatás-módszertan szerepe a tudományos kutatás hatékonyságának fokozásában
Előadó: Tomcsányi Pál
Korreferensek: Mészáros Sándor, Somogyi Sándor, Szabó Gábor

A lefolytatott viták lényegének ismertetése, állásfoglalások

1. Az előadó naprakész adatokkal jellemezte a várható vidékfejlesztési támogatásokat. Ennek érdekében az NVT keretében hét jogcím alapján juthat az ország vidékfejlesztési támogatásokhoz. Ez mintegy 2,2 millió ha-t, 55–60 ezer főt érinthet. Igen fontos azonban a pályázatok társfinanszírozásának és a támogatások befogadásának megoldása. A vitában részt vett: Benet Iván, Mészáros Károly
2. A kutatás-módszertan kapcsán tantárgyi szerkezetben kell gondolkodni, a módszertant tantárgyként kell oktatni. A doktori iskolákban oktatott kutatás-módszertant egységes, ajánlott tantárgyi tematikában kell kidolgozni. Igen fontos a módszertanban – hasonlóan a teljes kutatás során – a kutatói etika betartása.

5.1.5. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

A Bizottsághoz egy fő adta be doktori kérelmét, habitusának vizsgálata azonban 2004. év elején fejeződik be.

5.1.6. A BIZOTTSÁGHOZ TARTOZÓ MTA KÖZTESTÜLETI TAGOK ÉS A BIZOTTSÁG KAPCSOLATAI

A Bizottság tovább szélesítette és bővítette kapcsolatait a tudományterület köztestületi tagjaival. Az év során több olyan rendezvényt tartott, amelyre a köztestület tagjai is meghívót kaptak. A kihelyezett ülésekkel lehetőséget biztosított minél több vidéki köztestületi tag részére a Bizottság munkájában való részvételre. Mind a VEAB, mind pedig a SZAB illetékes szakbizottságaival közös rendezvényen azok tagjait is bevonta munkájába.

5.1.7. JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK (KÖNYVEK) FELSOROLÁSA

A Bizottság tudományterületén – jelentős részben – a Bizottság tagjainak közreműködésével írottan 2003-ban a következő fontosabb könyvek jelentek meg:

- Berde Cs.: Menedzsment a mezőgazdaságban. Vezetési módszerek és sajátosságok. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest,
- Buday-Sántha A. et al. (szerk.: Bulla M. – Tamás P.): Magyarország környezeti jövőképe. OKT-MTA Szociológiai Intézet, Budapest,

- Dorgai L. – Popp J. – Tóth P. – Udovecz G.: EU családi kézikönyv. Első Magyar Önkormányzati Vagyon és Adósságkezelő Rt., Budapest,
- Ertsey I. – Nábrádi A. et al.: Általános vállalkozási alapok. Campus Kiadó, Debrecen,
- Kapronczai J. (szerk.): A magyar agrárgazdaság a rendszerváltástól az Európai Unióig. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest,
- Lehota J.: A gabonaszektor piacelemzése. Agroinform Kiadó, Budapest,
- Magda S. (szerk.) A mezőgazdasági vállalkozások gazdálkodásának alapjai. Mezőgazdasági vállalkozások szervezése és ökonómiája I. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest,
- Magda S. (szerk.): A növénytermesztés szervezése és ökonómiája. Mezőgazdasági vállalkozások szervezése és ökonómiája II. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest,
- Magda S. (szerk.): Kertészeti ágazatok szervezése és ökonómiája. Mezőgazdasági vállalkozások szervezése és ökonómiája III. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest,
- Magda S. (szerk.): Az állattenyésztés szervezése és ökonómiája. Mezőgazdasági vállalkozások szervezése és ökonómiája IV. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest,
- Nábrádi A. et al.: A földbirtok-politika jogszabályi alapjai. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest,
- Németi L.: Magyar mezőgazdaság az ezredfordulón. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest,
- Szabó G. et al. (eds.: Gatzweiler, F. W.–Judis, R.–Hagedorn, K.): Sustainable Agriculture in Central and Eastern European Countries. Shaker Verlag, Aachen,
- Szegedi Z.–Prezenszki J.: Logisztika-menedzsment. Kossuth Kiadó, Budapest,
- Szűcs I. (szerk.): Birtokpolitika és mérrethatékonyosság. Agroinform Kiadó, Budapest.
- Z. Kiss L. (szerk.): A gyümölcsstermesztés, -tárolás, -értékesítés szervezése és ökonómiája. Mezőgazda Kiadó, Budapest,

5.1.8. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

- Dimény Imre: FAO – Érdemérem,
- Hajós László: Orosz Természettudományi Akadémia – külső tag,
GKM – Nívódíj,
FVM – Miniszteri Elismerő Oklevél,
FVM Intézményközi Tankönyvkiadási Szakértő Bizottság –
ITSZB-Díj,
SZIE – Babérkoszorú – arany fokozat,
- Magda Sándor: MM – Miniszteri Dicséret,
OPVP – Vám- és Pénzügyőri Dísztőr,
SZIE – Babérkoszorú – arany fokozat,

- Molnár József: SZIE – Babérkoszorú – arany fokozat,
- Szabó Gábor: Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztje,
- Széles Gyula: Szent-Györgyi Albert Díj,
- Szűcs István: NyME MÉK Emlékérem,
- Villányi László: FVM – Nagyváthy János Díj,
- Vizardák Károly: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tudományos Díj,
- Z. Kiss László: BKÁE KTK – Kitüntető oklevél a magyar kertészet és a kertészeti oktatás fejlesztéséért.

5.1.9. EGYEBEK

A jövőben a Bizottság tovább erősíti kapcsolatait az Országos Tudományos Diákköri Konferencia és az Országos Egyetemi Hallgatói Önkormányzat megfelelő részlegeivel, továbbra is aktívan részt vesz a PhD képzés szakmai háttérének erősítésében. Erősíti kapcsolatait a környező országok tudományos akadémiáival, illetve annak partner szervezeteivel. Megszilárdítja együttműködését a FAO-val, kiemelten a FAO Közép- és Kelet-európai Regionális Igazgatóságával.

5.2. AGRÁRMŰSZAKI BIZOTTSÁG

5.2.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.2.1.1. 2003. március 13. (Axiál Kft, Lajosmizse)

Napirend

1. Mezőgazdasági gépesítési stratégiák az EU csatlakozás tükrében

Előadó: Hajdú József

2. Az „Acta Agrartecnica” koncepcióterve

Előadó: Fekete András

3. Beszámoló a XXVII. 2003 januári K+F Tanácskozásról

Előadó: Tóth László

4. A XXVII.K+F Tanácskozás 8 szekciójának legjobb poszterei

Előadó: Szendrő Péter

5. Egyebek

A napirend előtt Szendrő Péter a Mezőgazdasági Technika szerkesztő bizottságának elnöke ismertette a 2002. évi nívódíj verseny eredményét. A díjat az alapító in-

tézet nevében Fenyvesi László nyújtotta át Horváth András részére. Az első napirendi pont keretében az előadó vetített képes előadásban ismertette a 16 oldalas előterjesztés főbb gondolatait az alábbi bontásban:

- A mezőgazdasági gépesítési stratégiát befolyásoló feltételrendszer
- A mezőgazdaság gépesítési stratégiáját meghatározó középtávú ágazati fejlesztési célok
- A mezőgazdaság fejlődését megalapozó főbb gépesítésfejlesztési irányok
- Az egyes mezőgazdasági termelő ágazatok gépesítésfejlesztési irányai
- A mezőgazdasági termelő infrastruktúrák és szolgáltatások fejlesztése
- A hazai mezőgazdasági gépgyártás szerepe a mezőgazdaság gépeltartottságában
- A gépkereskedelem részvétele a gépesítés fejlesztésében
- A kutatás, oktatás és a szaktanácsadás feladatai a gépesítésfejlesztésben
- A gépesítési stratégia megvalósításához szükségesnek tartott kormányzati intézkedések.

Az előadást követően éles vita alakult ki, amelyben a következők vettek részt: Beke J., Husti I., Dimény I., Balogh Cs., Fenyvesi L. A vitát Németh Imre miniszter hozzászólása zárta, amelyben igen hasznosnak ítélte az előadást a kiegészítésekkel együtt. Bizottságunktól azt kérte, hogy az előterjesztést átdolgozva fél éven belül az ágazati stratégiákra támaszkodó gépesítési stratégiát készítsünk a minisztérium számára. Az anyag összeállítására elnökünk ad hoc bizottság létrehozását javasolta a szerző a hozzászólók részvételével. Az előterjesztés téziseit a Mezőgazdasági Technikában közöljük.

A második napirend keretében elhangzott ismertetés alapján az a döntés született, hogy az „Acta Agrartecnica” című angol nyelvű periodika előkészítő munkálatait megkezdjük. Az első szám várhatóan 2004 közepén jelenik meg.

A harmadik napirendi pont keretében beszámolót hallgattunk meg a januári K+F Tanácskozásról. A 167 témából 61 előadásként hangzott el 10 szekcióban. A rendezvény látogatottsága enyhe emelkedést mutat (300–350 fő). A Tanácskozást anyagilag segítette az OM, az FVM és néhány szponzor. Ennek ellenére a Rendezvény Albizottság úgy döntött, hogy a részvételi díjakat emelni kell annak érdekében, hogy a két fő rendező intézmény (MGI, Szt István Egyetem) ráfizetését csökkentjük. A Hungarian Agricultural Engineering c. folyóiratba való közlésre 31 javaslat érkezett, amelynek zsűrizésére a szekció elnököket kértük fel.

A negyedik napirendi pont keretében elnökünk ismertette a poszterverseny eredményét. A nyolc jutalmazott poszter szerzői lehetőséget kapnak arra, hogy szerkesztés után anyagaik megjelenjenek a Mezőgazdasági Technikában vagy a Hungarian Agricultural Engineering-ben.

Napirend

1. „Az agrárágazat műszaki felsőoktatásának helyzete és feladatai” c. munkabizottsági vitaanyag

Előadó: Beke János

2. „A mezőgazdasági gépesítési stratégiák az EU csatlakozás tükrében” c. vitaanyag véglegesítése.

Előadó: Hajdú József

3. „Ifjú kutatók és doktorok bemutatkozása” program keretében

Bemutatkozik: Kalácska Gábor

4. Egyebek

A napirend előtt Szendrő Péter tájékoztatást adott aktuális eseményekről, eredményekről:

- Bizottságunk tagjai közül rektorrrá választották Szabó Gábort, újraválasztották Patay Istvánt
- az ACTA AGRARTECNICA indításához az FVM-től 1 Mft-t kapunk
- üdvözljük az IKR Rt. és a KITE Rt. képviselőjét cégeik alapításának 30 éves évfordulója alkalmából (az ünnepeken meghívott tagjaink képviselik Bizottságunkat)

Az első napirendi pont keretében írásos és szóbeli tájékoztatást kaptunk az agrárágazati műszaki felsőoktatás nem túl rózsás helyzetéről.

Az előadást követő vitában többen felszólaltak (Jóri J. I., Neményi M., Szendrő P., Horváth B., Dimény I., Husti I., Patay I., Janik J.) és kifejtették véleményüket a főbb problémákról, teendőkről:

- Néhány oktatási intézmény kimaradt (csak az agrár-műszaki diplomát kibocsátó intézmények szerepelnek)
- ismeretes-e a piac valós igénye?
- a valós helyzet súlyosabb a leírtaknál

A vélemények írásos anyagai alapján a szerzők véglegesítik az anyagot.

A második napirendi pont keretében Hajdú József ismertette az írásos hozzászólások alapján módosított anyagot, amelyet Dimény I., Faust D. és Tóth L. véleményét is figyelembe véve készül a végleges változat. Az időközben összeállított állásfoglalás a következő:

1. A mezőgazdaság fejlődését megalapozó főbb gépesítés-fejlesztési irányok

Az agrárágazatnak a termelési biztonság növeléséhez, a versenyképes hozamok megalapozásához és termékminőség javításához jelentős mértékben meg kell újítania a technikai és technológiai alapjait, azaz korszerűbb, termelékenyebb munkavégzésre alkalmas energia- és költségtakarékos gépek, gépesítési megoldások, ill. összemérhető hozamokat és minőséget előállító környezetbarát termelési technológiák elterjesztése szükséges. Folyamatossá kell tenni az innovációt a piaci szempontokból legfontosabb termékpályák mentén. Bővíteni és korszerűsíteni szükséges a mezőgazdasági termelést szolgáló infrastruktúrákat. Ki kell építeni és általánossá, elérhetővé kell tenni az informatikai szolgáltatásokat.

- A gépesítési stratégiát megalapozó főbb fejlesztési irányok:
- A nagyjából túlhasznált és elöregedett gépállomány korszerűbbre cserélése. A gépek átlagos életkorának csökkentése, az üzembiztosság növelése. A gépellátottság javítása, a gépi kapacitások és a gépsűrűség növelése. A termelést technológiai műveletek optimálshoz közelítő időben és megfelelő minőségben történő elvégzése, a minőségi termelés műszaki megalapozása.
- A termékpályák mentén történő műszaki innováció erősítése a főbb ágazatokban, valamint a termékminőség javítása a versenyképesség növelése érdekében.
- A természeti és termőhelyi adottságokat figyelembe vevő tájtermelési sajátosságokhoz igazodó gépesítési eljárások elterjesztése. A magyar specialitások márkavédett termékek termelésének növelése műszaki-technológiai megalapozása.
- A haszonállatok védelmét, etológiai igényeit, stresszmentes, komfortos tartását jobban kielégítő, növelt férőhelyekre, kedvezőbb belső klímára és hatékonyabb takarmányhasznosításra alapozott állattartási technológiák és berendezések elterjesztése.
- Az élelmiszertermelésből felszabaduló területek hasznosítását lehetővé tevő, a magyar vidék fejlődését elősegítő, megújuló (non-food) nyersanyagok termelését, továbbá ipari és energetikai hasznosítását lehetővé tevő technikai és technológiai megoldások bevezetése, széles körű alkalmazásának elősegítése. A mezőgazdaság energiatermelésének bővítése.
- A mezőgazdasági termelést támogató és a piacra jutást elősegítő országos mezőgazdasági információs rendszerek kiépítése, valamint a precíziós termelés elterjedését elősegítő műholdas informatikai szolgáltatások elérhetővé tétele, továbbá a számítógépes termelésirányítási és logisztikai rendszerek széles körű elterjedése növelheti a minőségi termék-előállítást és javíthatják a piaci értékesülést, a magyar áruk versenyképességét.

- A mezőgazdaság gépesítésének fejlesztésében és felzárkózásában ugyanakkor érvényesíteni kell a racionalitást és az ésszerű takarékossgot. Ennek érdekében nagyobb figyelmet kell, hogy kapjanak a beruházás- és költségtakarékos géphasznosító közösségek (géptársulások, gépkörök, gépszövetkezetek stb.), a gépkölcsönzők és a gépi bér munka szolgáltatók. Rajtuk keresztül gyorsítható is a technikai és technológiai eszközök megújítása is az ágazatban.
- A mezőgazdasági termeléshez közeli természeti tájak, a vidéki környezet kultúrallapotban tartását elősegítő tájapolási és karbantartási módszerek és gépesítési megoldások elterjesztése is elősegítheti felzárkózásunkat az EU fejlett országaihoz. A mezőgazdasági termelésből kikerülő, a tájapolás és a szerves kommunális hulladékok talajerőként hasznosítható komposzt előállítására komposzt udvarok felszerelése és logisztikai megerősítése is fontos feladat.

A felsorolt gépesítésfejlesztési feladatok és irányok megvalósításában fontos szerepet kell, hogy kapjon stratégiai szempontokból is a nemzeti mezőgazdasági gépgyártás, illetve az árakon, valamint a folyamatosan bővülő gépkínálaton keresztül a műszaki színvonalat is befolyásolni képes hazai mezőgazdasági gépkereskedelem.

2. A gépesítési stratégia megvalósításához szükségesnek tartott kormányzati intézkedések:

- A felzárkózási időszakban kapjanak nagyobb prioritást – a központi forrásokból meghirdetett pályázatoknál és támogatásoknál – az új gépesítési megoldásokat és technológiai fejlesztéseket elősegítő kutatások és komplex innovációk.
- Az innovációk hatékonyságát és eredményességét a termékpályák mentén meghirdetett komplex kutatási programokkal, integrált pályázati rendszerben célszerű elősegíteni.
- Az EU csatlakozásunkat követően – az uniós előírások keretein belül – továbbra is keresni kell azokat a lehetőségeket, amelyekkel fenntartható a fejlesztő és korszerűsítő gépberuházások, technikai fejlesztések támogatása.
- Az oktatásban, a szakképzésben és az iskolarendszeren kívüli tanfolyami képzésben kapjon nagyobb figyelmet a korszerű műszaki és technológiai ismeretek oktatása, amely hozzájárulhat a korszerű eszközök hatékonyabb alkalmazásához.
- Az újjászerveződő szaktanácsadási rendszerbe, kiszélesedő informatika szolgáltatásokban bővüljön és növekedjen az új műszaki-technológiai ismeretátadás és információáramlás, hogy azok hasznosításával sikeresebbek lehessenek a magyar gazdálkodók.

A harmadik napirendi pont keretében meghallgattuk Kalácska Gábor a „Korszerű műszaki műanyagok tribológiai kutatása” c. témabeszámolóját, amelyet az opponensek kiválónak és modellértékűnek nyilvánítottak.

Napirend

1. Rektori köszöntő

Előadó: Balogh Árpád

2. A Főiskolai Kar tevékenysége és szerepe a régióban

Előadó: Lengyel Antal

3. „A gépfenntartás időszerű kérdései” c. munkabizottsági anyag

Előadó: Husti István

4. Egyebek

A Rektor Úr hivatali elfoglaltsága miatt, üdvözetét Lengyel Antal főigazgató tolmácsolta, aki a második napirendi pont keretében rövid ismertetést adott a Műszaki és Mezőgazdasági Főiskolai Kar történetéről és jelenlegi helyzetéről. A jogelőd Kertművelés Iskola 1939-es alakulásától kezdődően fokozatos fejlődés ment végbe Nyíregyházán, amelynek főbb állomásai a következők: Mezőgazdasági Technikum 1950, Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum 1961, Mezőgazdasági Főiskola 1971, Gödöllői Agrártudományi Egyetem Nyíregyházi Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági Főiskolai Kara 1990, Nyíregyházi Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági Főiskolai Kara 2000 (Gépészmérnöki szak, Műszaki Informatikai szak, Élelmiszertechnológiai mérnök szak).

A harmadik napirendi pont keretében meghallgattuk a Janik József vezette munkabizottság által „A mezőgazdasági gépek üzemfenntartásának időszerű kérdései” címen készített vitaanyagot.

Az előadást követő élénk vitában többen felszólaltak (Sitkei Gy., Neményi M., Hajdú J., Szendrő P., Szüle Zs., Jóri J. I., Soós P., Antos G., Horváth B., Püski J., Fauszt D., Grasseli G.) és kifejtették véleményüket, amely szerint

- Az anyag jó, bár egyes adatok ellenőrzésre szorulnak,
- Célszerű lenne gépszövetkezeteket szervezni,
- A technikusképzés hiánya meglátszik a gépjavítás színvonalán,
- Az új gazdák nem is tervezik a javítást, csak a karbantartásra készülnek,
- A nagy integrátor szervezetek felkészültsége jó, szolgáltatásaik színvonala megfelelő,
- Az erdészet területén hasonlóak a problémák,
- Ne támogassuk a vevőszolgálat nélküli gépforgalmazást.

A vita végén Elnökünk javaslatot tett a javított anyag novemberi megvitatására, majd megküldésére az FVM és az MTA illetékes részlege számára.

A negyedik napirendi pont keretében Elnökünk tájékoztatást adott

- A Doktori Albizottság legutóbbi üléséről
- Az Acta Agrartechnica Hungariae előkészítéséről

- A WEB lap előkészületeiről
- Új szakkönyveink (Géptan, Műszaki Alapismeretek) megjelenési terveiről.

5.2.1.4. 2003. október 09. (FVM Mezőgazdasági Gépesítési Intézet, Gödöllő)

Napirend

1. „Az agrárágazat műszaki szak- és felsőoktatásának helyzete és feladatai” c. munkabizottsági vitaanyag véglegesítése

Előadó: Beke János

2. Az Acta Agrartechnica Hungariae előkészítése

Előadó: Fekete András

3. A Közép- és Kelet-Európai Mezőgépesítési Intézetek (CEE-AgEng) K+F Konferenciájának tapasztalatai

Előadó: Fenyvesi László

4. „Ifjú kutatók és doktorok bemutatkozása” program keretében

Bemutatkozik: Horváth Gábor

5. Egyebek

A napirend előtt Szendrő Péter tájékoztatást adott aktuális eseményekről, eredményekről:

- az állandó meghívottak listájára felkerül Nagy István és Pazsiczky Imre fősztályvezető (MGI),
- a Mezőgazda Kiadónál megjelent a Géptan c. könyv amelynek szerzői kollektíváját döntő mértékben Bizottságunk tagjai alkotják.

Az első napirendi pont keretében írásos és szóbeli tájékoztatást kaptunk az agrár-műszaki felsőoktatás továbbfejlesztésére kidolgozott javaslatokról.

Az előadást követő vitában többen felszólaltak (Neményi M., Szendrő P., Dimény I., Patay I., Takátsy T., Vermes P., Szabó G., Sitkey Gy., Faust D., Sztachó-Pekári I., Fenyvesi L., Jóri J. I.) és kifejtették véleményüket a főbb problémákról, teendőkről.

A vita alapján Szendrő Péter az AMB nevében a következő állásfoglalást terjesztette elő:

- Szakterületünk hivatalos megnevezése: Agrárműszaki felsőoktatás
- Az Agrárműszaki felsőoktatás az Agrár Szakcsoporthoz tartozik,
- Az Agrárműszaki felsőoktatás területe az élőanyag-műszaki interakció,
- Elfogadjuk a 3+2 éves rendszert. A BSc fokozat piaci elfogadását a gyakorlat szempontú oktatás (pl. nyári gyakorlatok) segíti, ehhez viszont (több) pénz kell,
- A BSc rendszerhez szélessávú bemenet szükséges. Az MSc felvételnél feltétel a BSc záróvizsga. A természettudományi területről érkezőket „átnevelő” modul után fogadjuk,

- A főiskolai és egyetemi curriculumokat egységesíteni kell,
- Az MSC oktatáshoz új pénzügyi feltételeket kell teremteni.

Az előterjesztés és a vitában elhangzottak alapján a Beke János vezetésével létrejövő ad hoc bizottság a következő javaslatot készítette.

Az agrárágazati műszaki felsőoktatás helyzete

A tanulmány fő célkitűzése volt áttekinteni az agrárműszaki felsőoktatás jelenlegi helyzetét és megfogalmazni a képzés további feladatait, különös tekintettel az EU-csatlakozásra és a Bologna Folyamatra.

Agrárműszaki felsőoktatást folytató intézmények

- Nyíregyházi Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági Főiskolai Kar
- Nyugat-Magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kar
- Szent István Egyetem Élelmiszertudományi Kar
- Szent István Egyetem Gépészmérnöki Kar
- Szegedi Tudományegyetem Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Kar
- Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Főiskolai Kar

Agrárműszaki felsőoktatáshoz sorolható szakok

- Okl. mezőgazdasági gépészmérnöki
- Mezőgazdasági gépészmérnöki
- Okl. faipari mérnöki
- Faipari mérnöki
- Okleveles élelmiszeripari mérnöki
- Élelmiszeripari mérnöki
- Élelmiszer technológus
- Élelmiszeripari gépészmérnöki

A jelenlegi helyzet általánosítható jellemzői:

- Az agrárműszaki felsőoktatás erősen alulfinanszírozott.
- Az agrárműszaki felsőoktatás ipari partnerei tőkeszegények.
- Az agrárágazati műszaki felsőoktatás meritési bázisa és a jelöltek előképzettségének színvonala csökkent.
- A képzés tárgyi infrastruktúrája leromlott, a gyakorlati oktatás feltételei egyre hiányosabbak.

- Az oktatók átlag életkora magas, anyagi és erkölcsi megbecsülésük munkájuk fontosságától jelentősen elmarad.
- Javult az oktatók idegen nyelv ismerete és nőtt a tudományos fokozottal rendelkezők száma.
- Igen jelentős a (50–70%-os) a hallgatói lemorzsolódás mértéke. Fő oka a kimeneti szabályozás, valamint a végzős hallgatók hiányos idegen nyelv ismerete.
- A hallgatók kevésbé motiváltak, mert nincs törvényi lehetőség az államilag finanszírozott és a költségtérítéses státuszok cseréjére.

Munkaerő-piaci körülmények

Az agrárágazati műszaki felsőoktatás munkaerő-piaci visszacsatolása nem teljes. Az információk jelentős része az évfolyam-találkozókra végzett, főleg szóbeli közvéleménykutatásokból származik. Egyedül a SZIE Gépészmérnöki Kara rendelkezik gépész regiszterrel, amely mintegy 4000 gödöllői gépész adatait tartalmazza.

A részleges felmérések egyértelműen mutatják, hogy a végzett hallgatók iránt jelentős kereslet mutatkozik. Szakmai felkészültségüket a munkaadók túlnyomó többsége pozitívan értékeli.

Az agrárműszakiak igen széles körben helyezkednek el. A közvetlen mezőgazdasági, illetve élelmiszer-feldolgozó szférában a főiskolások kb. 25–30%-a, az egyetemi diplomát szeretteknek, pedig mintegy 15%-a helyezkedik el. A többiek a mezőgazdasági és élelmiszer feldolgozáshoz kapcsolódó kereskedelmi, műszaki kiszolgálói, illetve gyártási, oktatási, szaktanácsadói területeken helyezkednek el.

A pályaelhagyás tekintetében mindenekelőtt a fogalom definíciójára van szükség. Javaslatunk szerint az a pályaelhagyó, aki munkája során tanult szakmai ismereteit nem hasznosítja. Ezen definíció alapján a pályaelhagyók aránya 10–12%, ami nem magasabb, mint a többi diplomásokra jellemző hasonló mutató.

A képzés intézményi feltételei

A tárgyi feltételek közül az épületek tekintetében megfelelő az ellátás. Különösen kedvező a Nyíregyházi Főiskola tekintetében az épületellátás, mivel ott új kampusz épül, korszerűen és célirányosan tervezett laboratóriumokkal.

Az informatikai struktúra az általános informatikai alapok oktatásához megfelelő, viszont a korszerű mérnöki munkát segítő szoftverek futtatása csak a meglévő gépek töredékén lehetséges. Az alapvető szoftverek (operációs rendszer, office) ellátottsága és jogtisztasága megoldott, ugyanakkor a speciális tervező és analízis szoftvereket az intézmények nem tudják megfizetni. A gyakorlati oktatás gépi, laboratóriumi berendezései messze az elvárható színvonal alatt vannak. A költségvetésen kívüli kutatómunkák elmaradásával a műszer- és eszközutánpótlás gyakorlatilag leállt. A gyakorlati képzésre elkülönített képzési normatíva – az intézmények alulfinanszírozása miatt – rendszerint a beralapba kerül.

Az oktatás személyi feltételei általában nem megfelelőek. Az oktatók átlagos életkora magas, a fiatalítás feltételei nem adóttak.

A mezőgazdasági gépek, géprendszerek minősítési, tesztelési feladataiból a jelenlegi gépminősítési rendszer keretei között az agrárműszaki felsőoktatási intézmények lényegéből kimaradnak, annak ellenére, hogy a legjelentősebb szakmai, szellemi kapacitás ezeknél az intézményeknél található.

Az oktatás szerkezeti, tartalmi jellemzői

Az agrárműszaki felsőoktatásra ma (globálisan) a négyszintű képzés a jellemző, ami nem érvényesül az oktatás teljes vertikumában.

A képzésbe elvileg háromféle bemeneti lehetőség kínálkozik: az AIFSZ, a főiskolai és az egyetemi. A főiskolai-egyetemi szint felmenő rendszerű összekapcsolása intézményesen megoldott. Az egyetemi diplomások tudományos továbbképzése formálisan megoldott. Doktori iskola a SZIE Gépészmérnöki Karához kötődően működik.

A tananyag tartalmi felépítettsége nem tesz lehetővé lineáris képzési rendszert. A főiskolákon általában a 180 kreditből 110–120 gyakorlati diszciplínát takar. A hasonló képzési időszakban ugyanez az egyetemi képzésben legfeljebb 40–45 kredit méretű.

Fejlesztések, kényszerek, lehetőségek

Az oktatás szerkezeti-szervezeti felépítését tekintve aktuálisnak látszik a Bolognai Dekrétumban foglaltak érvényesítése.

A szakok számának csökkentésére erős nyomás nehezedik a felsőoktatásra. Ez elvileg megoldható egy általánosabb BSc és egy specializáltabb MSc diploma kiadásával. Az agrárműszaki felsőoktatás tekintetében két lehetőség között lehet (kell) választani.

1. A jelenlegi szakok (mg. gépészmérnök, élelmiszeripari, gépészmérnök, faipari mérnök) megtartása mind BSc. mind MSc szinten.
2. Közös agrárműszaki BSc bemenet és a jelenlegi szak megnevezéseknek megfelelő kimenet, amelyekre a jelenlegi szakirányokhoz hasonló MSc épül.

Az oktatás tartalmi továbbfejlesztését munkaerő-piaci kényszerek is szorgalmazzák. Nincs kulcsrakész mérnök, ezért meg kell teremteni a speciális ismeretek elsajátításának intézményi feltételeit. Szorosabbá kell tenni a termelő szféra és az oktatás kapcsolatát.

A Bologna Folyamat megvalósításában problémát jelent az intézményi szétaprózottság. Megítélésünk szerint kb. 200 mg. gépész BSc, kb. 50 élelm. gépész BSc és 50 mg. gépész MSc kiadása indokolt. Ehhez intézményi struktúramódosítás volna szükséges.

A tananyag tartalmi fejlesztésekor végig kell gondolni, hogy az új BSc–MSc képzési szintek milyen munkaerő piaci kompetenciákkal rendelkezzenek, miközben realitással kell tenni a képzés anyagi bázisát. Kötőerő pontot jelenthet a nyugat-európai agrárműszaki képzés szűk kapacitása és a mezőgazdasági gépészmérnökök iránt növekedő EU-s igény. Adott körülmények között a hazai agrárműszaki felsőoktatás megfelelő koncentrációjával idegen nyelvű képzés beindításával Magyarország az európai agrárműszaki felsőoktatás egyik központja lehetne.

A második napirendi pont keretében Fekete András beszámolt az új angol nyelvű folyóirat előkészítési munkáiról. A beszámolót követő vita alapján a következő állásfoglalás született:

- A folyóirat neve: Acta Agrartechnica Hungariae, Journal of Agricultural and BioEngineering,
- A folyóirat profilja átfogja a teljes agrár-műszaki tudományterületet,
- A borító tervek közül a világos zöld-fehér változatot fogadjuk el,
- A nemzetközi szerkesztő bizottság összetételére tíz napon belül várunk javaslatokat
- Az első (minta) számba bekerülő cikkekre egy hónapon belül várunk javaslatokat.

A harmadik napirendi pont keretében meghallgattuk Fenyvesi László beszámolóját a 3. CEE-AgEng Konferencia programjáról és tapasztalatairól. A 16 országból érkezett hallgatóság sikeresnek minősítette az MGI által szervezett tanácskozást és megállapodott abban, hogy a következő konferenciát 2005-ben Moszkvában tartják.

A negyedik napirendi pont keretében Horváth Gábor jól felépített, kiválóan illusztrált előadást tartott „A szélenergia hasznosítási lehetőségei Magyarországon” címmel.

5.2.1.5. 2003. november 13. (Szent István Egyetem, Gödöllő)

Napirend

1. „A mezőgazdasági gépek üzemfenntartásának időszerű kérdései” c. munkabizottsági vitaanyag véglegesítése

Előadó: Janik József

2. Az Albizottságok munkájának áttekintése

Előadó: Szendrő Péter

3. Egyebek

Az első napirendi pont keretében Janik József beszámolt a téma előzményeiről. A júniusi tanulmány átdolgozásával két anyagot készítettek, a rövidebb változatot átadta a Bizottság tagjainak.

A tájékoztatót követő vitában részt vettek: Szendrő P., Dimény I., Sitkei Gy., Husti I. Hajdú J, Nagy I.

A vita végén az elnök határozati javaslatot fogalmazott meg, amely szerint az előterjesztést készítő bizottság dolgozzon ki egy tematikát a kutatás mielőbbi indítására, mivel a szemléletformálás rendkívül fontos és sürgős. A szerzők által elkészített anyagot az alábbiakban közöljük.

Az MTA Agrártudományok Osztálya, *Agrárműszaki Bizottsága* (AMB) 2003. június 5-i ülésén megvitatta mezőgazdasági gépek üzemfenntartásának időszerű kérdéseit. A jelenlegi helyzetben az üzemfenntartási feladatokat részben a *termelőüzemek*, részben pedig az ilyen feladatok ellátására szakosodott *szolgáltató* szervezetek végzik.

A napirend kapcsán az AMB a következő megállapításokat teszi:

a) *Termelőüzemi szinten*

- a gépek karbantartása, javítása nem megoldott,
- rendkívül hiányosak a diagnosztikai eszközeik,
- gépjavitáshoz szükséges gépekkel nem vagy csak alig rendelkeznek,
- a gépek szakszerű szét- és összeszereléséhez szükséges szerszámok, készü-
lékek hiányosak,
- a gépek karbantartásához, javításához minimálisan szükséges műhelyekkel
sem rendelkeznek, és a létesítmények nem felelnek meg a munka- és környe-
zetvédelmi követelményeknek sem,
- a gépek tárolása az esetek többségében szabadban történik, ami főleg
nagyértékű gépek (pl.: traktorok, kombájnok, vetőgépek, permetezőgépek)
esetében igen káros, mivel az elektronikus és hidraulikus vezérlőelemek sé-
rülései költséges javításokat okozhatnak,
- a szolgáltató szervizek tevékenységét csak akkor veszik igénybe, ha már
meghibásodott a gép és a saját szakember nem volt képes megbirkózni a hi-
ba kijavításával.

b) *Saját szolgáltató üzemi szinten*

- a karbantartás és javítás az előzőeknél jobb színvonalú,
- rendelkeznek a hibamegállapításhoz szükséges diagnosztikai és javítási be-
rendezésekkel,
- megfelelőek a gépek karbantartásához és javításához szükséges műhelyek.

c) *Külső szolgáltatói szinten* (bár csak néhány integrátor esetében)

- jellemző a korszerű, magas színvonalú karbantartási és javítási tevékenység,
- rendelkeznek az összes szükséges diagnosztikai és javítási eszközzel, beren-
dezéssel, és a teljes értékű dokumentációkkal, gyári információkkal,
- jól felkészült, mobil szakemberek állnak rendelkezésre az igények teljesítésére,
- minden szükséges eszközzel ellátott műhelyek nyújtanak megfelelő műsza-
ki háttérrel a legkorszerűbb gépek műszaki ellátásához.

d) Mind a termelőüzemek, mind a szolgáltatók szempontjából fontos *információk*
kellenének a fejlesztéshez, így elengedhetetlenül szükséges

- az igényelt szolgáltatások volumenének és összetételének,
- a szolgáltatások nyújtására vonatkozó képességek és elgondolások,
- a gépfenntartási tevékenységek műszaki, szervezési, gazdaságossági feltét-
eleinek ismerete.

A felsorolt hiányosságokkal összefüggésben az AMB fontosnak ítéli a következőket:

- a) A jelenlegi vitaanyag alapját képező konkrét információs háttér az ágazat gépfenntartási helyzetének korrekt, elfogadható, számszerű értékeléséhez és megalapozott elemzéséhez *nem elégséges*.
- b) A hiányos információs anyag ellenére is megállapítható, hogy a *termelőüzemi szintű gépfenntartást* jelentős hiányosságok jellemzik.
- c) A termelő üzemek számára szükség volna olyan *gyakorlatilag használható információkra*, amely a gépkönyvekben szereplő előírásokon, adatokon kívül a mezőgazdasági gépek karbantartására, javítására, tárolására stb. tartalmazna kvázi géptípusra bontott konkrét szakmai ismereteket.
- d) A nagy értékű gépek (pl.: traktorok, kombájnok) esetében különös jelentősége volna olyan *adatgyűjtési módszer* kidolgozásának, amely a gazdaságossági szempontok figyelembevételével segítené a gépbeszerzés és selejtezés döntéselőkészítését.
- e) A mezőgazdasági gépek műszaki színvonalának emelkedése megkívánja a *szakoktatás* tartalmi felülvizsgálatát és az új ismeretek körének a meghatározását a gépkezelők és karbantartók körében egyaránt.
- f) A traktorok, kombájnok, önjáró mezőgazdasági gépek, szárítók *káros anyag kibocsátásának* ellenőrzésére akkreditált szervizek létrehozása is fontos követelmény lehet, amelyek létrehozása kiterjedt előtanulmányokat igényelne.

Ehhez a területhez tartozik a törvényileg szabályozott (2005. január 1-től hatályba lépő) permetezőgépek kötelező időszaki vizsgálatának gyakorlati realizálása.

Ugyancsak itt kell hangsúlyt adni a traktorok és önjáró betakarítógépek, illetve célgépek, mint mezőgazdasági vontatók, illetve lassú járművek közlekedésfelügyeleti műszaki vizsgáztatására történő felkészítés jövőbeni még fontosabb szerepének.

- h) A *szolgáltatói* feladatokra szakosodott cégek gépfenntartási tevékenysége általában színvonalas, kellő szakismerettel és az alapvető szintű diagnosztikai és a javításhoz szükséges berendezésekkel többnyire rendelkeznek.

A nagy *integrátorok*, illetve a komoly *gépforgalmazók* országos kijáró szervizei és térségi műhelyei, illetve alkatrészkereskedelmi raktárai a saját értékesítésű gépállomány műszaki kiszolgálása mellett vállalkozni tudnak az egyéb típusú gépek műszaki ellátására is, elsősorban a saját partnerkörükben.

- i) A kis- és közepes méretű mezőgazdasági üzemek, valamint a kevésbé tőkeerős szolgáltató szervezetek fenntartási technológiai és létesítményeinek működtetéséhez környezetvédelmi szempontból is megfelelő *telephely-engedélyre* van szükség. Ehhez sem a műszaki színvonal, sem az erre fordítható jövedelemrész nem elegendő.
- j) Mind a saját fenntartás fejlesztése, mind a karbantartási szolgáltatás rendszeres, megelőző jelleggel történő igénybevétele nemcsak mezőgazdasági üzemi hajlan-

dóság kérdése, hanem alapvetően a mezőgazdasági termelés *jövedelmezőségétől* függ. Az elmúlt 14 év tapasztalatai *arra intenek*, hogy nem megnyugtató az ágazat gépfenntartási infrastruktúrájának kialakítását és működtetését csak a piaci viszonyokra alapozni. Megítélésünk szerint feltétlenül szükséges volna olyan dokumentációk elkészítése, amelyek segítséget nyújtanak a mezőgazdasági vállalkozóknak a gépfenntartási feladatok megszervezéséhez, a technológiák és gépek (szerelőszerszámok) kiválasztásához, a gépek gazdaságos üzemeltetéséhez.

A bizottság a vitaanyag készítése során nyert tapasztalatok alapján javasolja olyan *kutatói projekt* indítását, amely kellő részletességgel tárná fel az ágazat gépüzemeltetésének valós helyzetét és ennek alapján tenne javaslatokat a további intézkedésekre, feladatokra.

A témakör *jelentőségét* az adja, hogy a mezőgazdasági termelés különböző területein (növénytermesztés, állattenyésztés, erdészet, öntözés stb.) használt gépek, berendezések üzemképes állapotának biztosítása a *gazdálkodás sikerét döntően befolyásoló* tényező. Fontos ezért az az infrastruktúra és munkakultúra, amelynek keretében a gépek, berendezések megfelelő szintű ellenőrzését, karbantartását, javítását végzik. Korántsem mellékes, hogy milyen szakemberek, eszközök és információk állnak rendelkezésre e bonyolult feladatrendszer ellátásához.

A kérdés fontosságát *alátámasztja*, hogy az ágazatban mintegy 113 ezer db traktor, több mint 12 ezer db kombájn dolgozik. A gazdálkodási feladatok teljesítéséhez számos további berendezés (terményszárító, vetőgép, talajművelő gép stb.) üzemképes állapotát szükséges megteremteni, illetve fenntartani.

Az ágazatban bekövetkezett *strukturális változások* (birtokviszonyok, gépesítettség) szükségessé teszik:

- *egyrészt*: a gépfenntartás jelenlegi helyzetét korrekten tükröző jellemzők meghatározását,
- *másrészt*: olyan javaslatok kidolgozását, amelyek alapján intézkedések hozhatók az ágazati gépfenntartás területén a gépek üzemképességének, megbízhatóságának, gazdaságos és környezetkímélő használatának biztosítása érdekében.

A kutatási munkában célszerűen vehetne részt *kutató-fejlesztő intézet* (FVM MGI), *agrár felsőoktatási intézmény* (SZIE Gépészmérnöki Kar, TSF MFK Mezőtúr, Nyíregyházi Főiskola), *mezőgazdasági nagyüzem* (Mezőhegyesi Állami Ménesbirtok Rt., Bólyi Mg. Rt., Lajta-Hanság Mg. Rt.) és *szolgáltató cég* (IKR Rt., KITE Rt., AXIÁL Kft.), valamint felkért *szakértők*.

A szükséges *pénzfedezetet* az FVM-nek és az Agrárkamarának kellene rendelkezésre bocsátania.

A második napirendi pont keretében az Albizottságok egyenkénti beszámolójára került sor:

Doktori Albizottság

- Beke J., Husti I. Jóri J. I. és Szabó G. december 1-jéig készítsék el pályázataikat és juttassák el az Albizottság elnökéhez.

Junior Albizottság

- Ez évben két fiatal kutató (Kalácska G., Horváth G.) kapott lehetőséget a Bizottsági bemutatkozásra

Szenior Albizottság

- 70/75/80. évet elérőket külön-külön köszöntjük és számukra díszoklevelet adunk a Bizottság utolsó ülésén.

Kiadvány Albizottság

- Az Acta Agrartechnica mintaszáma 2004-ben megjelenik. Javaslatokat várunk a Szerkesztő Bizottság összeállítására, ill. tanulmányok megjelentetésére.
- Az Akadémiai Kiskönyvtár sorozat annotációja elkészült.

Rendezvény Albizottság

- A januári K+F Tanácskozás szervezése jó ütemben halad. A Plenáris ülés napirendje még változhat, jelenlegi információk szerint az „Informatika a mezőgazdaságban” lesz a fő téma.

A harmadik napirendi pont keretében tájékoztató hangzott el a Szt. István Egyetemen bekövetkezett és várható vezetői változásokról. A Gépészmérnöki Kar régi/új dékánja Beke János, a rektor választás december 10-én lesz.

5.2.1.5. 2003. december 11. (FVM Mezőgazdasági Gépesítési Intézet, Gödöllő)

Napirend

1. Beszámoló az MGI által vezetett NKFP téma I. félévei kutatás-fejlesztési eredményeiről
Előadó: Fenyvesi László
2. Beszámoló az ISTRO Konferencia és a Szántó Világverseny tapasztalatairól
Előadó: Jóri J. István
3. Tájékoztató a 2004 januári K+F Tanácskozás előkészületeiről
Előadó: Tóth László
4. Az AMB 2003. évi munkatervének áttekintése és a 2004. évi feladatok előkészítése
Előadó: Szendrő Péter
5. Szendrő Péter köszönti a 75 éves Bölöni Istvánt, Janik Józsefet, Karai Jánost és Soós Pált.

A napirend előtti bejelentések során elnökünk tájékoztatást adott a Szent István egyetem rektor választásáról (Molnár József professzor lett az új rektor), valamint a Mezőgazdasági Technika szerkesztőbizottsági üléséről.

Az első napirendi pont kertében részletes beszámolót kaptunk az NKFP program eredményeiről. Megállapítható, hogy az MGI által irányított K+F tevékenység alapkutatási, alkalmazott kutatási és gépfejlesztési területen egyaránt sikeres volt. Az eredményes munkát az OM illetékes szervei is visszaigazolták. A konkrét eredményekről a program zárása után fogunk beszámolni.

A második napirendi pont keretében érdekes beszámolót hallgatunk meg a helyspecifikus, talajvédő és környezetkímélő talajművelési eljárások sikeres ausztráliai tapasztalatairól, valamint a hagyományos talajművelés alapműveletét megtestesítő szántás 50., jubileumi világversenyeinek eredményeiről és tapasztalatairól.

A harmadik napirendi pont keretében elhangzott tájékoztató szerint a 2004. évi nagyrendezvényünk fő témája az informatika lesz. A plenáris és szekció ülések mellett megrendezésre kerül a bizottságunkhoz tartozó köztestületi tagok éves közgyűlése is.

A negyedik napirendi pontban értékeltük az idei munkaterv megvalósítását és megvitattuk a jövő évi programtervezethez érkezett témajavaslatokat, amelyek alapján a programot a 2004. évi első rendes ülésünkön hagyjuk jóvá.

Az ötödik napirendi pont keretében sor került az évfordulós oklevelek (Böloni István, Janik József, Karai János, Soós Pál) átadására és az ünnepeltek méltatására.

5.2.2 NAGYRENDEZVÉNYEK

A 2003-ban XXVII. alkalommal megrendezett tanácskozást a korábbi évek gyakorlatának megfelelően a Szervező Bizottság 2002. év májusában hirdette meg a kiemelt témakörök megjelölésével. A beérkezett előadásoknak megfelelően 9 témakör vált megrendezhetővé, amelyet „A mezőgazdaság gépesítésfejlesztési feladatai az EU-csatlakozás küszöbén” című kerekasztal vita egészített ki.

A szervezéssel kapcsolatos tapasztalatok

A szervező bizottsághoz beérkezett 167 téma közül, az előadók kérésének és a későbbi konzultációknak megfelelően 54 előadásként hangzott el.

Az intézmények meghívták külföldi együttműködő és testvérintézményeket is és így 13 külföldiek által bejelentett téma szerepelt, amelyek közül 5 előadásként hangzott el a szekcióban.

A tanácskozáson összesen 300–350 fő vett részt (a plenáris ülésen kb. 200 fő). Egy-egy szekcióban a látogatók száma 30–60 között változott. Egyes kiemelt és aktuális témacsoportoknál 40–60 fő végig kitartott a szekció előadásai során és aktívan részt vett a vitában is.

A tanácskozás előadásainak színvonala általában megfelelő volt, azonban érzékelhető volt a kutatás anyagi forrásainak beszűkülése. Öröndetesen ez évben is sok fiatal PhD hallgató mutatta be kutatási eredményeit.

Külön szekcióban biztosítottunk lehetőséget az elméleti témák előadói részére, ahol főként OTKA és nemzetközi együttműködésben folytatott kutatások eredményeiről számoltak be. A tanácskozás idejére megjelent a 2002. évi előadások gyűjteményes

kiadása. A tanácskozás időpontjára az előadások rövid, 10 soros összefoglalói gyűjteményesen az érdeklődők rendelkezésére álltak

5.2.3. JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK (KÖNYVEK)

- Tóth László–Horváth Gábor (szerk.): Alternatív energia. Szélmotorok, szélgenerátorok. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó Ház. Budapest, 2003.
- Szendrő Péter (szerk.): Géptan. Mezőgazda Kiadó. Budapest, 2003.
- Beke János: Műszaki hőtan mérnököknek. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó. Budapest, 2002.
- Patay István: A szélenergia hasznosítása. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó. Budapest, 2003.

5.2.4 KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

- A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje: Dimény Imre
- A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje: Csermely Jenő, Csizmazia Zoltán
- A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje: Vas Attila
- A Magyar Köztársasági Érdemrend arany fokozat: Patkós István
- Magyar Professzorok Világtanácsa. Fehér Dániel Emlékérem: Szendrő Péter
- Doktoranduszok Országos Szövetsége. Pro Doktorandis kitüntetés: Szendrő Péter
- METESZ Minőségért Érdemdíj: Husti István

5.3. ÁLLATORVOS-TUDOMÁNYI BIZOTTSÁG

5.3.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

2003. január 20–23. Akadémiai beszámoló szakülések

A Bizottság 2003. január 20 és 23 között 29. alkalommal tartotta meg a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Karán az állatorvos-tudomány egészét felölelő, akadémiai beszámolókat.

Összesen 122 előadás, referátum hangzott el hat (állattenyésztés-állathigiénia-takarmányozás-tan-genetika; bakteriológia-immunológia-virológia; parazitológia-hal-

kórtan; élelmiszerhigiéna; élettan- biokémia-kórélettan; klinikai kutatások- gyógy- szertan-toxikológia) szekcióban.

A beküldött összefoglalókat szekciók szerint az Országos Állategészségügyi Intézet jóvoltából füzetekbe foglalva nyomtatásban is megjelentettük. A beszámolók jó képet adtak a legfontosabb hazai állategészségügyi kutatásokról, az elért eredményekről. A viták elősegítették egymás kutatási eredményeinek a megismerését, a kutatók, kutatóhelyek közötti együttműködést, valamint a fiatalok előadás- és vitakészségének a növelését.

Az előadásokat és a vitákat követően az egyes szekcióülések bizottságainak a titkárai az elhangzottakról az előadások címének és a szerzőknek a megjelölésével rövid, a legfontosabb eredményeket tartalmazó összefoglalásokat készítettek. Ezek az összefoglalók a Magyar Állatorvosok Lapjában (2003. 125. 633–639, 701–704 és 752–764) nyomtatásban is megjelentek.

5.3.1.1. 2003. március 25.

Napirend

1. A baromfi állományok Salmonella mentesítésének szakmai és jogszabályi vonatkozásai.

Előterjesztő: Nagy Béla

2. Állásfoglalás doktori értekezés (Zsák László) eljárásra bocsátásáról.

Előterjesztő: Varga János

A bizottság tagjain kívül az első napirendi pont tárgyalásán jelen voltak meghívottként Herpay Laura FVM, a Salmonella albizottság tagjai: Kovács Sándor, Nagy György, Szigeti Gábor, Krisztalovics Katalin (OEK).

Ad 1. Az előterjesztő röviden ismertette a baromfi Salmonella mentesítési program, illetve a vonatkozó jogszabály (49/2002. /V.27./ FVM) kialakulásának a körülményeit, a jogi szabályozás eddigi történetét és a jelenlegi helyzetét, sajnálattal állapítva meg, hogy ebben a Bizottság Salmonella albizottságának a véleményét néhány fontos kérdésben az FVM figyelmen kívül hagyta.

Ezt követően Herpay Laura ismertette az FVM célját a Salmonella mentesítési rendelet megalkotásával, továbbá a mentesítéshez kapcsolódó, az agrártámogatási rendeletben (3/2003. /I.24./ FVM) kialakított támogatások jelenlegi rendjét.

Mínthogy a Salmonella mentesítésre vonatkozó jogszabályt az FVM a közeljövőben módosítani szándékszik, a Bizottság tisztázni kívánja ennek szakmai elveit, annak érdekében, hogy a kiadandó jogszabály megfeleljen a szakma szabályainak, az érvényes EU irányelveknek, valamint a baromfi ágazat valós érdekeinek, és végrehajtható is legyen.

Határozat és javaslatok

- A mentesítés kötelező jelleggel csak a tenyészállományokra és a keltetőkre terjedjen ki és a *S. Typhimurium* és a *S. Enteritidis* szerotípusokra vonatkozzon (EEC 92/117 irányelvek).

- Tenyészállományokban a fenti szerotípusokkal való fertőzöttség miatti kiirtás vagy hőkezelés feldolgozás feltétele jelenleg az állami kártalanítás vagy támogatás legyen.
- A végtermék állományok vonatkozó önkéntes védekezési rendszer valamennyi Salmonella szerotípusra kell hogy vonatkozzon. A valóban Salmonella mentes vágott csirkék után a termelők kapjanak felárat.
- A Salmonella mentesítés előrehaladása érdekében célszerű lenne, hogy a rendelet szerint eljáró tenyész- és végtermék előállítók a szükséges vakcinák-, kompetitív flóra-alkalmazására, továbbá a diagnosztikai vizsgálatokra kapjanak állami támogatást.

A javaslatokat az FVM Állategészségügyi és Élelmiszer-Ellenőrzési Főosztálynak megküldtük.

A Bizottság megtárgyalta Zsák László: „A sertések különösen jelentős fertőző betegségeit okozó nagy, kettős szálú DNS vírusok tulajdonságai” c. a doktori fokozat megszerzése érdekében benyújtott pályázatát. A pályázatot Harrach Balázs és Varga János referálta. A Bizottság nem javasolta a doktori pályázat eljárásra bocsátását.

5.3.1.2. 2003. június 3.

Napirend

1. Mikotoxin határértékek a takarmányokban.

Előterjesztő: Rafai Pál

2. Állásfoglalás MTA doktora (Huszenicza Gyula) pályázat eljárásra bocsátásáról.

Előterjesztő: Varga János

Rafai Pál a Környezetvédelmi és Takarmánytoxikológiai albizottság elnöke rövid magyarázatot fűzött a takarmányok mikotoxin határértékeire vonatkozó, a bizottság tagjainak korábban megküldött anyaghoz. A bizottság a kérdés megvitatása után az alábbi állásfoglalást fogadta el.

Az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága 1998. február 26-i ülésén áttekintette a takarmány-alapanyagok és takarmánykeverékek mikotoxin szennyezettségével kapcsolatos legfontosabb feladatokat. Egy ad hoc bizottság (Bata Árpád, Marthné Schill Judit, Márkus Gábor, Mesterházi Ákos, Rafai Pál, Sályi Gábor, Szigeti Gábor, Téren József) által beterjesztett vitaanyag alapján született Bizottsági állásfoglalás (Magy. Állatorv. Lapja, 1998 (8) 120. 501–504.) leszögezte, hogy a Magyar Takarmánykódex 2. kiadásában (Budapest, 1990), a mikotoxinokra nézve közreadott határértékek hasznosan szolgálták az állati termék-előállítást. Tekintettel az időközben bekövetkezett változásokra, és a szerzett tapasztalatokra, a Bizottság szükségesnek látta, hogy a korábban irányelveként megadott határértékeket, egy szakértői bizottság ismételt tekintse át, és tegyen javaslatot a szükséges módosításokra, valamint adjon részletes útmutatást az általa megfogalmazott ajánlati értékek gyakorlati felhasználására.

Időközben megkezdődött a Magyar Takarmánykódex 3. kiadásának szerkesztése. Figyelemmel az Állatorvos-tudományi Bizottság állásfoglalására, a Schmidt János akadémikus, elnök által vezetett szerkesztőbizottság életre hívott egy szakértői bizottságot e feladat végrehajtására. A bizottság elnöke Mátrai Tibor volt, tagjai pedig Fazeakas Béla, Gönye Sándor, Kovács Ferenc akadémikus, Rafai Pál, Sályi Gábor, Szigeti Gábor és Téren József voltak.

A szakértői bizottság előterjesztését az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága 2003. június 3-i ülésén megvitatta és elfogadta. Egyidejűleg kezdeményezte, hogy az előterjesztés alapján készült bizottsági állásfoglalás kerüljön nyilvánosságra, lehetőleg minél előbb jelenjen meg a Magyar Állatorvosok Lapjában, valamint az Állattenyésztés és Takarmányozás c. folyóiratban. A Bizottság ezen állásfoglalását, további felhasználás érdekében, átadta a Magyar Takarmánykódex szerkesztőbizottságának. Az ajánlás megjelent a Magyar Állatorvosok Lapjában (2003 125. 506–508).

1. A takarmányok mikotoxikológiai minősítése

Az aflatoxin-B₁ és az ochratoxin-A vonatkozásában a 25/1996. (IX.4.) FM rendelet 6. számú melléklete szabályozta a sertéstápokban, baromfitápokban, valamint egyéb tápokban, illetve takarmánykeverékekben megengedhető maximális koncentrációkat. A III. Takarmánykódex I. kötete (44/2003. /IV. 26./ FVM rendelet), ami az EU kötelező előírásokat tartalmazza, az aflatoxin-B₁-re, mint káros anyaga nézve, részletes határértékeket ír elő, viszont az ochratoxin A-ra vonatkozóan nem ad határértékeket. A Bizottság ezért javasolja, hogy az ochratoxin A-ra vonatkozó korábbi, szakmailag megalapozott jogszabályi előírást állítsák helyre és vegyék be a Magyar Takarmánykódex 3. kiadásába.

Egyéb vonatkozásban, a jelen állásfoglalás kizárólag a termelés-biztonsági, állategészségügyi és fogyasztó-védelmi szempontból jelentős fuzáriumtoxinnal foglalkozik.

A mikotoxinok határértékeinek szabályozásával kapcsolatban megfigyelhető nemzetközi tendenciák elfogadásával és ezekre alapozva, a Bizottság javasolja, hogy a takarmánykeverékekben fellelhető fuzáriumtoxinokat hatásuk és koncentrációjuk alapján a következő osztályok valamelyikébe sorolják:

- a) Toxikus mikotoxin koncentráció: a takarmánykeveréknek az a legalacsonyabb mikotoxin koncentrációja, ami az adott toxinra jellemző megbetegedést nagy valószínűséggel kiváltja, és a betegség az érintett állományokban a jelenleg rendelkezésre álló klinikai, kórtani, illetve kórélettani vizsgálatokkal, valamint az állategészségügyi és termelési adatok elemzésével biztonságosan diagnosztizálható.
- b) Depresszív (termelés/teljesítmény csökkenést valószínűsítő) koncentráció: a takarmánykeveréknek az a legkisebb mikotoxin koncentrációja, ami ugyan nem hozza létre az adott mikotoxinra jellemző megbetegedést, de jelenléte biztonságosan valószínűsíti az érintett állományok teljesítményének csökkenését és, ami hozzájárulhat néhány összetett-okú állapotbetegség klinikai manifestációjához.
- c) Tolerálható mikotoxin koncentráció: a mikotoxinnak olyan kis koncentrációja a takarmánykeverékben, ami az érintett (egyébként egészséges, megfelelően tar-

tott és elvárható szinten takarmányozott) állományban sem egészségkárosodást, sem termelés-csökkenést nem okoz (kisebb, mint a *depresszív koncentráció*).

A Bizottság egyetért azzal, hogy a szakértő-bizottság, elsősorban a hazai diagnosztikai laboratóriumokban felgyülemlett *kazuisztikai adatok és tapasztalatok*, valamint a vonatkozó irodalomban fellelhető *kísérleti adatok* alapján tette meg, a takarmányok fuzáriumtoxin szennyezettségének kritikus értékeire vonatkozó, a táblázatban összefoglalt javaslatait.

2. A fuzáriumtoxin-szennyezettség kritikus értékeinek értelmezése

Tekintettel arra, hogy a mikotoxinok tényleges hatása számos tényező függvényeként alakul, a táblázatba foglalt adatok *ajánlati értékeknek* tekintendők, amelyek *irányelvként*

- segítséget nyújthatnak az előállítóknak, a forgalmazóknak és felhasználóknak a takarmánykeverékek mikotoxikológiai minőségének megítélésében,
- tájékoztató adatokat nyújtanak az állategészségügyi szolgálatnak és a takarmányhigiéniai ellenőrzésnek,
- a jogviták eldöntéséhez segítséget nyújtanak a bíróságok és szakértők számára.

A mikotoxin szennyezettség alapján történő minőségi osztályba sorolás utal továbbá a takarmánykeverék *értékcsökkenésére* és felhasználásának *kockázataira*, ami termelés-csökkenést, esetleg a megszokottnál nagyobb arányú elhullást, vagy egyes összetett-okú betegségek klinikai tünetekben való megjelenését jelenti. (A csökkent értékű takarmánykeverék felhasználhatósága korlátozott, mert az vagy csak toxinokkal nem szennyezett alapanyagokkal történő felhígítást követően etethető fel, vagy kizárólag olyan állatfajoknak adható, amelyek az adott toxinra nem vagy csak kevésbé érzékenyek.)

Mindezek alapján, a táblázatba foglalt koncentráció-értékeket a Bizottság a következők szerint értelmezi:

- a teljesítménycsökkenést kiváltó koncentrációk alsó határát meg nem haladó toxinszintek *tartósan tolerálhatók*, a takarmánykeverék felhasználása, az adott állatcsoport tekintetében *nem kockázatos*, az állományban esetlegesen jelentkező termelés kiesések, illetve állategészségügyi gondok, a *toxin előfordulással nem hozhatók összefüggésbe*;
- a depresszív és a toxikus határértékek közötti fuzáriumtoxin koncentrációk a *takarmány csökkent értékét és felhasználásának kockázatát* jelentik;
- a toxikus határértékeket meghaladó mikotoxin tartalom *súlyos értékcsökkenést* és közvetlen *állategészségügyi veszélyt* jelent.

A Bizottság ismételten hangsúlyozza, hogy a takarmánykeverékben megállapított mikotoxin szennyezettség *tényleges (a valóságban is realizálódó) hatása* számos tényező függvényeként alakul. Így többek között, a mikotoxin(ok) koncentrációja mellett, meghatározott jelentősége lehet a felvétel időtartamának, az egyidejűleg előforduló mikotoxinok (szuper)additív hatásának, a takarmánykeverék mikrobiológiai állapo-

tának, vitamin és ásványianyag tartalmának, az állomány vagy egyed érzékenységének stb. Ezért jogviták esetén, az összes rendelkezésre álló adat *gondos és körültekintő mérlegelése szükséges.*

3. A fuzáriumtoxinok jogi megítélése

A Bizottság véleménye szerint azt, hogy sem a jelenleg hatályos takarmánytörvény (CXIX/2001), sem végrehajtási rendelete (43/2003. /IV.26./ FVM) nem szabályozza a fuzáriumtoxinok takarmánykeverékekben való előfordulását, az fogyasztóvédelmi, jogi és állategészségügyi szempontból egyaránt aggályos és ezt a hátrányos helyzetet mielőbb meg kell szüntetni.

A Bizottság állást foglal a javasolt toxin szennyezettségi értékek és minősítési osztályok mellett, mert azok egyértelműen meghatározzák a takarmánykeverék minőségét (teljes értékű, értékcsökkent, felhasználása kockázatos, vagy veszélyes). Minthogy ugyanezek a kategóriák a takarmánykeverékek mikrobiológiai minősítése során is előállnak, a Bizottság szükségesnek látja ezeknek a fogalmaknak a beillesztését mind a „Takarmány-” mind pedig az „Állategészségügyi-törvénybe”. A „Takarmánytörvény” végrehajtási rendeletének (43/2003. /IV.26./ FVM) 42.§-a tartalmazza az értékcsökkenés fogalmát és mértékét, valamint annak kiszámítását. Mivel ebben nincs benne, a mikotoxin-szennyezettség miatt fellépő értékcsökkenés megállapítását ebbe be kell illeszteni. Ugyanakkor az 1995. évi XCI. („Állategészségügyi” törvény nem definiálja a hatások „károsságán” belül az *állategészségügyi kockázat*, illetve az *állategészségügyi veszély* fogalmát, holott az ISO 9000 sorozat és a HACCP minőségbiztosítási gyakorlat ezen alapul.

A táblázat adatai változhatnak, ugyanis azokat az analitikai módszerek fejlődése és az újabb kutatási eredmények alapján időről időre felül kell vizsgálni.

4. Ellenőrzés, analitika

A Bizottság megerősíti korábbi állásfoglalását a mikotoxinok vizsgáló módszereiről. Ennek megfelelően az a véleménye, hogy

- a vékonyréteg kromatográfiai módszerek, illetve a rendelkezésre álló ELISA módszerek *csak elővizsgálatra (szűrő-, orientáló- és felmérő-vizsgálatokra) alkalmasak, amelynek eredményét indokolt esetben a hivatalos (döntő-) módszerrel kell pontosítani,*
- a mikotoxin szennyezettség megbízható vizsgálatára *gázkromatográfiai, illetve nagyhatékonyságú folyadékkromatográfiai módszereket* kell alkalmazni, továbbá
- a mikotoxin vizsgáló laboratóriumok *megbízható analitikai eljárásra vonatkozó akkreditálását.*

5. Egyéb kérdések

A jelen előterjesztésben nem érintett kérdések tekintetében a Bizottság fenntartja az 1998. február 28-án kialakított álláspontját. Továbbra is fontosnak tartja a takarmány-alapanyagok/keverékek minőségbiztosítási rendszerének kiépítését, a miko-

toxin-kutatás kiemelt támogatását, az igazságügyi gyakorlat egységesítését és az információ-áramlás elősegítését. Alapvető követelménynek tartja a takarmány-alapanyagok (gabonaforgalmi, malomipari) szűrővizsgálatát.

A Bizottság megtárgyalta Huszenicza Gyula „Adatok a petefészkek-működés ellés utáni időszakban előforduló egyes zavarainak kórtanához és klinikumához kérérdőkben és lóban” című, az MTA doktora fokozat megszerzése érdekében benyújtott pályázatát. A pályázatot Bokori József és Rudas Péter referálta. A vita után 13 személy szavazott, ennek eredménye: az összesen megszerezhető 39 pontból 37 (94,9%). A Bizottság a szavazás eredménye alapján a doktori pályázat eljárásra bocsátását javasolta.

5.3.1.3. 2003. november 25.

Napirend

1. Az ország állategészségügyének helyzete az EU-hoz való csatlakozás szempontjából (a jogharmonizáció és ennek gyakorlatban való megvalósulása; a hatósági szolgálat helye szerepe; a mentesítés alá vont fertőző betegségek helyzete; az élelmiszer biztonság jelenlegi helyzete)

Előterjesztő: Bálint Tibor és Molnár Tamás FVM

A bizottság állásfoglalása

Az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága 2003. november 15-i ülésén Bálint Tibor előterjesztésében tájékoztatót hallgatott meg „Az ország állategészségügyének a helyzete az EU-hoz való csatlakozás szempontjából (a jogharmonizáció helyzete és ennek gyakorlatba való megvalósulása; a hatósági szolgálat helye, szerepe; a mentesítés alá vont fertőző betegségek helyzete; az élelmiszer biztonság jelenlegi helyzete)” címmel.

Az ülésen jelen volt Biacs Péter helyettes államtitkár, Bálint Tibor főosztályvezető, két helyettese Lehotzki Pál és Molnár Tamás, a Magyar Állatorvos Kamara elnöke Mile Sándor és a Kamara vezetőségének a tagja Kurucz János, továbbá a Bizottság tagjai beleértve a Bizottság négy akadémikus tagját is (Kovács Ferenc, Mészáros János, Nagy Béla és Varga János).

Az ülésen elhangzottak és az azt követő vita alapján az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága a Magyar Országos Állatorvos Egyesület vezetőségével együtt a teendőkre vonatkozóan az alábbi szakmai állásfoglalást fogadta el.

1. Feltétlenül szükséges a hazai állatorvoslás hosszú távú stratégiai tervének összeállítás, részletesen kitérve az alábbiakra:
 - a) Az állami állategészségügyi szolgálat tevékenységi- és hatásköre, figyelemmel a szolgálat keretében megtartani kívánt feladatokra, az ehhez rendelkezhető létszámra, az anyagi forrásokra, továbbá a vonatkozó EU ajánlásokra.

- b) A magán állatorvosi szolgáltató tevékenység, valamint a magán állatorvosok által végezhető állami feladatok meghatározása.
 - c) Az állatorvosi alapképzés, továbbképzés és szakképzés kérdései.
2. A hatósági és a magán állatorvosi tevékenységet úgy kell szabályozni, hogy az ne okozzon összeférhetetlenséget.
 3. A magán állatorvosok meghatározott állami feladatok elvégzésére kaphassanak megbízást, az ezért járó díjtételekről a jogszabályok figyelembe vételével a Szolgálat és a Kamara állapodjon meg.
 4. Az állategészségügyi szolgálat működése ne függjön az általa beszedett igazgatási szolgáltatási díjaktól, legyen bruttó finanszírozású.
 5. A fentieket a megújított Országos Állategészségügyi Tanácsnak (OÁT) kellene mielőbb megvitatnia és javaslatokat tennie a miniszternek.
 6. Az OÁT vezetője független személy legyen, akit a Tanács saját tagjai közül választ. A Tanács javasolt tagjai: FVM szakfőosztály 2, MÁOK 2, MOÁE 2 és az MTA Állatorvos tudományi Bizottsága 3 személy.

A Bizottság úgy határozott, hogy a 2003. évben az állatorvos-tudomány területén elért kutatási eredményekről szóló beszámoló üléseket 2004. január 23–26. között tartja az Állatorvos-tudományi Karon. A Bizottság elnöke a szükséges felhívásokat az intézeteknek, kutatóhelyeknek megküldte. A beküldött összefoglalók kinyomtatását, a résztvevőknek való megküldését a Bizottság titkára vállalta.

5.3.2. ELŐADÁSOK, VITAÜLÉSEK

2003. október 6–8. COST 920 (Foodborn Zoonosis: a Foodchain Approach) munkaértekezlet (szervező: Nagy Béla, támogató MTA).

2003. november 27. A MOAE Baromfi-egészségügyi Szakosztály és az MTA Állatorvos-tudományi Bizottság Salmonella albizottsága közös szakülése a baromfi salmonellosis elleni védekezés témakörében. Vitaindító előadások: Nagy Béla (a Salmonella albizottság elnöke) és Melles Márta (OEK főigazgatója az albizottság társelnöke).

5.3.3. MEGEMLÉKEZÉS

Bartha Adorján akadémikus (1923–1996) születésének 80. évfordulójáról a Bizottság a 2004. januári beszámoló ülések keretében emlékezik meg.

5.4. ÁLLATNEMESÍTÉSI, ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TAKARMÁNYOZÁSI BIZOTTSÁG

5.4.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.4.1.1. 2003. február 19. (MTA Székház, Képes terem)

Napirend

1. A hazai állatvédelem helyzete és feladatai, különös tekintettel az EU csatlakozásra
2. A bizottság 2003. évi programjának összeállítása
3. Állandó meghívottak megválasztása
4. Egyebek

1. Előadást tartott Pallós László országos állatvédelmi felügyelő (FVM Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrzési Főosztály). Az előadást követő vita három nagy témakörrel foglalkozott, a jog és a napi gyakorlat ellentmondásaival, az állat jóllét szerepével és az állatvédelem helyével a felsőfokú állattenyésztési képzésben.
2. A beérkezett javaslatok alapján, a bizottság a következő témákat vette fel 2003. évi munkatervébe:
 - a magyar állattenyésztés 100 éve a statisztikai adatok tükrében
 - az állattenyésztési doktori iskolák helyzetének áttekintése
 - éves nagy rendezvény (október): „A takarmányozás jövője preventív gyógyszerek és állati fehérjék nélkül”
3. A bizottság azt az elvet fogadta el, hogy meghívottként intézményeket jelöl meg és azok mindenkori vezetőjét kéri fel a munkánkban való részvételre. Állandó meghívottakként javasolja a bizottság meghívni az Állatorvos-tudományi Bizottság delegáltját, továbbá 2–3, az állattenyésztés gyakorlatát képviselő személyt. A végül is elfogadott listát lásd e beszámoló elején.
4. Ezen napirend keretében Schmidt János elnök tájékoztatást adott az MTA Agrár-osztályának, a bizottságot érintő határozatairól, továbbá kérte a bizottság tagjait, hogy ki-ki a saját munkahelyén szorgalmazza a PhD címet elérték jelentkezését az MTA köztestületi tagjai közé.

5.4.1.2. 2003. április 28. MÁSZ Székház

Napirend

1. A magyar állattenyésztés 100 éve a statisztikai adatok tükrében
Előadó: Laczka Sándorné főosztályvezető, KSH Mg. Statisztikai Főosztály
2. Egyebek

1. Az előadó részletes tájékoztatást adott az általa vezetett főosztály adatgyűjtési és értékelési módszereiről, továbbá kiadványairól és bemutatta ezek elérhetőségét is. A nagy érdeklődéssel kísért előadást élénk vita követte, aminek alapján úgy tűnt, mintha a statisztikát kevésbé viselte volna meg a rendszerváltás és a jelenlegi helyzet láttán az a vélemény alakult ki, hogy az EU-ba lépés tovább javítja majd a statisztikai adatok használhatóságát. Megnyugtatónak tűnik az adatellenőrzés és az adatok pontossága is.
2. A megjelent állandó meghívottak, a meghívásért köszönetüket fejezték ki a bizottságnak, és jelezték, hogy annak munkájában örömmel részt vesznek.

Döntés született az októberi nagy rendezvény végleges programjáról és eldöntésre kerültek a rendezéssel kapcsolatos határidők (előadók felkérése, írásos anyagok leadása és megjelentetése stb.)

Az ülésre tervezett habitus vizsgálatot a bizottság május 29-ére halasztotta.

5.4.1.3. 2003. május 29. (MTA Székház, Képes terem)

Napirend

1. MTA Doktora habitus vizsgálat (Rátky József)
 2. Egyebek: az MTA tagválasztás előkészítése
1. A bizottság Húsvéth Ferenc és Solti László opponenciája alapján értékelte Rátky József eddigi tudományos teljesítményét, szakmai, közéleti munkásságát, majd titkos szavazással, 97,2%-os eredménnyel javasolta az Agrártudományok Osztályának a doktori cselekmény beindítását.
 2. Horn Péter akadémikus, az MTA Agrártudományok Osztályának elnöke, ismertette a 2004-ben esedékes tagválasztás előkészületeit, illetve folyamatát. Ennek megfelelően, bizottságunk tagjainak is állást kell foglalnia abban, hogy doktori címmel rendelkező köztisztviselői tagjai közül kiket ajánl jelölésre. A titkos szavazás alapján a bizottság javaslata a kapott szavazatok sorrendjében Fésüs László, Szabó Ferenc, Mézes Miklós.

5.4.1.4. 2003. december 3. (MÁSZ Székház)

Napirend

1. Az állattenyésztési doktori iskolák helyzetének áttekintése (előadó: Szabó Ferenc)
2. MTA doktora habitus vizsgálat (Tözsér János)
3. Egyebek

Az ülés kezdetén a bizottság tagjai megemlékeztek néhány nappal korábban elhunyt örökös elnökünkéről, Horn Artúrról. Emlékbeszédet Bodó Imre tartott.

1. Szabó Ferenc átfogó ismertetőjét követően, a szokásosnál is nagyobb vita alakult ki. A bizottság végül is arra a megállapodásra jutott, hogy saját kompetenciájának

határain belül kész arra, hogy továbbra is segítse az állattenyésztési tudomány területén folyó doktorképzését. Szívesen részt vesz a minimum követelmények kialakításában és egységesítésében, valamint segíteni kívánja a tartalmi munkát (tantárgylisták cseréje, meghívható oktatók listájának összeállítása stb.). A bizottság egyben felajánlja a doktori iskoláknak az ülésen történő bemutatkozásának lehetőségét. A bizottság javaslata alapján, az állattenyésztési iskolák vezetői egy előterjesztést készítenek az állattenyésztési doktori iskolák együttműködésének elősegítésére. Ezt, elkészülte után, bizottságunk tárgyalni fogja.

2. Az ülésre tervezett habitus vizsgálatot a bizottság 2004. évi első ülésére halasztotta.

5.4.2. A BIZOTTSÁG RENDEZVÉNYEI

5.4.2.1. „A takarmányozás jövője preventív gyógyszerek és állati eredetű fehérjék nélkül”

2003. október 30. (A konferencián elhangzott előadások teljes szövege, angol nyelvű összefoglalókkal, megjelent az Állattenyésztés és Takarmányozás c. szakfolyóiratban (2003. 5. 397–516 p.)

5.4.3. A BIZOTTSÁG RÉSZVÉTELE AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉRE BENYÚJTOTT KÉRELMEK ELBÍRÁLÁSÁBAN

Az év folyamán két kérelem érkezett be, melyeket a bizottság megtárgyalt. Közülük Rátky József kérelmét pártolólág terjesztette az Agrártudományok Osztálya elé.

5.4.4. A BIZOTTSÁGHOZ TARTOZÓ MTA KÖZTESTÜLETI TAGOK ÉS A BIZOTTSÁG KAPCSOLATAI

A bizottsághoz tartozó köztestületi tagokkal a bizottság által rendezett tudományos konferenciák keretében tartjuk a kapcsolatot. A minden év őszén megrendezésre kerülő – az állattenyésztés valamely aktuális kérdésével foglalkozó – tudományos konferencia több száz szakember részvételével zajlik. A konferenciára a köztestületi tagok minden alkalommal meghívást nyernek.

5.4.5. A BIZOTTSÁGHOZ TARTOZÓ TUDOMÁNYÁG TERÜLETÉN AZ ÉV FOLYAMÁN MEGJELENT KÖNYVEK

Csapó János–Csapóné Kiss Zsuzsanna (2002): Tej és tejtermékek az emberi táplálkozásban. Mezőgazda Kiadó, Budapest

Szűcs Endre (szerk.) (2002): Vágóállat- és húsminőség. Szaktudás Kiadó Ház Rt., Budapest, 228p.

- Tózsér János (szerk.) (2003): A charolais fajta és magyarországi tenyésztése. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Bedő Sándor és Vajdai Imre (szerk.) (2003): Állattenyésztési ismeretek gazdálkodóknak. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 239.p.
- Schmidt János (szerk.) (2003): A takarmányozás alapjai. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 452.p.
- Veress László–Dunka Béla (2003): Fejezetek a magyar állattenyésztés történetéből. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 133. p.
- Legeltetési állattartást! (2003): Vinczeffy Imre professzor 80. születésnapja tiszteletére rendezett tudományos ülés anyaga. Debreceni Egyetem, ATC és MTA, 360.p
- Az állattenyésztés szolgálatában (2003): Veress László professzor 75. születésnapja tiszteletére rendezett tudományos ülés anyaga. Debreceni Egyetem, ATC és MTA, 204.p

5.4.6. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK AZ ÉV FOLYAMÁN

Fésüs László: Újhelyi Imre díj

Bozó Sándor: Horn Artúr díj

5.5. ERDÉSZETI BIZOTTSÁG

5.5.1. A BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.5.1.1. 2003. január 27.

Napirend

1. A 2003. évi VI. Fórum előadásai és előadói
2. Az ágazati kutatásokról és az ágazat helyzetéről szóló előterjesztés
3. Kitüntetési javaslatok
4. Akadémiai tagválasztási előkészületek
5. A februári EB ülés napirendje
6. Egyebek

5.5.1.2. 2003. február 27.

Napirend

1. Tájékoztatás az előző ülés óta történekekről

2. Tóth Sándor L. doktori kérelmének bírálata, megvitatása
3. Csóka György és Faragó Sándor tudományos tevékenységének értékelése
4. A VI. Országos Erdészettudományi és Fatudományi Fórum programja
5. Az erdészeti és faipari kutatásokról készülő tanulmánnyal kapcsolatos feladatok
6. Az „ACTA SILVATICA ET LIGNIENSIA HUNGARICA” kiadásának előkészítése, a Szerkesztőség és a Szerkesztőbizottság tagjainak felkérése
7. A 2003. májusi erdészeti vízgazdálkodási együttes ülés előkészítése
8. Egyebek

5.5.1.3. 2003. április 29.

Napirend

1. Tájékoztató az előző ülés óta történekről
2. Tóth Sándor L. doktori pályázatának vitája
3. Nemzeti Kutatási Fejlesztési Programok, Akadémiai Kutató Csoport az erdészet és a faipar területén
4. A VI. Erdészettudományi és Fatudományi Fórum az Akadémián
5. Egyebek

5.5.1.4. 2003. május 21. (Erdészeti Bizottság és a Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Bizottság együttes ülése)

Napirend

1. Erdészeti hidrológia kutatások Sopronban.

5.5.1.5. 2003. június 19.

Napirend

1. Tájékoztató az előző ülés óta történekről, az akadémiai „Erdészettudományi és Fatudományi Fórum” értékelése
2. Tájékoztató az elnyert NKFP projektről és az elhangzottak megvitatása
3. A 2003. évi Széchenyi István Emléknapi előkészítése, a tudomány napi programmal kapcsolatos javaslatok megtárgyalása
4. Állásfoglalás az „Acta Silvatica”-val kapcsolatosan, soron következő feladatok
5. Tájékoztató az Akadémiai Kutatóhely eddigi és tervezett munkájáról
6. A Soproni Tudós Társaság működése, jövő terve
7. Egyebek

5.5.1.6. 2003. szeptember 1.

Napirend

- Kibővített vezetőségi ülés

5.5.1.7. 2003. szeptember 25.

Napirend

1. Tájékoztató az előző ülés óta történeteiről
2. Előterjesztés: „A hazai kitermelésből származó faanyag ipari, illetve energia célú hasznosítása”
3. A „Széchenyi István emléknap” – tudomány napi rendezvény programja
4. Az „Acta Silvatica et Ligniensia Hungarica”-val kapcsolatos feladatok
6. A „Magyar Tudomány Napja” keretében tervezett erdőművelési tudományos vita-ülés célja és programja
7. Tájékoztató az albizottságok működéséről, terveiről
8. Egyebek

5.5.1.8. 2003. december 4.

Napirend

1. Tájékoztató az előző ülés óta történeteiről
2. Rédei Károly doktori pályázatának vitája
3. Az EB 2003. évi tevékenységének áttekintése és a 2004. évre tervezett munka-program
4. Az albizottságok 2003. évi munkája és a 2004. évre tervezettek
5. Az Erdészeti Tudományos Intézet következő 5 évre szóló kutatási feladatainak vázlata, – az ismételt kinevezett főigazgató tájékoztatása
6. Egyebek – a 2003. évi tevékenység zárása

5.5.2. NAGYRENDEZVÉNYEK, ELŐADÁSOK, VITÁK LÉNYEGE ÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI

2003. folyamán az Erdészeti Bizottságnak 3 nagyrendezvénye volt.

5.5.2.1. VI. Országos Erdészettudományi és Fatudományi Fórum

- Az erdei ökoszisztémák multifunkcionalitásának fenntartása és fejlesztése;
- Az újratermelhető környezetbarát fa a jövő nyersanyaga;
- Magyarország faszükséglete és a fenntartható erdőgazdálkodás főbb ökonómiai vonatkozásai;
- A minőségi fatermesztés ökológiai és ökonómiai feltételei;
- Minőségi fatermesztés és a biodiverzitás;

- A következő évtizedek fakitermeléseinek választék-összetétele;
- A technika a fenntartható erdőgazdálkodás szolgálatában;
- A bükk álgesztésedés molekuláris vonatkozásai;
- Hozzászólások;
- A rendelkezésre álló hazai faanyag minőségi és méreti sajátosságai;
- A minőségi hengeresfa feldolgozás helyzete és fejlesztési irányelvei;
- Új lehetőségek a sarangolt fa ipari hasznosításában;
- A faipari termékfejlesztés új kihívásai;
- A faenergetika helyzete és jövője;
- A fafeldolgozási hulladékok keletkezése és kezelése.

A fórum fő mondanivalója az erdők többcélú hasznosításának tudományos meg-
alapozása volt, kiemelten az erdő legfontosabb anyagi produktumát a környezetbarát
fát, az élőfa szerepét az erdei biocönózisban és a természet védelmében.

- Az újratermelhető fa a jövő nyersanyaga, számos tulajdonsága révén környezet-
barát, előállítás (megtermelése) az ingyenes napenergián kívül más, környezet-
szennyező energia felhasználásával nem jár.
- Az erdőgazdálkodás ökonómiai alapjait a kitermelhető fa jelenti, amely a jöve-
delem 80%-át alkotja.
- Az ökológiai tényezők meghatározó szerepének alapul vételével lehet az öko-
nómiai szempontokat (követelményeket) teljesíteni.
- A fa minősége egyre nagyobb jelentőségűvé válik. A fatermesztési technológi-
ák fejlesztése is kutatási feladat.
- A fafeldolgozás fejlesztése, a kitermelt fa sokoldalú hasznosítása az erdő- és fa-
gazdaság legsürgetőbb feladatai közé tartozik.

5.5.2.2. Tudományos konferencia a 21. század erdőműveléséről

(A Magyar Tudomány Napja keretében szervezett rendezvény)

Napirend

1. „A magyar erdőművelési gyakorlat jelene és jövője a 21. század kezdetén
2. „Az erdőművelési oktatás helyzete és jövő irányai”
3. „Az erdőművelési kutatás feladatai a jövő multifunkcionális erdőgazdálkodásában”
4. Vita

*A konferencia fő mondanivalója a 21. században ajánlott erdőművelési eljárások
témakörét foglalta össze.*

- Az új kutatási eredmények, valamint a társadalmi, gazdasági élet változó igényei egyaránt szükségessé teszik az eddig alkalmazott erdőművelési irányelvek és eljárások felülvizsgálatát és módosítását.
- Az erdők főbb funkciói közül a környezetvédelem került az első helyre, amelyet a szociális üdülési funkció követ és a fatermesztés a korábbi első helyéről a harmadik helyre került. Ez a hangsúly változás azonban nem jelenti azt, hogy a fatermesztés szerepe csökken. A fa az erdei ökoszisztéma meghatározó alkotója, a kitermelt faanyag kiemelkedő jelentőségű nyersanyag marad.
- Az erdőművelési kutatás és oktatás feladatai is változnak. Az erdészeti produkcióbiológia sajátos hangsúlyt kap, amelyben a materiális és immateriális erdei produktumok együttes vizsgálata és értékelése jelentheti a legjelentősebb változást.

5.5.2.3. Felolvasó ülés az erdészeti kutatás és felsőoktatás 21. századi főbb feladatairól (A Széchenyi István emléknapi keretében rendezett ülés)

- „Az MTA köztestületi tagjainak szerepe a 21. század tudás alapú társadalmának felépítésében”
- „A NYME helyzete, a kutatás és az oktatás fejlesztési irányai”
- „A NYME Erdőmérnöki Karának feladatai a kiművelt erdészeti szakemberek, a tudományos utánpótlás nevelésében”
- „A NYME Faipari Mérnöki Karának szerepe a környezetbarát fa hasznosításában – kutatás, oktatás”
- „Az Erdészeti Tudományos Intézet a 21. században: kutatási célok és feladatok az erdészet fejlesztésének szolgálatában”

A felolvasóülés főbb mondanivalója az erdészeti kutatás és felsőoktatás témakörét tekintette át, kiemelten azokat a főbb feladatokat, amelyek az erdészet és a faipar jövő fejlesztése szempontjából meghatározó jelentőségűek.

- Az erdészet és a faipar területén dolgozó akadémiai köztestületi tagok szerepét a kutatásban és az oktatásban egyaránt növelni kell. Az Erdészeti Bizottság fontos feladata a köztestületi tagság teljes körű bevonása.
- Az erdészeti kutatást a 90-es években számottevően visszafejlesztették. Szerény mértékű fejlesztés kezdődött az ezredfordulón, amely azonban nem elégséges a 21. századi feladatok teljesítéséhez. Fiatal kutató gárda van felnövekedni, ami örövendetes. A fiatal kutatók, a doktoranduszok felkarolása a témavezetőktől jelentős figyelmet és törődést igényel.
- Az erdészeti és a faipari felsőoktatás területén meghatározó reformokat, fejlesztéseket sikerült megvalósítani. A megnövekedett hallgatói létszám az oktatási eszközök, laboratóriumok behatárolt kapacitása miatt számos újszerű feladatot jelent. A „kutató egyetem” működik, a pályázatok, megbízások kutatások is meghatározó mértékben járulnak hozzá az oktatási színvonal növeléséhez.

5.5.3. AZ ERDÉSZETI BIZOTTSÁG ALBIZOTTSÁGAINAK BESZÁMOLÓI

5.5.3.1. Erdészettudományi Albizottság

Az Erdészettudományi Albizottság az Erdészeti Bizottság feladataival és célkitűzéseivel szoros egyeztetésben, határozataival összhangban végzi munkáját. Tekintettel az albizottság nagyon széles tematikai területére, szervezetén belül négy munkabizottság tevékenykedik:

- Erdőművelési Munkabizottság (vezető: Rédei Károly)
- Erdővédelmi Munkabizottság (vezető: Csóka György)
- Műszaki Munkabizottság (vezető: Kosztka Miklós)
- Erdővagyon-gazdálkodási Munkabizottság (vezető: Mészáros Károly)

Valamennyi, az albizottság tevékenységi körébe tartozó köztestületi tag meghívást kapott a munkabizottságokban való közreműködésre, amelyet a legtöbben aktívan ki is használtak.

A 2003. évben a munkakülések és vezetőségi egyeztetések (II. 28., VI. 12., IX. 16., XII. 15.) során a következő témákkal foglalkozott az albizottság:

Az erdészettudomány területén folytatott kutatások, a tudományterület helyzete az ágazat fejlesztési céljainak tükrében – helyzetértékelő anyag készítése.

Az értékelő anyag összeállításának részletes szempontjait a munkabizottsági vezetővel történt egyeztetés után az albizottság VI. 12-i ülésén tárgyalták meg. Egyetértésre jutottak abban, hogy az anyag elkészítése szakpolitikai és tudományos szempontból egyaránt időszerű. A helyzetértékelés kiindulásaként a munkabizottságok szintjén kell a részterületi anyagokat készíteni. 2003 decemberéig valamennyi munkabizottság megtárgyalta az anyagtervezetet és egy kivételével valamennyi helyzetértékelés elkészült. Az összesített anyag megtárgyalására az albizottság 2004. évi első ülésén kerül sor.

Nemzeti Erdőstratégia anyag megvitatása

Az albizottság áttekintette a 2002/2003. évi társadalmi viták tapasztalatait, megvitatta a NEP Fehér Könyv megjelenése óta felmerült új szempontokat és rámutatott a szemléletváltozás szükségességére a stratégiai anyag tekintetében is. A vita során bemutásra került a TV számára készült reklámanyag.

Erdőgazdasági (erdészeti) tájhatárok revíziója

Az albizottság keretein belül egy kisebb szakértői csoport által kidolgozott javaslatot a tájhatárok módosítására az albizottsága fóruma előtt is megvitaták, ezután az anyag felterjesztésre került – további pontosításra – az Áll. Erdészeti Szolgálathoz. A digitalizált változatot 2004. év során az albizottság ismételtén tárgyalni fogja.

Az Erdészeti Bizottság rendezvényeivel kapcsolatos előkészítő és értékelő tevékenység

Az albizottság a 2003. évre tervezett nyilvános rendezvények előkészítésében tevékenyen részt vett, a rendezvények tematikai javaslatai előkészítése, az elkészítendő anyagok egyeztetése, valamint a megrendezett programok értékelése révén. Az albizottság megítélése szerint az eddiginél is nagyobb figyelmet kell fordítani a különböző szintű, erdészettudományal kapcsolatos rendezvények összehangolására, tematikai karakterük kialakítására.

2003. évben a Műszaki Munkabizottság szervezésében egy közös rendezvény szervezésére is sor került. 2003. május 21-én a MTA IV. Agrártudományok Osztálya Mezőgazdasági Vizsgálódási Bizottsága és Erdészeti Bizottsága együttes ülést tartott Sopronban. A rendezvény előkészítésében Ligetvári Ferenc, a Vizsgálódási Bizottság elnöke, valamint Cselőtei László akadémikus is részt vett.

Az egész napos ülésen mintegy 50 fő vett részt. A délelőtti előadások során az erdészeti vizsgálódási kutatások eredményeit mutatta be a 6 fő előadó. Délután a résztvevők a terepen megtekintették a Sopron-Hidegvízvölgy kutatóhelyeit. Az ülés kedvező fogadtatásra talált a résztvevők körében.

5.5.3.2. Faanyagtudományi Albizottság

A Faanyagtudományi Albizottság kiemelt feladatának tekintette a faanyag energetikai hasznosításának elemzését, annak megvitatását széles körben. Az Erdészeti Bizottság június 19-én tartott ülésén az albizottság vállalta, hogy a bizottság soron következő, szeptember 25-i ülésére előterjesztés tervezetét dolgoz ki. A Faanyagtudományi Albizottság „A hazai kitermelésből származó faanyag ipari, illetve energia célú hasznosítása” c. előterjesztés tervezetét szeptember 18-i ülésén tárgyalta meg.

Az előterjesztés hat tézisben foglalja össze a magyar fahelyzetet és a fafeldolgozás kérdéseit. Táblázatokban gyűjtött adatokkal támasztja alá a téziseket.

Az előterjesztés fontos, összegző megállapítása a következő:

„A mai civilizációs korunkban ez ideig egyetlen, bővítetten is újratermelhető nyersanyag létezik – az erdei ökoszisztémák által előállított, nem származtatott anyag – a fa. A faanyag „előállítás” és a különböző nemzetgazdaságok által történő hasznosítása nem, vagy nem csak gazdaságossági kérdés, hanem ezen túlmutató, sokrétű megfontolást igénylő folyamat. A múltban, de a jelent és a jövőt illetően is elvárható, hogy komplex hasznosítási érdek érvényesüljön, kizárva az egyes gazdasági korszakok parciális, időhöz kötött érdekérvényesítését”.

Az előterjesztést szeptember 25-i ülésén tárgyalta az Erdészeti Bizottság és azt alapos és jó munkának tartotta. A kétórás vita után egyes részleteinek kiegészítését javasolta. 2004 elején az előterjesztést az Erdészeti Bizottság ismét tárgyalni fogja.

Az albizottság jelentős részt vállalt az Erdészeti Bizottság VI. Országos Erdészettudományi és Fatudományi Fórumának rendezésében és lebonyolításában. A május 14-én megtartott fórumon nyolc előadással, illetve korreferátummal vett részt az albizottság. Ki kell emelni a plenáris ülésen elhangzott „Az újratermelhető, környezetbarát fa a jövő nyersanyaga” című előadást, melynek szerzői Molnár Sándor, Winkler András és Marosvölgyi Béla voltak.

Az albizottság szeptember 24–26-án a Nyugat-magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Karával közösen „Issues of Hardwood Research and Utilization in Europe” címmel nemzetközi konferenciát rendezett Sopronban, ahol kilenc külföldi és hét hazai előadás hangzott el.

Az albizottság ebben az évben is megrendezte a doktoranduszok és fiatal kutatók előadás sorozatát, amelyen október 30-án 12 előadás hangzott el.

Az Albizottság érdeme, hogy a NYME Faipari Mérnöki Karával közösen ismét tudományos rangra emelte a FAIPAR című folyóiratot.

Január 28.

Hazai kitermelésből származó faanyagok ipari, illetve energetikai célú hasznosítása. Előterjesztés tárgyalása a Faipari Tudományos Egyesülettel és az Országos Erdészeti Egyesülettel közösen.

Május 5.

Ültetvényes fatermesztésből származó faanyagok ipari hasznosítása. Vitaülés az MTA Soproni Tudós Társaságával közös rendezésben.

Szeptember 10.

Fahasznosítási kutatások helyzete és nemzetközi irányai. Nemzetközi Konferencia a Kanadában (1956 után) végzett professzorok és kutatók részvételével, tiszteletükre.

5.5.3.3. Vadgazdálkodási Albizottság

2003 márciusában az FVM Vadgazdálkodási és Halászati Főosztályával, továbbá az Állami Erdészeti Szolgálattal (ÁESz) közös rendezvényen megvitattuk az új „Erdei és mezői vadkárbecslési útmutató és kárkatalógus” c., kollaborációban készült dokumentumot, amely elfogadást nyert. Az anyag javaslatokat tesz jogszabályi módosításokra is, ezért annak átvezetéséig a dokumentum nyomtatott formában történő közzététele akadályba ütközik, bár tervezett.

2003 novemberében az OMVK Győr–Moson–Sopron-megyei Területi szervezetével, illetve az MTA VEAB Vadgazdálkodási Munkabizottságával karöltve került megrendezésre a vadgazdálkodás és természetvédelem kapcsolatait bemutató konferencia és vitaülés Sarródon, a Fertő-Hanság Nemzeti Park székháza. A mintegy 150 fő részvételével megtartott rendezvényen 8 előadás hangzott el és tartalmas vita folyt, nagy érdeklődés mellett. Előadók: Reischl Gábor, Pintér István, Mészáros Károly, Szalai Sándor, Faragó Sándor, Kárpáti László, Nadas József, Feiszt Ottó és Náhlik András.

Az év szomorú eseménye Prof. Dr. Kőhalmy Tamásnak, az albizottság elnökének (egyszersmind az Erdészeti Bizottság alelnökének), a NyME Vadgazdálkodási Intézet professzorának, valamint Nagy Jenőnek, az albizottság tagjának, a Lajta-Hanság Rt. vezérigazgatójának halála volt.

Az Erdészeti Bizottság alelnökévé, egyúttal a Vadgazdálkodási Albizottság elnökévé választotta Faragó Sándort, a NyME Vadgazdálkodási Intézetének igazgatóját.

5.5.4. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

- Az év folyamán a bizottság több ülésén foglalkozott a doktori cím elnyerését illető témákkal. A Szabályzat ismertetésére és a hozzá kapcsolódó vita levezetésére felkértük a Doktori Tanács titkárát.
- Felmértük az erdészet és a faipar területén a doktori cím elnyerésére törekvő köztestületi tagok számát és vizsgáltuk, értékeltük eddigi tevékenységüket. Ennek során kitűnt, hogy 2004. folyamán 2 fő, 2005. folyamán várhatóan további 4–6 fő szerezheti meg a doktori címet.
- A bizottság keretében 3 akadémiai doktor részvételével munkacsoportot alakítottunk a „doktori ügyek” előkészítő értékelésére.
- 2003-ban 2 fő adott be kérelmet doktori pályázatának elbírálására. A bizottság az egyik részére nem javasolta az eljárás tovább folytatását, a másik pályázatát viszont 100%-os támogatásban részesítette.

5.5.5. JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK (KÖNYVEK)

- Csóka Gy.: Levélaknák-levélaknázók. Leaf mines and leaf miners. AGROINFORM, Budapest, 2003
- Führer E.–Molnár S.: A magyarországi erdők élőfakészletében tárolt szén mennyisége. Faipar LI. évf. 2. szám.
- Führer E.–Rédei K.–Tóth B.: Ültetvényszerű fatermesztés *Mezőgazda Kiadó* Budapest. 210 pp.
- Führer E.–Rédei K.–Tóth B. (szerk.): Ültetvényszerű fatermesztés 1. *Mezőgazda kiadó*, ERTI, Budapest, 205 pp.
- Rédei K. (szerk.): Black locust (*Robinia pseudoacacia* L.) growing in Hungary. Publications of the Hungarian Forest Research Institute, Budapest, 70 pp.
- Solymos R.: Erdők és erdőgazdálkodás. (Könyv fejezet.) Magyar Tudománytár: Növény, állat, élőhely. P.: 412–433.

5.6. GYEPGAZDÁLKODÁSI BIZOTTSÁG

5.6.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

A Gyepgazdálkodási Bizottság üléseit és rendezvényeit a MAE Gyepgazdálkodási Egyesület vezetőségi tagjaival kibővítve tartotta.

A 2003. esztendőben

- három Bizottsági ülést,
- egy gyakorlati bemutatóval összekötött tudományos vitafórumot és
- egy jubileumi tudományos ülést tartottunk illetve rendeztünk.

5.6.1.1. 2003. február 27.

Napirend

„Az EU-ba lépés hatása a magyar gyepgazdálkodás helyzetére“ című vitaülés, amelyet Tar Ferenc, az FVM Agrár-környezetgazdálkodási Önálló Osztályának fősztályvezetője tartott.

A vitaüléssel kapcsolatban a Gyepgazdálkodási Bizottság a következő állásfoglalást alakította ki: a Bizottság jelenlévő tagjai elfogadják a Nemzeti Agrár-környezetgazdálkodási Program célkitűzéseit és támogatják annak reális szakmai megvalósítását.

Megállapította, hogy javasolni kell az FVM miniszter felé, hogy a termelési célú gyepek és a gyephasznosító állatok által előállított termék-kvóták figyelembevételével, kezdjünk meg egy egységes gyepkataszter felmérést, amihez a Gyepgazdálkodási bizottság tagjai minden segítséget megadnak.

A Gyepgazdálkodási Bizottság elfogadta a 2003. évi munkatervét.

Az alapító ad hoc bizottság előterjesztése alapján a bizottság döntött a „Gyepgazdálkodási Közlemények” (Acta Pascuorum) tudományos folyóirat megjelentetéséről, formátumáról, a szerkesztő és tanácsadó bizottság tagjairól. Elfogadta, hogy a lapot a Debreceni Egyetem Agrárcentruma adja ki, Jávor András felelős szerkesztő irányításával.

5.6.1.2. 2003. május 22–23.

Tudományos és szakmai vitafórum volt a külterjes állattartásról és a támogatási rendszerekről a Hortobágyi Nemzeti Parkban, majd ezt követte másnap a Tedeji Gazdaságban egy széna készítési szakmai bemutató. A rendezvény nagy érdeklődés mellett zajlott le.

5.6.1.3. 2003. augusztus 22.

Napirend

1. Tájékoztató a Gyepgazdálkodási Bizottság létrehozásának körülményeiről és történéseiről.
2. prof. Nagy Géza beszámolója a Rangeland Nemzetközi gyepgazdálkodási világkonferencián való részvételéről.
3. A 2004. évi munkaterv előkészítése és a gyepgazdálkodási szakirányú továbbképzés, vagyis a szakmérnökképzés megszervezésének vita-előkészítő megbeszélése.
4. Az ügyrend és a doktori szabályzat új tervezetének előkészítése vitára a decemberi bizottsági ülésre.

A Gyepgazdálkodási Bizottság második ülésén elfogadott állásfoglalásai a következők:

1. Az MTA Agrártudományok osztálya, Gyepgazdálkodási Bizottsága támogatja az egyetemeken a gyepgazdálkodási tudományterülethez kapcsolódó szak és szakirány vagyis szakmérnöki képzés létesítését.
2. A Gyepgazdálkodási Bizottság ügyrendjének és doktori szabályzatának kidolgozására a bizottság tagjaiból tárgykörönként három főből álló munkabizottságot kér fel.

3. A Bizottság 2004. évre vonatkozó munkatervéhez programjavaslatot vár a tagjaitól. A bizottsági ülések száma négy lesz és közte igény szerint plenáris üléseket szervez.
4. A Bizottság tudomásul veszi és megköszöni Nagy Géza beszámolóját a délafrikai Rangeland gyepgazdálkodási világ konferenciáról.

5.6.1.4. 2003. november 6.

Jubileumi Tudományos Ülést rendezett Debrecenben prof. dr. Vinczeffly Imre 80. születésnapja tiszteletére. a Debreceni Egyetem Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Karával együttműködve az MTA Agrártudományok Osztálya.

Az ülésen plenáris előadások hangzottak el, és egy tudományos kiadványt jelentetett meg a rendező intézmény.

Az ülésen jelent meg a Gyepgazdálkodási Bizottság Tudományos folyóiratának a „Gyepgazdálkodási Közlemények” (Acta Pascuorum) első száma.

5.6.1.5. 2003. december 3.

Napirend

1. A Gyepgazdálkodási Bizottság ügyrendjének előterjesztése, vitája és jóváhagyása.
Előadó: Dér Ferenc elnökhelyettes
2. A Gyepgazdálkodási Bizottság 2003. évi munkatervének értékelése, a jelentés elfogadása
Előterjesztő: Szemán László titkár
3. A Gyepgazdálkodási Bizottság 2004. évi munkatervének összeállítása
Előterjesztő: Szemán László titkár.

5.6.2. EGYEBEK

Előterjesztő: Vinczeffly Imre elnök.

A Bizottság egyhangú, nyílt szavazással Horn Péter akadémikust a Gyepgazdálkodási Bizottság tiszteletbeli elnökévé választotta.

A Gyepgazdálkodási Bizottság ügyrendjét a bizottság tagjai egyhangúlag elfogadták. (Az elfogadott ügyrend – doktori szabályzat nélkül- mellékletben csatolva.)

A Bizottság határozatban köszöni meg a Gyepgazdálkodási közlemények c. tudományos folyóiratának beindításához nyújtott segítségét Jávor Andrásnak és Nagy Jánosnak.

5.7. KERTÉSZETI BIZOTTSÁG

5.7.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.7.1.1. 2003. május 29.

Helye: SzIE Budai Karok Elnöki tanácsterem

Tárgya: A kertészeti kutatások rendszerének és finanszírozásának helyzete

Napirend

1. Előadás a kertészeti kutatások rendszerének és finanszírozásának alakulásáról

Előadó: Horváth Mihály főosztályvezető-helyettes

2. Az albizottságok tájékoztatója a kutatás helyzetéről

Zöldségtermesztési kutatások helyzete Slezák Katalin titkár

Gyógynövénytermesztési kutatások helyzete Bernáth Jenő elnök

Gyümölcstermesztési kutatások helyzete Soltész Miklós elnök

Dísnövénytermesztési kutatások helyzete Schmidt Gábor elnök

(Szőlőtermesztési és Borászati, valamint a Tájépítészeti Albizottság képviselői nem jelentek meg, és beszámolót nem készítettek.)

Nyéki József alelnök felmérést kezdeményezett a kertészeti kutatások jelenlegi helyzetéről, felmérő ívet szerkesztett, főleg a kutatás személyi és pénzügyi hátterének értékelésére. Az Albizottságok a kérdőív alapján összeállították a szakterületük kutatási adatait és ennek alapján kiértékelést végeztek.

Az Albizottsági tájékoztatókat követően élénk vita bontakozott ki a jelenlegi finanszírozási rendszerről.

A jelenlévők megállapították, hogy a kutatóintézetek jelenlegi egymástól nagyon eltérő finanszírozási rendszere (Kht., Kft., Rt.) a szakma szempontjából kedvezőtlen, nehezen áttekinthető és bizonyos ágazatokra nézve igazságtalan.

A pályázati pénzek nagyon későn érkeznek, gyakorlatilag a kutatóknak 100%-os előfinanszírozást kell biztosítani.

A résztvevők a megbeszélést nagyon hasznosnak tartották, és várják a minisztérium kutatástámogatásával kapcsolatos intézkedéseit.

A Bizottság Balázs Sándor javaslatára egyhangúlag Papp Jánost az MTA doktorát, a Bizottság elnökét javasolta a kertészeti tudományok területéről MTA levelezői tagságra.

5.7.1.2. 2003. november 6–7.

Helye: BKÁE TTKT Díszterem

Tárgya: A kertészeti felsőoktatás 150 éve

Lippay János–Vas Károly–Ormos Imre Tudományos Ülésszak rendezvénye

Program: 1. nap. Jubileumi ülés

2. nap. Kertészeti ágazatonként szekciókban előadások, poszter bemutatók

A rendezvény a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Kertészettudományi, Élelmiszertudományi és Tájépítészeti Karokkal közösen megrendezett jubileumi ülés és tudományos tanácskozás keretében lett megszervezve. (Lásd részletezve a Nagyrendezvények 6.2. pontja alatt)

5.7.1.3. 2003. november 27.

Helye: BKÁE TTKT Elnöki Tanácsterem

Tárgy: A kertészeti oktatás és kertészeti tudomány utánpótlásának helyzete

Program: Az albizottsági elnökök és titkárok ismertették a szakterület PhD képzés és utánpótlás helyzetét. Összesítés készült a Kertészeti Bizottság tudományos fokozattal rendelkező tagjairól.

Az Albizottságok elnökei és titkárai összesítést készítettek az egyes kertészeti ágazatok tudományos utánpótlás helyzetéről a MTA doktorok, kandidátusok és a PhD minősített szakemberek, szakterületenkénti és korcsoportonkénti megoszlásáról. Előzetes felmérés történt arra vonatkozólag is, hogy az elkövetkező öt évben várhatóan hány MTA doktori cselekményre kerülhet sor a kertészet tudományok területéről.

5.7.2. NAGYRENDEZVÉNYEK

5.7.2.1. Hungarikumok a kertészeti ágazatokban

Időpontja: 2003. február 27.

Helye: MTA Felolvasó terme

Tanácskozás elnöke: Kovács Ferenc az MTA rendes tagja, a program vezetője

Előadások:

Biacs Péter helyettes államtitkár FVM: Kertészeti hungarikumok jelentősége és fejlesztési lehetősége

Papp János MTA Kertészeti Bizottság elnöke: Hungarikumok szerepe a kertészeti stratégiában

Zatykó F., Balázs S., Kristóf L-né., Terbe I: Legfontosabb zöldségnövények, mint hungarikumok

Botos Ernő: Hungarikumok a magyar borászszektorban, különös tekintettel Tokaj-hegyaljai borokra

Soltész M., Nyéki J., Papp J., Kállay T-né., Szabó T., Szabó Z: Hungarikum jelleű gyümölcsök termesztésének fejlesztése

Schmidt G., Kovács Z., Retkes J: Hungarikum dísznövények termesztésének lehetőségei

Németh É., Bernáth J: Gyógy- és aromanövény hungarikumok megőrzése és fejlesztése

Vita, Elnöki zárszó

A Nemzeti Stratégiai Kutatási Program keretében az MTA Agrártudományok Osztálya és az MTA Kertészeti Bizottsága rendezésében megtartott tanácskozás előadásai a kertészet valamennyi ágában meghatározták és értékelték a hungarikumnak számító növények jelentőségét.

Az előadók abban egyetértettek, hogy az EU csatlakozást követően a hungarikum jellegű növények termesztése még nagyobb jelentőséget kap. Sajnos a legtöbb növény termesztés-technológiájában, marketingjében számos olyan hiányosság van, amit sürgősen ki kell pótolni annak érdekében, hogy a hazai és export piacokon súlyukat megtartsák, jelentőségüket növelhessék.

Az előadók és a hallgatók abban egyetértettek, hogy a legnagyobb elmaradás ilyen tekintetben a marketing és a poszt harvest tevékenységben van. Sok esetben a hungarikum kertészeti termékek körével és minőségükkel a hazai fogyasztók sincsenek tisztában.

A kertészeti hungarikumok előállításánál a jövőben nélkülözhetetlen lesz a termesztéstechnológiák fokozott mértékű, tudományos alapon történő fejlesztése és szemléletváltás a fogyasztás és a környezetvédelem területén is, amit a hungarikumok esetében egy minden tekintetben átgondolt *integrált termesztés* bevezetésével lehetséges megvalósítani.

Egyes esetekben célszerűnek tűnik a növények számát csökkenteni, és a korlátozott anyagi lehetőségeket csak a leginkább alkalmas, hungarikum jellegű leginkább magán viselő növényekre koncentrálni.

A résztvevők döntöttek abban, hogy az előadásokat bővített formában könyvben is meg fogják jelentetni. [Nyéki J., Papp J. szerk. (2003): Kertészeti hungarikumok. MTA Társadalomkutató Központ. Budapest.]

5.7.2.2. Emlékkülés a kertészeti szakoktatás 150. évfordulója alkalmából.

Jubileumi Lippay János–Vas Károly–Ormos Imre Tudományos Ülésszak

Időpontja: 2003. november 5–7.

Helye: BKÁE TTKT Díszterem

Tárgya: „A kertészeti szakoktatás 150 éve”. Jubileumi kertészettudományi, élelmiszertudományi és tájépítészeti tudományos ülés.

A megjelent meghívottak között volt az MTA Agrártudományok Osztálya elnöke, az Oktatási és a Földművelés és Vidékfejlesztési Minisztériumok képviselői, a társintézmények rektorai és dékánjai, a társadalmi szervezetek képviselői.

A Jubileumi emlékkülésen előadások hangzottak el a kertészeti szakoktatás 150 éves történetéről. A karok dékánjai elemezték a kertészeti, a kerttervezési és az élelmiszeripari oktatás helyzetét, és elemezték a fejlődés várható lehetőségeit.

A Lippay János–Vas Károly–Ormos Imre Tudományos Ülésszakon szekcióüléseket megelőző plenáris ülés keretében hazai és külföldi szakemberek tartottak az egész kertészeti és élelmiszertermesztést érintő előadásokat.

A rendezvény keretében 19 szekcióban, több mint 400 előadás és poszter került ismertetésre.

A rendezvény előadásairól és posztereiről 700 oldalas összefoglaló jelent meg angol és magyar nyelven. (Lippay János–Vas Károly–Ormos Imre Tudományos Ülésszak 2003. november 6–7. Budapest. Összefoglalók. Kertészettudomány. 697. p.)

5.7.3. VITAÜLÉSEK, EMLÉKÜLÉSEK

5.7.3.1. Emlékezés Ormos Imre születésének 100. évfordulója alkalmából

Időpontja: 2003. május 27.

Helye: MTA Díszterem

Tárgya: Emlékezés Ormos Imrere a hazai kerttervezés tudományának megalapítójára

Előadások:

Mócsényi Mihály professor emeritus: Az Ormos iskola

Dalányi László c. egyetemi tanár: Ormos Imre tervező munkássága

Papp János egyetemi tanár: Ormos Imre intézményvezetői működése

Hans Dorn tájépítész, BDLA-IFLA-ICOMOS: Ormos Imre nemzetközi szakmai tevékenysége

Finta József akadémikus: Az építészet és a kerttervezés kapcsolódása Ormos Imre működésének időszakában

Jámbor Imre egyetemi tanár, dékán: A kerttervezés oktatástól a tájépítész-mérnök képzésig

A résztvevők egyöntetű véleménye volt, hogy Ormos Imre közel ötven esztendőn át tartó szakmai és közéleti tevékenysége kiemelkedő értékű és jelentőségű a hazai tájépítészet fejlesztése terén. Ormos professzor e diszciplína iskolamegalapozója volt. Munkássága nyomán alakult meg a Táj- és Kertépítészeti Szak, majd a mai Tájépítészeti, -védelmi és -fejlesztési Kar. Joggal tekinthetjük őt a kertépítészet és tájrendezés legfőbb szakmai és elméleti megalapozójának, nemcsak itthon, hanem nemzetközi szinten is elismert professzorának.

Tudományos tevékenysége sokrétű, igényes és magas színvonalú volt. Száznál is több tudományos közleménye közül kiemelkedik a Kertépítészet története és gyakorlata című tankönyv, amely a szakterület alapjainak sok tekintetben máig helytálló megfogalmazása.

Oktatói-kutatói tevékenységét a Kossuth-díj, valamint a tudományok doktora cím is fémjelzi.

A centenáriumi rendezvényen az elhangzott előadásokról könyv jelent meg. (Szerk.: Balogné, O. I. (2003): Ormos Imre 1903–1979. Centenáriumi kiállítás – Centennial Exhibition. Budapest.)

Az emlékülés keretében a résztvevők felavatták Ormos Imre professor mellszobrát, Csíkszentmihályi Róbert Munkácsy-díjas, érdemes és kiváló művész alkotását a Budai Arborétumban.

5.7.3.2. Emlékezés Porpáczy Aladár születésének 100. évfordulója alkalmából

Időpontja: 2003. október 14.

Helye: MTA Budapest

Tárgya: Emlékezés Porpáczy Aladár munkásságára

Program: Tomcsányi Pál elnöki megnyitóját követően 7 előadás és több hozzászólás méltatta Porpáczy Aladár akadémikus munkásságát.

Porpáczy professzor úr a hazai gyümölcsstermesztésnek kiemelkedő és meghatározó alakja volt. Igen sokoldalú tevékenységet fejtett ki: termelésirányító, kutató, oktató, tudományszervező, szakíró és közösséget formáló munkahelyi vezető volt egy személyben.

A Fertődi Kertészeti Kutató Intézet alapítója, a fertődi gyümölcsnemesítő iskola megteremtője volt. Jó humorával és nagy munkabíráásával az általa irányított intézetet a tudomány szigetévé tette, ennek köszönhető, hogy Fertődön ma is nemzetközileg elismert kutatómunka és nemesítés folyik. Munkássága nagymértékben hozzájárult a hazai gyümölcsstermesztés fejlesztéséhez, a bogyógyümölcsűeken kívül az alma-, a körte- és a diótermesztés biológiai alapjainak fejlesztéséhez.

5.7.3.3. Emlékezés Rozsnyay Józsefről és Maliga Pálról

Időpontja: 2003. április 3.

Helye: MTA Budapest

Tárgya: Emlékezés nagy elődök munkásságára, Rozsnyay József születésének 100., Maliga Pál születésének 90. évfordulója alkalmából

Program: Az ünnepi jubileumi ülésen Tomcsányi Pál elnöki megnyitóját követően 9 előadásban méltatták a két tudós munkásságát. Példaértékű életútjuk nagy hatással volt a hazai gyümölcsstermesztés fejlesztésében. Rozsnyay Józsefnek kiemelkedő szerepe volt a gyümölcsstermesztési kutatások megszervezésében és feltételeinek megteremtésében. Igazgatóként a kutatók generációinak támasza volt.

Maliga Pált a tudományos alapokon nyugvó gyümölcsfajta-nemesítés megalapozójának tekintjük. Kiemelkedő munkásságával a meggynél világfajtákat nemesített, megalapozva a további nemesítési programokat is. A virágzásbiológiai és termékenylési kutatásokban iskolateremtő egyéniség volt, miközben a gyümölcsstermesztés élet-tani kérdéseinek vizsgálatában, az élettani ismeretek gyakorlati alkalmazásában is úttörő tevékenységet fejtett ki.

5.7.4. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORI CÍM ELNYERÉSÉHEZ BENYÚJTOTT KÉRELMEK ELBÍRÁLÁSÁBAN

2003-ban a Kertészeti Bizottsághoz két doktori cím elnyerése iránti kérelem érkezett véleményezésre.

A Kertészeti Bizottság 2003 március 20-i ülésén tárgyalta Zámboriné Németh Éva a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, egyetemi tanár és Hrotkó Károly a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, egyetemi tanár tudományos habitusát. A doktori előkészítő

bizottság és két-két felkért bíráló véleménye alapján a Kertészeti Bizottság mindkét jelölt habitusát pozitívan bírálta el, mert úgy ítélte meg, hogy a jelöltek tudományos munkássága megfelel az MTA doktora címre pályázókkal szemben támasztott követelményeknek.

5.7.5. A BIZOTTSÁG ÉS A TAGOK KAPCSOLATAI

Zöldségtermesztési Albizottsághoz 4 fő, a Gyógynövénytermesztési Albizottsághoz 1, a Tájépítészeti Albizottsághoz 5 fő kérte felvételét a köztestületbe.

A bizottság köztestületi tagjai aktívan kiveszik részüket a bizottsági munkákban és a rendezvények szervezésében.

5.7.6. KÜLFÖLDI MEGHÍVOTTAK ÉS A LÁTOGATÁSOK

Thomas Popp Nemzetközi Káli Intézet, Basel közép-kelet-európai koordinátor

Baranec Tibor Nyitrai Szlovák Agrártudományi Egyetem Botanika Tanszék, tanszékvezető

Pavol Eliáš tanszékvezető Nyitrai Szlovák Agrártudományi Egyetem Botanika Tanszék

Peter Goodchild, University of York, 2003. április 10., kerttörténeti előadás a SZIE Tájépítészeti Karán

5.7.7. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK

Schmidt Gábor és Kováts Zoltán részt vettek a Rostocki Nemzetközi Kertészeti Kiállításon (IGA) április 10–13 között.

20 fő részt vett szeptember 4–5-én a Magyar Napokon a Rostocki Nemzetközi Kertészeti Kiállításon (IGA)

A Gyógynövénytermesztési Albizottság elnöke, elnökhelyettese és egy tagja részt vett az ISHS rendezésében megtartott WOCMAP III. Kongresszuson (Thaiföld). A magyar gyógynövény kutatás és oktatás elismerését jelenti, hogy a kongresszuson részt vehettek a Tudományos Bizottság munkájában, illetve szekcióelnöki funkciót töltöttek be. Az Albizottság tagjai 6 előadással számoltak be munkájukról.

5.7.8. JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK (KÖNYVEK) FELSOROLÁSA

Papp J. szerk. (2003): Gyümölcssteresztési alapismeretek. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Hrotkó K. szerk. (2003): Cseresznye és meggy. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Pénzes B., Szalay L. szerk. (2003): Kajszi. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Z. Kiss L. (2003): A gyümölcssteresztés, tárolás, értékesítés szervezése és ökonómiája. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Kozma P., Nyéki J., Soltész M., Szabó Z. szerk. (2003): Floral biology, pollination and fertilisation in temperate zone fruit species and grape. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Nyéki J., Papp J. szerk. (2003): Kertészeti hungarikumok. MTA Társadalomkutató Központ. Budapest.

Brózik S., Kállay Tné., Apostol J. szerk. (2003): Mandula. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

5.7.9. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

Nagyváthy János emlékérem – Bernáth Jenő

Mohácsy Mátyás emlékérem – Bernáth Jenő

SZIE aranykoszorús érem – Zámboriné dr. Németh Éva

Eötvös Koszorú – Mőcsényi Mihály

SZIE Babékoszorú, arany fokozat – Csimá Péter, ezüst fokozat – Kabai Róbert
Újhelyi Imre-díj – Kállay Tamás

MTA Nívódíj – Kozma Pál, Nyéki József, Soltész Miklós és Szabó Zoltán a *Floral biology, pollination and fertilisation in temperate zone fruit species and grape* c. könyv (Akadémiai Kiadó) szerkesztéséért.

SZIE Kertészettudományi Kar „Pro Facultate” kitüntetés – Papp János

Újhelyi Imre Emlékelem – Nagy József

5.8. MEZŐGAZDASÁGI VÍZGAZDÁLKODÁSI BIZOTTSÁG

5.8.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

A 2003. év folyamán a Bizottság négy ülést tartott, illetve további két rendezvényen volt társszervező:

5.8.1.1. 2003. március 10. (HAKI, Szarvas)

Napirend

Akvakultúra és integrált vízhasznosítás

Váradi László, Pekár Ferenc: Akvakultúra és integrált vízhasznosítás

Az előadás tematikája:

Az akvakultúra helyzete és fejlesztési irányjai

Tendenciák az édesvízi erőforrások halászati hasznosításában

Az akvakultúra vízigénye

Víztakarékos és környezetbarát akvakultúra technológiák

Az integrált vízhasznosítás korlátai és lehetőségei

Javaslatok

A haltenyésztési folyamatok megtekintése

Az előadást követő vita fő témái:

- Az édesvízi halászat növekvő szerepe a világ élelmiszerellátásában
- A halastavak jelentősége az integrált vízgazdálkodásban és az aszálystratégiában
- A vízgazdálkodási társulatokkal való kapcsolat
- A halastavak környezetvédelmi vonatkozásai, tápanyag és szennyezés
- A jövedelmezőség feltételei, támogatási rendszerek

Az ülés javaslatai:

- A halastavak gazdasági értékelésénél a környezet vízgazdálkodásában játszott szerepet is figyelembe kell venni
- A Víz Keretirányelv és az uniós csatlakozás fényében át kell tekinteni a halászat szerepét a nemzetgazdaságban és annak finanszírozását
- Folytatni kell a halastavak környezetterhelésének vizsgálatát, illetve a másodlagos tápanyaghasznosítás lehetőségeinek kutatását

5.8.1.2. 2003. május 21. (NyME, Sopron)

Napirend

Erdészeti hidrológiai kutatások együttes ülés az Erdészeti Bizottsággal.

1. Kosztka Miklós: Az Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszék bemutatása

Kucsera Mihály: A hidegvíz-völgyi erdészeti hidrológiai kutatóhely

Víg Péter: Az állományklíma vízgazdálkodási vonatkozásai

Sitkei Judit–Manninger Miklós–Führer Ernő: Csapadékkémiai vizsgálatok a Soproni-hegységben

Kalicz Péter: Lefolyási folyamatok és modellezésük erdészeti kisvízgyűjtőn

Gribovszky Zoltán: Hordalékmozgás és a vízminőség vizsgálata erdőterületen

2. Terepi program – a hidegvíz-völgyi kutatóhely megtekintése: geológia, állományklíma és intercepció, vízhozammérés, kutatóház, meteorológiai állomás

Az előadásokat követő vita főbb témái:

- az erdők vízgazdálkodása, a vízmérleg elemei
- az erdősítések tervezése az EU csatlakozás következtében
- hogyan lehetséges intenzív/szuperintenzív gazdálkodású erdőket létrehozni
- az erdő produktivitása a csapadék függvényében

- a talajnedvességi viszonyok az erdőkben
- a lehetséges éghajlatváltozás hatásainak becslése

Az ülés javaslatai:

- az erdők vízgazdálkodásának kutatását fokozni kell, figyelembevéve a domborzati és talajhatásokat is
- közös fellépés szükséges az erdősítés tervezésénél
- az erdő mint megújuló erőforrás fokozott figyelembevétele szükséges az energiastratégiában
- a két bizottság együttműködését a jövőben még szorosabbá kell tenni.

5.8.1.3. 2003 június 5. (Szarvas)

Napirend

Öntözési Tudományos Tanácskozás

Kolossváry Gábor: A Víz Keretirányelv és a mezőgazdasági vízgazdálkodás

Szalai Sándor: Az aszály, mint jelenség

Cselőtei László: Az öntözés szerepe a mezőgazdaságban

Kocsondi Csabáné: Öntözési beruházások támogatása az EU-ban

Vaszilievits S. György: Öntözővíz szolgáltatás

Csatlós Péter: A vízgazdálkodási társulatok vízhasznosítási feladatai

Szalóki Sándor: A vízellátottság hatása a termés mennyiségére és minőségére

Kiss Károly: Vízellátottság-ráfordítás-hozam kapcsolatok a növénytermesztésben

Pálfai Imre: Az öntözés és a belvízrendezés kapcsolata

Fehér Ferenc: Vízrendezés, vízhasznosítás, környezetvédelem

A rendezvény vitáinak főbb témái:

- hogyan változnak, illetve változhatnak meg a gazdasági keretszámok az EU-ba lépésünkkel
- az öntözés szerepe az intenzív termesztésben
- vízkárelhárítás
- öntözéssel kapcsolatos technológiák
- az öntözendő területekről szélsőséges nézetek is megjelennek. Milyen szempontok alapján lehetne egységesíteni ezeket?

A vita főbb javaslatai, következtetései:

- a résztvevők egyöntetűen támogatták a Tanácskozás évenkénti megtartását, illetve kérték a HAKI-t a rendezvénysorozat további szervezésére
- célszerű lenne az öntözés gazdasági-környezeti hatásaival mélyebben foglalkozni
- az öntözés hatékonyabbá teszi a mezőgazdasági termelést. Ezt jobban tudatosítani kellene a döntéshozókban is
- az optimális öntözhető terület nagyságát és elhelyezkedését meg kell határozni, a támogatásokat is ehhez kell alakítani.

5.8.1.4. 2003. június 8. (Mezőhegyes)

Napirend

Mezőhegyesi Napok

1. A kiállítás megtekintése
2. Németh Imre: Mezőgazdaságunk az Európai Unióban (bevezető előadás)
3. Agrárfórum
4. A mezőhegyesi öntözőberendezések megtekintése
5. Vitaülés a nagygazdaságok öntözési stratégiájáról

A vitaülés főbb témái:

- Milyen növényeket lehet napjainkban gazdaságosan öntözni?
- Milyen öntözési technológiákat használnak Mezőhegyesen, ezeknek milyen költségei vannak?
- A termést befolyásoló egyéb tényezők hatásai.

A vita főbb javaslatai, következtetései:

- az öntözés tervezése még jó vízellátottság esetén is komoly feladat. Komplex vizsgálatokra van szükség az öntözés irányítására vízhiányos helyzetben
- a piac függvényében a nagyobb termelési értéket jelentő növények irányába kell alakítani a termesztési struktúrát
- több esetben még nem rendelkezünk kellően jó növényvédelemmel (például a kukoricabogár esetében), ilyenkor csak a legegyszerűbb módszerek alkalmazhatók (például védőtávolság).

5.8.1.5. 2003. október 21. (Kutató Állomás, Újfehértó)

Napirend

Vízgazdálkodás a gyümölcsstermesztésben. Együttes ülés a Kertészeti Bizottság Gyümölcsstermesztési Albizottságával

1. Ligetvári Ferenc: A vízgazdálkodás helyzete és fejlődési irányai a hazai agrárter-
melésben

Soltész Miklós: Öntözési tendenciák a világ gyümölcsstermesztésében

Bubán Tamás, Inántszy Ferenc: Az Újfehértói Kutató Állomás kutatási tevékenysége

Pethő Ferenc: Öntözés a gyümölcsstermesztésben, az alma öntözésével kapcsolatos
kutatások kezdetei

Lakatos Tamás: Az almafák vízforgalmával kapcsolatos vizsgálatok, hasznosítá-
suk az öntözésben

Szalai Sándor: Internetes öntözési tanácsadó rendszer

Cselőtei László: A gyümölcsösök öntözésének fejlesztési lehetőségei

2. Az Újfehértói Kutató Állomás megtekintése

A vitaülés főbb témái:

- a gyümölcsfák vízigényének meghatározása különböző paraméterek függvé-
nyében (lombozat, LAI stb.)
- a paraméterek mérési lehetőségei
- a gyümölcsösök öntözésének nemzetközi tendenciái, a legújabb módszerek,
technikák

A vita főbb javaslatai, következtetései:

- a gyümölcsösökben a vízhasznosulási paraméterek meghatározását pontosí-
tani kell
- a gyümölcsstermesztés az EU által támogatott irányban fog fejlődni, így a kuta-
tások céljai is elsősorban ilyen gyümölcsösök legyenek
- a gyümölcsstermesztés intenzívebbé tétele, az együttműködések szorosabbá
tétele

5.8.1.6. 2003. október 30. (Budapest)

Napirend

A vízgazdálkodás oktatásának helyzete az agrár-felsőoktatásban

Vermes László vitaelőkészítőjét az oktatási intézményeknek küldött kérdőív alap-
ján állította össze.

A vita során érintett témák:

- az egyes oktatási intézmények fejlődési irányai
- az oktatási segédanyagok kölcsönös használata

- a nyári gyakorlatok tematikái
- a diplomamunkák értékelése, hasznosulása

5.8.1.7. 2003. november 19. (VITUKI, Budapest)

Napirend

Előadássorozat az új Vásárhelyi tervről, annak társadalmi, gazdasági háttéréről

A vita témái:

- alulértékelt a VIZIG-ek vagyona, így még kevesebbnek tűnik az üzemeltetési költség
- az öntözési feladatok fokozottabb figyelembevétele
- az új Vásárhelyi terv folytatásának szükségessége

5.8.2. A BIZOTTSÁG TAGJAINAK KITÜNTETÉSEI, ELISMERÉSEI

Ligetvári Ferencet a Nemzetközi Öntözési és Vízrendezési Szövetség Üzemi Öntözés témacsoport elnökhelyettesének választották meg.

5.8.3. A BIZOTTSÁG RÉSZVÉTELE FONTOSABB PROGRAMOKBAN:

Vásárhelyi terv (KvVM), VAHAVA projekt (MTA-KvVM együttműködés), Aszálystratégia (FVM).

5.9. NÖVÉNYNEMESÍTÉSI BIZOTTSÁG

5.9.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.9.1.1. 2003. április 1.

Napirend

1. Matuz János és Marton L. Csaba doktori pályázati anyagának megvitatása, véleményezése
2. OTKA Tudományos Iskola bemutatása (Heszky László)
3. IX. Növénynemesítési Tudományos Napok értékelése
4. Fleischmann Díjra jelölések

Matuz János és Marton L. Csaba nagyon gondosan előkészített doktori pályázati anyagot nyújtott be. Habitusuk minden vonatkozásban megfelel az MTA Agrártudo-

mányok Osztálya követelmény rendszerének. Disszertációjuk a tudományt jelentős mértékben előrevivő téziseket tartalmaz. Növényfajtáik, szabadalmaik máris hasznosulnak a magyar gazdaságban.

Heszky László, az MTA levelező tagja, bemutatta az elnyert Tudományos Iskola OTKA pályázatának szervezetét, szakmai céljait, tartalmát.

A IX. Növénynemesítési Tudományos Napok rendezvényt a Bizottság egyetelműen sikeresnek értékelte. A Heszky László kezdeményezésére létrehozott tudományos fórum már nemzetközi szintű kongresszussá fejlődött. A következő, jubileumi rendezvényünkön a Tudományos Napok hatását, és jövőbeni szerepét tervezi megvitatni bizottságunk az egész növénynemesítő társadalom bevonásával.

Fleischmann Díjra, a Magyar Növénynemesítők Egyesülete előzetes ajánlásai alapján az alábbi nemesítő kollégákat javasolta Bizottságunk:

Palágyi András árpa és zabnemesítő

Pintér Zoltán kukoricánemesítő

Zatykó Lajos zöldségnesesítő

Márk Gergely virágnemesítő

5.9.1.2. 2003. július 16.

Napirend

1. Doktori pályázatok követelmény rendszerének felülvizsgálata
2. Marton L. Csaba és Matuz János doktori védéséhez a Bíráló Bizottság kibővítése
3. A kihelyezett ülésen a Gabonatermesztési Kutató Közhasznú Társaság búza kutatásainak bemutatása (Matuz János, Kertész Zoltán)
4. Akadémikusok ajánlása

A növénynemesítő – az MTA doktori címre pályázó kollégák – számára az Agrártudományok Osztálya, érvényben lévő doktori követelmény rendszere változtatás nélkül is megfelel. Fontos, hogy az impakt faktoros publikációs tevékenység mellett maradjon meg a fejlesztési értékszám és az elismert, illetve szabadalmaztatott fajtákkal elérhető 5-ös értékszám. A professzionális nemesítő kollégák habitusa ebben a rendszerben meg fog felelni a Doktori Tanács feltételeinek.

A Növénynemesítési Bizottság, Szegeden tartott kihelyezett ülése jó alkalom volt a Gabonatermesztési Kutató Közhasznú Társaság egyik fő nemesítő centrumának, a Búzanemesítési és Genetikai Osztály kutatási tevékenységének megismerésére, a Kecskés Nemesítő Telep meglátogatása révén.

Matuz János ügyvezető igazgató, búzanemesítő mutatta be az Intézmény piacon lévő búza-, durum búza-, árpa-, tritikálé- és zabfajtáit. Az országos aszály ellenére a bemutatott fajták szép állománya, kiegyenlítettsége és gazdag változatossága általános elismerést váltott ki.

Kertész Zoltán házigazdaként, egy különlegesen összehangolt búzanemesítési rendszert mutatott be, ahol 12 kutató, saját koncepció, de egységes kísérleti séma sze-

rint végez nemesítési-, genetikai-, élettani-, kórtani- és fajtafenntartási munkákat. Az Osztályra jellemző kutatási területek közül egyedinek tekinthető a búza rovar- és víruskártévéivel, a szárazságtűréssel, a kalászfuzáriózissal kapcsolatos kutatások, valamint a szántóföldi kibocsátás alatt álló transzgenikus búzák kísérletei. A különös precizitással végzett, a populációgenetika törvényeire épülő fajtafenntartások rendszere, egyedi és speciális színtöltje volt a szántóföldi szakmai szemlének.

A Növénynemesítési Bizottság tagjai közül Bedő Zoltán, Mesterházy Ákos és Kertész Zoltán személyét és tudományos teljesítményét tartotta alkalmasnak az MTA levelező tagságra. A Bizottság jelezte támogatását az Agrártudományok Osztálya felé.

5.9.1.3. 2003. október 30.

Napirend

1. A növényfajták állami elismerésének és vizsgálatának díjtételeiről szóló 106/2003. (IX. 16.) FVM rendelettel kapcsolatos észrevételek és javaslatok (Matuz János, Bódis László)
2. Lazányi András „Életmű Díjra” történő felterjesztésének és doktori pályázatának ismételt tárgyalása
3. MTA doktora cím megszerzése ügyrendjének ismételt tárgyalása

Matuz János az MNE elnökhelyettese ismertette az érdekvédelemmel aktívan foglalkozó egyesület véleményét az OMMI, növényfajták vizsgálatára vonatkozó, megemelt díjtételeiről és annak várható hatásáról a magyar növénynemesítésre. Lényegében túlzottnak tartja a növényfajták minősítésével és listán tartásával kapcsolatos költségeket. A státus a magyar nemesítő intézmények és nemesítők hátrányos megkülönböztetését jelenti, és a magyar növénynemesítés elsorvasztása irányában hat.

Bódis László az OMMI képviselőjeként kifejtette, hogy a díjtétel emelése az FVM és a PM felkérésére készült. Sok külföldi fajtát jelentenek be Magyarországon, mert itt az olcsóbb, mint a tőlünk nyugatabbra fekvő országokban. Így olcsón felkerülhetnek a saját nemzeti fajtalistájukra is. Az OMMI költségek 12%-ára így sincs fedezet.

Megoldásként egy alap képzését javasolta, amihez a hazai és külföldi nemesítők járulnának hozzá. Az alapból lehetne visszajuttatni a hazai nemesítőknek kompenzációt.

A kiélezett vitában Heszky László, Szél Sándor, Marton L. Csaba és Kertész Zoltán egységes véleményen volt abban, hogy rövid és hosszú távon is alkalmazkodni kell a nemesítőkre kényszerített helyzethez. Viszont a legmagasabb fórumokig (FVM miniszter, Parlament Mezőgazdasági Bizottsága) el kell jutnunk a nemesítők érdekeinek védelmében. A megkülönböztetés nélküli díjemelések mellett mindenképpen a magyar nemesítők kompenzációja az igazságos elérendő új státus.

Lazányi András doktori pályázata a Doktori Tanács és az Agrártudományok Osztálya instrukciói révén ismét visszakerült Bizottságunkhoz.

Bócsa Iván, az MTA rendes tagja terjesztett elő pozitív véleményt Lazányi professzor tudományos teljesítményeivel kapcsolatban. Heszky László és Bálint Andor

alapvető kétélyei, miszerint a professzor eredményei 20–30 éve születtek, és az Agrártudományok Osztálya feltehetőleg nem fogja vállalni a nehezen bizonyítható elméleti munkák alapján történő doktori cím megszerzését, a Bizottság tovább nem támogatta a pályázatot.

A Növénynemesítési Bizottság elnöke viszont a Bizottság egyetértésével, ajánlást tett az Agrártudományok Osztálya felé Lazányi András részére „Életmű Díj” odaítélésére. Egyben javasolta, hogy a magas kitüntetés ismerje el a professzor úr tudományos tevékenységét, és segítse az idős professzor további tudományos egzisztenciáját.

Az MTA doktori cím követelmény rendszerén a Növénynemesítési Bizottság lényeges változtatásokat a korábbi határozatainknak megfelelően nem javasol.

5.9.2. NAGYRENDEZVÉNYEK

2003. március 5–6-án került megrendezésre a IX. Növénynemesítési Tudományos Napok konferencia az MTA székházában. A rendezvény mottója az élelmiszer biztonság és minőség nemesítési, termesztési és fajtaminősítési vonatkozásai. A Bizottságunkon kívül a konferencia rendezésében a Magyar Növénynemesítők Egyesülete, az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet és a MAE Genetika Szakosztálya vett részt.

Az elnöki megnyitón Bócsa Iván akadémikus és Horn Péter akadémikus, az Agrártudományok Osztályelnöke köszöntötte a kongresszust, és értékelte a növénynemesítők szerepét a tudományban és a magyar gazdaságban.

A plenáris előadások témái:

- „Élelmiszerbiztonság és növénytermesztés” (Biacs P.)
- „Az élelmiszerbiztonság és a minőség jelentősége a fajtavizsgálatban” (Bódis L., Füstös Zs., Gergely L., Harsányi J.)
- „Általános védekezési rendszer a növényvilágban (Szarka J., Csilléry G.)
- A plenáris ülésen, már a hagyományoknak megfelelően, a legújabb Fleischmann Díjjal kitüntetett nemesítő kollégák – Barabits Elemér, Kovács Gábor és Szundy Tamás – mutatkozott be, ismertetve élete legjelentősebb alkotásait.

A konferencián 52 előadás és 78 poszter számolt be az alapvető témával kapcsolatos kutatásokról. Az előadások és poszterek összefoglalóit tartalmazó kiadványunk a konferencia napjától kezdve került terjesztésre a résztvevők és intézményeik körében.

5.9.3. EGYÉB RENDEZVÉNYEK

A Magyar Növénynemesítők Egyesületével közös szervezésben, 2003. szeptember 2-án rendezte a hagyományos Nemesítői Vándorgyűlést. Az idei vándorgyűlés házigazdája az FVM Szőlészeti és Borászati Kutató Intézete volt. A mediterrán hangulatú pécsi környezet kiváló alkalmat adott a nemesítő társadalom felszabadult, baráti

együttlétére, és az intézet különleges tevékenységének megismerésére. A vendéglátó ifj. Kozma Pál ismertette a sokréttű kutatást a szőlészet és borászat különleges világáról.

A Növénynemesítők Egyesülete nevében Balla László elnök és Kertész Zoltán a Nemesítési Bizottság elnöke kitüntetést – a Magyar Növénynemesítők Egyesületének Emléklapját adott át 7 szeniornemesítő társunknak, jubileumuk alkalmából. (Kurnik Ernő 90. év, Csizmadia D. József 85. év, Szalay György 75. év, Hódosné Kotvits Gizella 70. év, Balla László 70. év, Borbély Ferenc 70. év, Kapeller Károly 70. év, Virágh János 70. év és Németh János 70. év). A kitüntetett kiváló szakembereknek további alkotó éveket és jó egészséget kívántak az ünneplők.

5.9.4. MTA DOKTORI ELŐTERJESZTÉSEK, VÉDÉSEK

2003-ban bizottságunk 3 doktori pályázatot tárgyalt, 2 korábban benyújtott pályázat sikeres befejezését konstataálta, és bizakodva néz a nemesítő kollégák jövőbeni pályázatai elé.

Márkus Ferenc doktori védését a Doktori Tanács 2003. november 19-ére tűzte ki. Disszertációjának címe: „Genetikai haladás a fűszerpaprika (*Capsicum annum L.*) fajtaelállító nemesítésben új források felhasználásával” volt. Márkus Ferenc a kitűzött időpont előtt rövid idővel sajnálatosan elhunyt. Mivel a doktori védeés minden feltétele megvolt (hivatalos bírálatok, írásos válaszok a bírálatokra), a Doktori Tanács post mortem az MTA doktori címet Márkus Ferenc részére megadta.

5.9.5. MTA KÖZTESTÜLETI TAGOK ÉS A BIZOTTSÁG KAPCSOLATA

A bizottság választott vezetői és tagjai fontosnak tartják, hogy minél több, tudományos fokozattal rendelkező nemesítő, vagy határterületeken aktivitást kifejtő, kutató, oktató vállaljon szerepet az agrártudományok fejlesztésében.

5.9.6. JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK (KÖNYVEK)

Dudits Dénes–Heszky László: Növényi biotechnológia és géntechnológia. 3. átdolgozott, bővített kiadás. Agroiinform Kiadó, Budapest, 2003.

Bálint Andor: Élelmiszergazdaság, élelmiszerbiztonság. SZIE Nyomda, Gödöllő, 2003.

5.10. NÖVÉNYTERMESZTÉSI BIZOTTSÁG

5.10.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.10.1.1. 2003. május 14.

Napirend

A bizottság ülésén a 2003. évi munkatervet jóváhagyta. A munkaterv ismertetése során elhangzott a II. Alpok-Adria konferencia beszámolója. A júniusi martonvásári kihelyezett ülés konkrét időpontjára és programjára nem született javaslat. Erre az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetének igazgatójával történt egyeztetés után kerül sor, 10 napon belül. Felelős *Berzsenyi Zoltán*. Az augusztus 28-i karcagi ülés programját Blaskó Lajos elkészítette. További feladat már csak a lebonyolítás pontosítása. Felelős: *Sárvári Mihály*. Az októberi ülés anyagához a bizottsági tagoktól össze kell gyűjteni a véleményeket és javaslatokat. Felelős: *Pepó Péter*.

Az időközi tag és tanácskozási jogú tagok megválasztása az alábbi eredménnyel végződött. A bizottság rendes taggá Kovács Gábort 66,6%-os, tanácskozási jogú taggá pedig Szentpétery Zsoltot 88,8%-os szavazati aránnyal megválasztotta.

Doktori cselekmények ügyében a bizottság egyhangúlag támogatta Horváth Zoltán pályázatát és referálására felkérte *Berzsenyi Zoltánt* és *Győri Zoltánt*. Gyulai Ferenc pályázatát a bizottság 85%-os szavazati aránnyal támogatta és átadta egy interdiszciplináris bizottságnak a cselekmény lefolytatására.

A bizottság Antal József és Gyuricza Csaba előterjesztésében meghallgatta, majd megvitatta a Növénytermesztési tankönyv előkészületeiről szóló beszámolót. A szerkesztők számára számos tartalmi, szerkesztési és módosítási javaslatot tettek. A javaslatok értékelése és azok további kezelése a szerkesztőbizottság kompetenciája.

A zárt ülést követően a bizottság tagjai látogatást tettek a szárítópusztai tanüzemben.

5.10.1.2. 2003. június 27.

Napirend

A bizottság tárgyalta Gyulai Ferenc és Horváth Zoltán MTA doktori cselekményét. Gyulai Ferenc ügyében interdiszciplináris bizottság kerül megválasztásra, amely a disszertáció speciális témaválasztásának megfelel.

Az ülésen az MTA Növénytermesztési Bizottsága véleményt nyilvánított az akadémiai tagságra történő ajánlásról. A szavazás során a jelenlévők 3 bizottsági tagot javasoltak akadémiai tagságra (alfabetikus sorrendben):

Berzsenyi Zoltán	egyetemi tanár
Jolánkai Márton	egyetemi tanár
Nagy János	egyetemi tanár

A bizottság titkára, Pepó Péter meleg szavakkal köszöntötte Szabó Miklóst 70 éves születésnapja alkalmából. Méltatta szakmai pályafutását, a bizottság életében kifejtett tevékenységét, jó egészséget, eredményekben gazdag további tevékenységet kívánva.

Bódis László OMMI főigazgató-helyettes ismertette a vetőmagtermesztésben és fajtahasználatban bekövetkező legfontosabb változásokat. Kiemelte, hogy az új vetőmagtörvény teljes egészében megfelel az EU törvényi szabályozásnak. A törvény jelentős mértékben fogja javítani jogi szabályozás oldaláról a hazai vetőmagvertikumot.

A bizottság megtekintette az OMMI Tordasi Fajtakísérleti Állomásán beállított szántóföldi és zöldségnövényfajok kísérleteit, a vetőmag tárolót, üvegházakat és egyéb kísérleti létesítményeket.

A bizottság Berzsényi Zoltántól és munkatársaitól részletes tájékoztatót kapott a Martonvásári Kutató Intézetben folyó kukorica és búza agrotechnikai kísérletekről, a Győrffy-féle tartamkísérletekről.

5.10.1.3. 2003. augusztus 28.

Napirend

A Debreceni Egyetem ATC Karcagi Kutatóintézet történetét, jelenlegi legfontosabb tevékenységi területeit Blaskó Lajos igazgató ismertette. Kiemelte, a kutatóintézet mezőgazdasági kutatással, fejlesztéssel, szaktanácsadással és gyakorlati oktatással foglalkozik. Alapfeladatát tekintve bázisintézete a nemzetközileg is elismert talajjavításra, talajtermékenység védelmére, növelésére és racionális talajhasználatra irányuló kutató-fejlesztő munkának. A kutatóintézet elhelyezkedéséből adódóan fő feladata továbbá a szélsőséges ökológiai adottságokhoz igazodó növények nemesítése, új fajták, hibridek termesztéstechnológiájának kidolgozása, az alföldi gyepterületek hasznosítása, legelőberendezések és a hatékony juh-tartástechnológia fejlesztése. A jelentős vonzásterülettel rendelkező kutatóintézet az utóbbi években bővítette kutatási-fejlesztési profilját a vidékfejlesztéssel, amely lehetőséget ad az új K+F eredmények széles körű adaptálására, illetve ezen eredményekre épülő térségi fejlesztési programok, tervek kidolgozására.

A kutatóintézet eddigi működéséhez olyan kutatási eredmények kötődnek, amelyek a tudományos ismeretanyag bővítésén túl gyakorlati vonatkozásban is jelentőségek és figyelemre méltóak.

A főbb szántóföldi növények talajporozitással szembeni igénye.

A talaj periodikus mélyművelése.

A talajt kémelő és ráfordításcsökkentő talajművelési rendszerek.

A savanyú és szikes talajok kémiai és mechanikai javításának módjai.

A juh legelőntartásának komplex üzemi módszere és berendezései.

Az Alföld szélsőséges ökológiai adottságaihoz alkalmazkodó növényfajták, hibridek előállítás.

A hígtrágyák, szennyvizek környezetkímélő, talajon keresztüli hasznosításának rendszere.

A melioráció hatékonyságát érvényre juttató és fenntartó talajhasználati módszerek kidolgozása.

Kedvezőtlen fizikai és kémiai tulajdonságú, valamint meliorált talajok tápanyag-gazdálkodási rendszerei és azok fejlesztése.

Kettős komponensű (Ca-, Mg-tartalmú) talajjavító anyagok üzemi alkalmazás-technológiájának kidolgozása.

Az alkalmazott talajművelés főbb jellemzőinek, gépi munka ráfordításainak, költségeinek és egyes munkaszervezési kérdéseinek feltárása, elemzése.

A kutató-fejlesztő munkához olyan modelltelepek és kutató bázisok állnak rendelkezésre, amelyek folyamatos, új igényekhez igazodó fejlesztésével biztosítani tudják a kutatóintézetben a megfelelő színvonalú kutatómunkát.

A kutatóintézet több mint 1000 ha-os területe reprezentálja az Alföld talajadottságát. Ez az adottság a meglévő teleprendszerrel együtt – igényekhez igazodó fejlesztések és működési támogatások esetén – jó lehetőséget biztosít közép- és felsőfokú hallgatók gyakorlati oktatására, mintagazdaságok, bemutató terek, szaktanácsadási bázisok kialakítására. Ezzel a kutatóintézet komoly innovációs szerepet vállalhat a fenntartható mezőgazdaság-, az oktatás- és a vidékfejlesztésben.

Nyíri László egyetemi tanár áttekintést adott a kutatóintézetben folyó talajművelési kutatások eredményeiről. Kiemelte a fenntartható talajművelés fontosságát, annak megvalósíthatóságára ható tényezők komplex jellegét. A fenntartható talajművelés magába foglalja a talajjavítást, a talajvédelmet és az alkalmazkodó technológiát. A fenntartható talajművelési rendszerek egyes részkérdéseiről, az elért eredményekről a Kutatóintézet munkatársai számoltak be.

Balogh Viktor ágazatvezető a KITE Rt. által kialakított és vizsgált, John Deere géprendszerre alapozott precíziós gazdálkodás műszaki feltételrendszeréről szólt. Kiemelte az AMS rendszer (Ag Management Solutions) elemeinek kapcsolódását, annak gyakorlati megvalósíthatóságát.

Jolánkai Márton bizottsági elnök részletes előterjesztést tett a mezőgazdasági vadkárok becslése anyagról. Kiemelte, hogy a hiánypótló anyag elkészítése továbbiakban nem halasztható. Az előterjesztéshez Prencsok János igazságügyi szakértő kiegészítéseket fűzött hozzá.

A bizottsági ülés a tartamkísérletek, a talajművelő gépek, a liziméter telep és a tenyészkert megtekintésével fejeződött be.

5.10.2. RENDEZVÉNYEK

II. Alpok-Adria Konferencia, 2003. március 3–8. Trogir.

Nyíri László 70 éves. Tudományos Konferencia 2003. március 27.

III. Növénytermesztési Tudományos Nap. 2003. május 15. Gödöllő

Búzatánakozás, Debreceni Egyetem. 2003. 05. 29.

MTA Növénytermesztési Bizottság és OMMI közös rendezvénye. Tordas 2003. 06. 27.
Aszálystratégia. Vitafórum, DAB, 2003. 08. 07.
MTA Növénytermesztési bizottság kihelyezett ülése 2003. 08. 28. a Debreceni Egyetem DE ATC Karcagi Kutatóintézetében
Kukorica és napraforgó termesztési Tanácskozás, Debreceni Egyetem 2003. 09. 05.
50 éves a Magyar Hibridkukorica Konferencia, Martonvásár 2003. 09. 30.
Földminősítés és földhasználat országos konferencia. 2003. 12. 11–12. Keszthely

5.10.3. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

Horváth Zoltán – MTA doktora cím elnyerésére benyújtott disszertációja bizottsági eljárási fázisban
Gyulai Ferenc – MTA doktori cím elnyerésére benyújtott disszertációjához kijelölte a referáló személyeket.

5.10.4. MTA KÖZTESTÜLETI TAGOK ÉS A BIZOTTSÁG KAPCSOLATA

A bizottság választott vezetői és tagjai alapvető fontosságúnak tartották és tartják, hogy a bizottsághoz tartozó, köztestületi tagokkal kialakított élő és interaktív kapcsolat tovább fejlődjön. Ennek szellemében a szoroson vett bizottsági üléseken kívül valamilyen bizottsági rendezvény, vitaülés, konferencia a köztestületi tagok számára nyitottan, azok bevonásával, aktív részvételével került megszervezésre és lebonyolításra.

5.11. NÖVÉNYVÉDELMI BIZOTTSÁG

5.11.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.11.1.1. 2003. január 13.

Napirend

Bizottságunk megvitatta a napjainkban oly aktuálissá vált biológiai védekezés helyzetét, különös tekintettel az invazív, országos problémát jelentő gyomnövényekre, kórokozókra, és kártevőkre. A felkért előadók, ill. előadásuk címe is jól tükrözte a problémakör komplexitását:

Kiss Levente: A parlagfű elleni biológiai védekezés lehetőségei

Turóczy György: Biológiai védekezés növénykórokozó gombák ellen Trichoderma fajokkal

Polgár László: Biológiai védekezés

Bizottságunk arra a következtetésre jutott, hogy a legégetőbb tennivaló az, hogy felhívjuk a figyelmet a parlagfű elleni szervezett kutatások megindításának szükségességére, illetve arra, hogy nem késlekedhetünk azzal, hogy ezeket a kutatásokat a hazai kutatás-finanszírozási rendszer szervezett keretei között kiemelten támogatásba részesítsük. A helyzet súlyosságára való tekintettel erről Állásfoglalást is alkottunk, amelyet – szövegpontosító vita után – egyhangúan (a szavazás eredménye: 100%) elfogadtunk (az Állásfoglalást az ülést követően elküldtük az Agrártudományok Osztályának és közzétettük a Növényvédelem c. szaklap 2003. februári számában is (39 évfolyam, 2. szám, 64. oldal).

5.11.1.2. 2003. június 23.

Napirend

1. Tudományterületi támogatottság felmérése akadémiai levelező tagságra való jelöléssel kapcsolatban.

A vitát követő szavazás a következő eredményt hozta: Tóth Miklós az MTA doktora: 13 szavazat, Barna Balázs és Kőmíves Tamás az MTA doktorai: 3–3 szavazat, Gáborjányi Richard az MTA Doktora: 2 szavazat és Érsek Tíbor, az MTA doktora 1 szavazat. A Bizottság az eredményt rögzítő felterjesztést elküldte az Agrártudományok Osztályának.

2. Sáringer Gyula az MTA r. tagja: Javaslat az MTA doktori cím követelményrendszerének módosítására.

A élénk vitát követően a scientometriai mérőszámok módosításáról szavaztunk. Ennek megfelelően a kumulatív impact faktor értéke minimum 5 (szupraindividuális-), ill. 8 (infraindividuális témakörben), a kandidátusi fokozat megszerzése óta referált, idegen nyelvű szaklapban megjelent publikációk száma 15, az életmű idézettsége pedig minimum 100. Javaslatunkat elküldtük az Agrártudományok Osztályának.

3. Habitusvizsgálók felkérése Fodor András doktori pályázatával kapcsolatban.

5.11.1.3. 2003. december 15.

Napirend

Beszámoló az MTA Természetvédelmi és Konzervációbiológiai Bizottságánál tett látogatásunkról. Társbizottságunk szintén nagy jelentőséget tulajdonít az invazív fajok, így a parlagfű kutatásának, illetve sürgeti ezen kutatások támogatását, és üdvözölte Bizottságunknak a parlagfű elleni új védekezés módszerek kutatásának szükségességéről szóló Állásfoglalásunkat. Ezért Varga Zoltán, az MTA Természetvédelmi és Konzervációbiológiai Bizottsága elnöke felkérte Bizottságunkat, hogy ülésükön szóban is ismeressük Állásfoglalásunkat. A fekérsnek örömmel tettünk eleget (bizottságunkat Szőcs Gábor titkár, ill. Vajna László az MTA doktora és Kiss Levente kandidátus képviselték).

Élénk szakmai vita bontakozott ki, mely során többségi szavazattal támogatásukról biztosították az Állásfoglalásukat, és fontolóra vették hasonló állásfoglalás kialakítását.

5.11.2. EMLÉKÜLÉS

Bennsőséges hangulatú üléssel adóztunk egykori kedves kollegánk, barátunk, Lehoczky János emlékének. Az emlékülésre a FVM Szőlészeti és Borászati Kutató Intézetében, Kecskeméten, szeptember 22-én került sor. Bognár Sándor, az MTA doktora „Emlékeim Dr. Lehoczky Jánosról” című megemlékezése nyitotta meg az előadások sorát. Ezt követően Bodor László és Simon Andrea: „A Grapevine fanleaf vírus és a Grapevine leafroll vírus hatása a szőlő termésmennyiségére és minőségére” című előadást hallgathatta meg az ünneplő szakembergárda. Lázár János–Farkas Gézáné: „Dr. Lehoczky János szőlő víruskutatásáról és a vírusmentesítés 30 éves eredményéről” számolt be. „A korai tökeelhalás kutatása Dr. Lehoczky János munkásságára építve” Mikulás József előadása zárta a beszámolókat. Lehoczky János szellemiségéhez híven élénk, magas színvonalú eszmecsere bontakozott ki aktuális kérdésekről, így a szőlő kiváló adottságokkal rendelkező hazai tájfajtainak védelméről, ill. a külföldi szaporítóanyag vírusmentességének ellenőrzési lehetőségeiről, ennek fontosságáról. Ezután a résztvevők felszólalásukban méltatták Lehoczky Jánost, munkásságának a jövőnek szóló üzenetét, és személyes élményükkel gazdagították az emlékülést.

5.11.3. A BIZOTTSÁG EGYÉB RENDEZVÉNYEI

A XIII. Keszthelyi Növényvédelmi Fórumot (2003. január 29–31.) Bizottságunk a Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar Növényvédelmi Intézetével közösen rendezte meg. Hat szekcióban 42 előadás hangzott el és 22 posztert tekinthettünk meg. Ezek a növényvédelem széles vertikumát képviselték. Nagy hangsúlyt kaptak az aktuális problémák megoldását kutató előadások/poszterek. Külön szekciót szenteltünk Hunyadi Károly emlékének. A Fórum résztvevőinek jelenlétében került sor Hunyadi Károly emléktáblájának felavatására.

A Magyar Tudományos Akadémián Bizottságunk a Magyar Agrártudományi Egyesület Növényvédelmi Társaságával közösen rendezte meg a 49. Növényvédelmi Tudományos Napokat (2003. február 25–26). (Rendező Bizottság: Kuroli Géza, Balázs Klára, Szemessy Ágnes, Vajna László, Eke István, és Halmágyi Tibor). A plenáris ülésen Hornok László, az MTA I. tagja a búza, amely növény szimbolikusan és a maga valóságában is az emberi társadalom élelmezésének, megélhetésének alapja, egyik fontos betegségéről, a kalászfuzáriózisról tartott előadást. A Tudományos Napok ezt követően az Agrozoológiai- a Növénykórtani- és a Gyomnövények, gyomszabályozás szekcióüléseken folytatódott. A két nap alatt összesen 95 előadás hangzott el és 17 poszter szerepelt.

Mátraházán (október 7–8.) Kőműves Tamás, az MTA doktora, az MTA Növényvédelmi Kutatóintézetének igazgatója kezdeményezésére a hazai növénykórtani kutatások jelenéről és jövőjéről, az előttünk álló kihívásokról, a lehetséges hosszútávú stratégia pillére-

irólí folyt tanácskozás. A felkért előadók a tudományterület iránymutató személyiségeit képviselték: Barna Balázs, az MTA doktora, Eke István FVM főosztályvezető, Gáborjányi Richard, az MTA doktora, Hornok László, az MTA I. tagja, Horváth József, az MTA r. tagja, Király Zoltán, az MTA r. tagja, Klement Zoltán, az MTA r. tagja, Kőmíves Tamás, az MTA doktora, Sáringer Gyula, az MTA r. tagja, és Vajna László, az MTA doktora. A helyzetelemzés során egyöntetűen állapították meg, hogy a magyar növénykórtani kutatások a XX. században a nemzetközi fejlődés fő irányvonalában voltak, és ez sok tekintetben napjainkban is igaz. Ugyanakkor aggasztó, hogy sokasodnak a fehér foltok, vagyis azok a részterületek, amelyekben ma már „nyomon követő” kutatás sem folyik, és jónéhány jelentős kutatási terület esetében a sorvadás jelei mutatkoznak. Nem ad optimizmusra okot a képzési rendszer sem (tömegoktatás és színvonalcsökkenés), pedig ennek a jövő reménységének kellene lennie. A szűkmarkú, elaprózott kutatástámogatás szintén csökkenti esélyeinket a nemzetközi versenyben. Ez az EU csatlakozás küszöbén különösen aggasztó. A kutatást kereső kutatóknak meg kell találniuk témaválasztásukkor a kapcsolatot a nemzetközi kutatási irányvonalak és a hazai növénytermesztés aktuális problémái között. A tanácskozásról a Növényvédelem 2003. decemberi számában (39. évfolyam, 12. szám. 627–628. oldal) Vajna László tollából jelent meg ismertetés.

5.11.4. JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK (KÖNYVEK) FELSOROLÁSA

Megszületett az első magyar nyelvű mikológia könyv: Mikológia (2003): Szerkesztők: Jakucs Erzsébet és Vajna László. Szerzők: 20 fő, közöttük három MTA Növényvédelmi Kutató Intézeti kollega, akik egyben az MTA Növényvédelmi Bizottságának is a tagjai (Vajna L. Érsék T., Szécsi Á.). Kiadó: Agroinform Kiadó és Nyomda Kft. Budapest pp. 477.

Gyarapodott az agrozoológia is: Jenser Gábor (szerk.) Szerzők: Bognár Sándor, Jenser Gábor, Péntes Béla, Tóth Miklós, Vörös Géza 2003: Integrált növényvédelem a kártevők ellen. Mezőgazda Kiadó Budapest, pp. 197.

5.11.5. KITÜNTETÉSEK

A Magyar Tudományos Akadémia Közgyűlésén tudományterületünkről megosztott Akadémiai díjat kapott Gáborjányi Richard, az MTA doktora kiemelkedő tudományos és oktatói tevékenységéért és Tóth Miklós, az MTA doktora a feromonkutatásban elért eredményeiért, valamint a Csalomon csapdacsalád kifejlesztéséért.

Hornok Lászlót, az MTA levelező tagját a Szent István Egyetem Doby Géza díjjal tüntette ki. Sáringer Gyulát, az MTA rendes tagját, az MTA Veszprémi Területi Bizottsága ezüst fokozatú VEAB Emlékplakettet adományozott.

A Magyar Agrártudományi Egyesület Növényvédelmi Társasága Petróczi Istvánt, az MTA doktorát, Horváth Géza Emlékéremmel, Virányi Ferencet, az MTA doktorát, Linhart György Emlékéremmel, Erdélyi Csabát, a mg. tud. kandidátusát Szelényi Gusztáv Emlékéremmel, Kiss Leventét PhD, Vörös József Emlékéremmel, Kiss Balázst PhD, pedig a Szelényi Gusztáv Emlékérem ifjúsági tagozatával tüntette ki. A kitüntetések átadására 2003 februárjában, a Növényvédelmi Napokon ünnepélyes keretek között került sor.

Az IOBC EPRS Oklevelét kapta Kozár Ferenc, az MTA doktora. Oros Gyula kandidátus (MTA Növényvédelmi Kutatóintézet) Genfben a 31. Nemzetközi Találmányi Kiállításon szép sikerrel szerepelt, és a Nürnbergi Nemzetközi Vásáron pedig aranyérmét szerzett.

5.12. TALAJTANI ÉS AGROKÉMIAI BIZOTTSÁG

A Magyar Tudományos Akadémia törvényben megfogalmazott felelőssége és feladata a magyar tudomány hazai elvárásoknak és nemzetközi trendeknek megfelelő koncepcionális szakmai irányítása, koordinálása. Az MTA ezt tudományos osztályain, ill. az osztályok tudományos bizottságain keresztül érvényesíti és hajtja végre. Ebből adódik, hogy az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottsága (TAB) – a talajtan–agrokémia–talajbiológia–agroökológia szakterület legmagasabb szintű tudományos testületeként – felelős a tudományterület korszerű koncepcióiért, fő kutatási irányainak kijelöléséért; ajánlásokat dolgoz ki ezek prioritásaira vonatkozóan; szakmai fórumot nyújt vagy szervez ezek tudományos megvitatására; és a tudomány eszközeivel segíti a megfogalmazott célkitűzések megvalósítását.

5.12.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.12.1.1. 20003. március 11.

Csákiné Michéli Erika beszámolt az Európai Talajtani Iroda (ESB) munkájáról és az abban történő magyar részvételről. A szemléltető anyagokkal gazdagon illusztrált előadás – amelynek anyagát a résztvevők kézhez kapták – tartalmas, érthető és informatív volt. Az előadást követő vitában számos kérdés merült fel, elsősorban Magyarország részvételével kapcsolatban. Ezek közül legfontosabbak az alábbiak:

- a) A Magyarországon megalkotott, hosszú idősoros megfigyelésekre és részletes talajvizsgálatokra alapozott talajtani adatbázisok és monitoring rendszerek vitathatlanul és elismerten Európa élvonalába tartoznak. Ez az ESB legújabb gyűjteményes köteteiből is szemléletesen kitűnik, amelyekben részletes anyagok jelentek meg az ez irányú magyarországi tevékenységről, az elért eredményekről:
 - Fésűs I., Kele G., Várallyay Gy., 2000. Soil databases and their use in Hungary. In: The European Soil Information System. World Soil Resources Reports. No. 91. 87–96. ESB-FAO. Rome.
 - Várallyay, Gy., 2002. Soil survey and soil monitoring in Hungary. European Soil Bureau. Research Report No. 9. 139–149.
 - Michéli, E., Várallyay, Gy., Pásztor, L., Szabó, J., 2003. Land degradation in Hungary. In: Jones, R. J. A., Montanarella, L.: Land Degradation (The JMRC

Enlargement Action, Workshop 10-B) 198–206. European Commission, Joint Research Centre, Ispra.

- b) A Bizottság tagjai nem teljesen tekintették megalapozottnak azokat az ESB által propagált kutatási és modellezési eredményeket, amelyek a különböző talajtulajdonságokra, azok mért, számított vagy becsült („pedotransfer functions”) értékeire alapozva vonnak le következtetéseket, bizonyos növények természetességének „optimális termőterületének” területi kijelölésére, sőt bizonyos agrotechnikai műveletek szükségességére és módjára vonatkozóan.
- c) Időben kell felkészülni arra, hogy EU-csatlakozásunkat követően számos komoly pozíciót szerezhethünk meg a szakterület EU intézményeiben, de ehhez „EU-kompatibilis” (szakmailag jól felkészült, nyelveket beszélő, esetleg már nemzetközi elismertséget szerzett) szakemberekre van szükség.
- d) Sajnos, a hazai érintett szaktárcák meglehetősen „belterjesen” kezelik az ESB munkájában történő magyar részvételt, amelyre pedig az MTA bizottságainak bevonásával és a tudományos testület tanácsaival és tapasztalataival jó lehetőség nyílna.
- e) A Bizottság a szakterület EU tevékenységében történő részvételre kifejezte igényét és felajánlotta együttműködési készségét.

A Bizottság ezután MTA doktori cselekmények véleményezéséről tárgyalt. Csákiné Michéli Erika és Tóth Tibor 2002 szeptemberében nyújtotta be kérelmét az MTA Doktora tudományos cím megszerzése érdekében történő eljárás lefolytatására. A Bizottság Csákiné Michéli Erika pályázati anyagának előzetes véleményezésére Máté Ferencet és Filep Györgyöt, Tóth Tibor doktori cselekményének vélemezésére Máté Ferencet és Blaskó Lajost kérte fel. Véleményük alapján került sor a pályázatok bizottsági vitájára, amelynek alapján a Bizottság Michéli Erika pályázatát 93,3%, Tóth Tibor pályázatát pedig 90% pontszámmal javasolta további eljárására. A Bizottság véleményét később az MTA Agrártudományok Osztálya, majd az MTA Doktori Tanácsa is kedvezően bírálta el, így értekezéseik védésére 2004 folyamán sor kerülhet.

A Bizottság ezután összeállította 2003. évi munkatervét, megjelölve a legfontosabb feladatokat és azok felelőseit.

5.12.1.2. 2003. május 27.

A Bizottság kihelyezett ülést tartott Nyírlugoson. Itt először az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet szabadföldi tartamkísérleteinek megtekintésére került sor Kádár Imre és Szemes Imre szakvezetésével. A kísérletet 1963-ban Láng István állította be. Az utolsó 13 évben a kísérlet jelzőnövénye Triticale. A 2003. évi száraz tavasz okozta aszály hatása szembetűnő volt, a várható termés csupán az átlagos felére prognosztizálható. A műtrágyázási kezelések hatása viszont ezen az alacsony termésszinten is jól látható volt, megerősítve azt a megállapítást, hogy a termésszintet elsősorban a csapadékviszonyok határozzák meg („évjárat-hatás”), de a megfelelő tápanyagellátás kedvező hatása még kedvezőtlen(ebb) időjárási viszonyok között is (jól) érvényesül.

A Bizottsági ülés folytatására – Hovánszki György polgármester meghívására – az impresszív nyírlugosi tanintézet tanácskozó termében került sor. A nyílt kerekasztal-megbeszélés a „Szabadföldi tartamkísérletek jelentősége EU-csatlakozásunk fényében” témakörben zajlott. A vitára a szabadföldi tartamkísérletek számos szakértője kapott meghívást és jelent meg az ország minden részéből, különböző kutatóintézetekből, felsőoktatási intézményekből, a szaktanácsadás és szakirányítás érdeklődő képviselőiből, valamint az érintett térség gyakorlati szakembereiből. A nyílt és őszinte légkörű kerekasztal vitában sokan vettek részt, fogalmaztak meg kérdéseket, fejtették ki véleményüket, foglalták össze tapasztalataikat és adtak hasznosítható tanácsokat. Néhány, a legfontosabb felmerülő kérdések közül:

- a szabadföldi tartamkísérletek szükségessége, átértékelődő koncepciója és jövője;
- racionális stabilitása és rugalmassága;
- a megfigyelések sokoldalúbbá tétele, multidiszciplináris kiszélesítése;
- a kísérleti eredmények elterjesztésének fórumai és lehetőségei;
- felkészülés a várható természetföldrajzi és gazdasági változásokra.

A vitát követően a Bizottság tagjai látogatást tettek a nyírlugosi tanintézményben, amely során mindenki meggyőződhetett arról, hogy a koncepciózus tenni akarás mire képes, s hogy mennyire tudja szolgálni egyenrangú EU-csatlakozásunkat.

5.12.1.3. 2003. június 30.

A Bizottság ülésén Rajkai Kálmán, az MTA Doktora cím elnyerésére benyújtott pályázatát véleményezte. A pályázat előzetes véleményezésére Stefanovits Pált és Máté Ferencet kértük fel. Az írásos és szóban is ismertetett véleményüket a vitában résztvevő bizottsági tagok értékes elemekkel egészítették ki. Rajkai Kálmán munkásságát egyértelműen kiemelkedőnek, nemzetközi és hazai szempontból ismertnek és elismertnek ítélve. A vita alapján a pályázat 96,3%-os támogatással került további eljárására.

A Bizottság megemlékezett elhunyt alelnökéről, Filep Györgyről. Ezután egyhangúlag azt javasolta, hogy a TAB alelnöke Loch Jakab, az MTA Doktora legyen.

Az ülésen Németh Tamás és Várallyay György ismertetést nyújtott az MTA 2004. évi tagválasztásával kapcsolatos teendőkről és eseményekről, s részletesen áttekintve a jelölés sokszempontú kritériumait. A hozzászólók sokoldalúan kifejtett támogató indokai alapján a Bizottság Kádár Imre levelező tagságra történő jelölését támogatta teljes egyetértéssel.

5.12.1.4. 2003. október 13.

A Bizottság ülésén meghallgatta Várallyay György tájékoztatóját az MTA Doktora tudományos cím megszerzésének az MTA Agrártudományok Osztályának Ügyrendjében rögzített követelményeiről. A tájékoztatót követő vita után tételesen is megfogalmaztuk és elfogadtuk a követelményrendszer Bizottság-specifikus részeit, amit az ezutáni pályázatok értékelése során feltétlenül és maradéktalanul kívánunk a pályázókkal szemben érvényesíteni. A „Bizottsági Ügyrend” áttekintette és ismételten rögzítette azon hazai és

külföldi tudományos folyóiratok jegyzékét, amelyek ugyan nem rendelkeznek impact faktorról, de ISBN számmal rendelkeznek, s a beérkező kéziratokat két lektor véleménye alapján közlik, idegen nyelvű összefoglalóval. Ezekben a folyóiratokban megjelenő tudományos közleményeket a tudományos teljesítmény értékelésnél – az eddigi gyakorlathoz hasonlóan – továbbra is külön kategóriaként fogjuk figyelembe venni.

A Bizottság ezután Murányi Attila MTA Doktora cselekményét véleményezte. A pályázat előzetes bírálatára Máté Ferenc és Blaskó Lajos kapott felkérést. A Bizottság – az előzőekben ismertetett szabályzat szigorú betartásának szellemében – a pályázótól kiegészítéseket kért, amelyek beérkezését követően tűzi ki a pályázat vitáját napirendjére.

A Bizottsági ülésen Várallyay György –Michéli Erika kiegészítésével – tájékoztatót nyújtott

- az Európai Talajtani Társaságok Szövetsége Alapítvány (Foundation of European Association of Soil Science Societies: EASSS) tervezett megalapításáról, amelyet az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottsága – mint az ICSU tagszervezete-ként működő IUSS-ben történő nemzetközi képviselőt ellátó szervezet – egy-hangúlag támogatott;
- az IUSS által alapított két új kitüntetés
 - IUSS-Dokuchaev Award és az
 - IUSS-Liebig Awardalapításáról és kritériumairól.;
- az Európai Talajtani Iroda (ESB) tevékenységében kifejtett nagyon eredményes magyar képviselőtről, amelyet Michéli Erikának az ESB keretei között az olaszországi Ispra-ban, a Joint Research Centerben (JRC) megtartott sikeres „Nyári iskola” megszervezése és általános nemzetközi elismerést kiváltó lebonyolítása; valamint Magyarországnak az Európa Talajtani Atlaszának (Atlas of European Soil Resources) szerkesztésében kifejtett munkája jelent (Michéli Erika, Várallyay György);
- A magyar talajtani tudomány nagy elismerése, hogy az EU Talajvédelmi Stratégiájának kidolgozását tárgyaló munkában az ESB delegáltjaként (mint az ESB Szakértői Bizottságának tagja) Várallyay György vesz részt.
- Michéli Erika tájékoztatta a Bizottság tagjait, hogy az említett EU Talajvédelmi Stratégia brüsszeli tárgyalása során Magyarország javaslatot terjesztett elő a tervezett Európai Talajvédelmi Szolgálat központjának Magyarországon történő megszervezéséről, amelyet a Talajtani és Agrokémiai Bizottság természetesen teljes tudományos súlyával támogat.

5.12.2. EGYÉB RENDEZVÉNYEK

A négy bizottsági ülésen kívül több tudományos rendezvény előkészítésében, szervezésében és lebonyolításában vettünk részt. Így az MTA Növénytermesztési Bizottságá-

val közösen szerveztük meg a II. Alpok–Adria Tudományos Munkaértekezletet a horvátországi Trogir-ban március 3–8-ig. A munkaértekezlet témája ezúttal a nitrogén-körforgalom volt a talaj–növény–víz rendszerben. A munkaértekezleten közel 50 magyar szakember vett részt, s azt mintegy 10 horvát kolléga részvétele tette nemzetközivé. A beérkező 43 kézirat a tanácskozás előtt kiosztásra kerülő, 236 oldalas, igényes gyűjteményes kötetben került összefoglalásra „Proceedings of the II. Alps-Adria Scientific Workshop” (Szerk.: Gyuricza Csaba) címmel.

5.12.3. KIADVÁNYOK (KÖNYVEK)

A Bizottság tagjai jelentős szerepet vállaltak néhány jelentős kiadvány anyagainak összeállításában:

- Környezet- és Természetvédelmi Lexikonban I–II. (Főszerkesztő: Láng I.) Akadémiai Kiadó. Budapest. 664+588 old.
- A Tisza és vízrendszere. (Szerk.: Teplán I.) I. kötet. MTA Társadalomkutató Központ. Budapest. 308 old.
- Natural Attenuation of Metals along the Tisza River–Floodplain–Wetlands continuum (Eds.: Domy C. Adriano, Tamás Németh, Zoltán Györi). University of Georgia; Research Institute for Soil Science and Agricultural Chemistry of the Hungarian Academy of Sciences; University of Debrecen, Centre of Agricultural Sciences. 220 old.
- Várallyay Gy.: A mezőgazdasági vízgazdálkodás talajtani alapjai. Egyetemi jegyzet. Gödöllő, 167 old.

5.12.4. KITÜNTETÉSEK

A Bizottság tagjai közül 2003-ban

- Németh Tamás „Honoris Causa” címet kapott a Veszprémi Egyetemen, a VE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Karának (Keszthely) javaslatára;
- Kádár Imre „Gábor Dénes Díjat” kapott a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium javaslatára (felterjesztő: Németh Tamás; ajánló: Láng István és Várallyay György).

A Bizottság köztestületi tagjai közül Lazányi János június 13-án eredményesen védte meg „Fentartható gazdálkodás a Westsik vetésforgó kísérlet tapasztalatai alapján” című Doktori értekezését, s szerzett ezzel „MTA Doktora” címet.

6. OSZTÁLYKÖZI TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGOK ÜLÉSEI, ÁLLÁSFOGLALÁSAI, HATÁROZATAI ÉS RENDEZVÉNYEI

6.1. AGRÁRTÖRTÉNETI ÉS FALUSZOCIOLÓGIAI BIZOTTSÁG

6.1.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

6.1.1.1. 2003. január 10.

Helyszín: Magyar Mezőgazdasági Múzeum

A Bizottság ülésén elhangzott fontosabb megállapítások: Az Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottság – mint osztályközi tudományos bizottság – e napon az akadémiai törvény és a működési szabályzat előírásai szerint Hoffmann Tamás levezető elnök irányítása mellett újjáalakult. Az MTA megjelölt doktorai a következő három évre megválasztották a bizottság tagjait, elnökét, helyetteseit, titkárát és az albizottságok (munkabizottságok) alakításáról is határoztak.

6.1.1.2. 2003. március 4.

Helyszín: Magyar Mezőgazdasági Múzeum

A Bizottság ülésén elhangzott fontosabb megállapítások: Az ülésen résztvevők kiemelik az agrártörténetnek, mint a történettudomány rész tudományának fontosságát, a Bizottság agrárosztályon belüli tevékenységének erősítését.

A munkaprogram vitája során hangsúlyozták az Oral History fontosságát a közel-múlt agrártörténetének rekonstruálása szempontjából. Javasolják, hogy a bizottság segítse elő pályázatokkal és más módon a fiatal kutatók agrártörténeti kutatásait. Javasolják, hogy a bizottság részt vehessen az FVM kapcsolódó pályázati eljárásában, illetve a kutatási irányok ismeretében azok elbírálásában.

6.1.1.3. 2003. május 29.

Helyszín: MTA Székháza

A Bizottság ülésén elhangzott fontosabb megállapítások: Beszámoló hangzott el „A mezőgazdaság forradalmi” című konferencia tervezetéről. A konferencia a mezőgazdaság minőségi forradalmairól, a mezőgazdaság fejlődésének legfontosabb csomópontjairól, az élelmiszertermelésről összegezné a legújabb kutatási eredményeket, a Magyar Állatorvosok Világszövetsége a Rákóczi-emlékévvvel kapcsolatos konferenciájáról. A Bizottság ismét kezdeményezi a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési minisztériumnál és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumánál kiadásának támogatását. Ezen kívül javasolja egy, „A XX. század agrárpolitikáinak nagy alakjai” munkacímű kötet és konferencia

megvalósítását. Az ülésen elhangzott vita a Bizottság funkciója kapcsán az agrár-felsőoktatásra (oktatók, OTDK), a múzeumokra gyakorolt hatást vetette fel. A Bizottság elképzelésének és a helyi célkitűzések összehangolása fontosságát hangsúlyozta. 2004. őszi konferencia szervezését javasolja, amely a Kárpát-medence tudományos műhelyei felé is nyitna. A vitában elhangzottak szerint szükséges a vonatkozó kutatások feltérképezése, illetve az, hogy a Bizottság véleményezze a támogatandó témák körét.

6.1.1.4. 2003. szeptember 25.

Helyszín: Mezőgazdasági Múzeum

A Bizottság ülésén elhangzott fontosabb megállapítások: Kosáry Domokost köszönti Romány Pál elnök. A Bizottság nevében megköszöni a meghívás elfogadását és köszönti a 90. születésnapján úgy is, mint az Agrártörténeti Szemle alapító főszerkesztőjét. Beszámoló hangzott el a magyar agrártörténetírás és publikációk helyzetéről.

A Bizottság levélben fordul az ÁPV Rt. elnökéhez, hogy a privatizálandó állami gazdaságok agrártörténeti jelentőségű tárgyi és dokumentációs anyaga megőrződjék. A napirendi vitában elhangzott, hogy csökkent az érdeklődés az agrártörténet-kutatás iránt. Szakdolgozati témát e tárgykörben nem szívesen vállalnak a hallgatók, részben a gyermek- és ifjúkori személyes tapasztalatok hiánya miatt. Feladatunk, hogy megszeressük velük azt. Nyomatékosan hangsúlyozza, hogy Magyarország múltjából nem eshet ki az agrárium története. A tágabban értelmezett (pl. társadalomnéprajz, történeti földrajz) agrártörténet tárgykörében születnek publikációk, de szempontrendszerük más – többletet és hiányokat is hordozó –, mint a szorosan vett agrártörténetírásé. Kiemeli, hogy a nemzetközileg is magasan jegyzett Agrártörténeti Szemle megjelenését biztosító pénzügyi háttér nem lehet bizonytalan, személyfüggő. Jelezte, hogy a régebbi korok agrártörténeti kutatását akadályozza a fiatalabb nemzedékek körében a latin nyelv hiánya.

Kosáry Domokos emlékeztette a Bizottságot az Agrártörténeti szemle alapításának körülményeire, az agrártörténeti kutatások akkori helyzetére. Kiemeli Hoffmann Tamás albizottsági elnök által tervezett konferencia jelentőségét és annak fontosságát, hogy sajátos régiókat és az azt érő kihívásokat európai összehasonlításban tekintsük át. Fölhívta a figyelmet a lengyel-magyar zónának korábbi jelentőségére a francia közgondolkodásban, amely azonban az utóbbi időben kikerült a figyelem látóköréből. Feladatunk a szűkebb Európa-kép kitágítása. Az agrártörténeti kutatás szempontjából fontos csomóponti kérdésnek tartja nomadizmus és a földművelés kapcsolatának, a háromnyomásos gazdálkodásnak, a fiziokrata iskolának és a magyar szarvasmarha-állomány átalakulásának kérdését. Az Európai Unió kapcsolatok és támogatások fontosságára fölhívja a figyelmet. Döntés született, hogy a Bizottság a *Magyar Tudomány Napja* alkalmából az *Agrárkérdés Magyarországon* (és Közép-Európában napjainkban) címmel műhelyvitát rendez a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen.

6.1.1.5. 2003. november 12.

Helyszín: Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem

„Az agrárkérdés Magyarországon (és Közép-Európában) napjainkban” c. műhelyvita előadásai:

Sipos Aladár: A nemzeti vagyont gyarapítja-e vagy apasztja-e a mezőgazdaság?

Hoffmann Tamás: A parasztság útja (ha még van) merre visz?

Burgerné Gimes Anna: Miért különbözök az európai válaszok az agrárkérdésben?

Halmi Péter: Milyen rendszer (vagy ösztönösség) érvényesül az agrárgazdaságban?

Novák László: Mennyien (és kik) folytatják az agrárpályát Nagykovács tanyáin?

Romány Pál: Elavul-e (és mikor) az agrárkérdés?

A vitához hozzászólók kiemelték, hogy a mezőgazdaság a 21. században nem csupán nyersanyagtermelést jelent, hanem a természeti erőforrásokkal való okszerű gazdálkodást, amely új „társadalmi szerződést” igényel. A termelés és a környezet harmóniáját kell megteremteni (környezetvédelem, a környezet ápolása), amelyet az Európai Unió is vonatkozó támogatásainak középpontjába állít. Hangsúlyozták a szövetkezetek és a családi gazdaságok mesterséges szembeállítás nélküli fontosságát a termelésben és a feldolgozás területén egyaránt. Felhívták a figyelmet arra, hogy Magyarországon a birtokrendszer permanens instabilitása akadályozza a befektetéseket, a marketing igényeknek megfelelő beruházásokat. A bizonytalanság miatt a magyar mezőgazdaságnak nincs kellő tőkevonzó képessége. A tájgazdálkodáshoz és a marketing szempontú mezőgazdasághoz is megfelelő intézményrendszerre van szükség.

6.1.1.6. 2003. december 15.

Helyszín: Magyar Mezőgazdasági Múzeum

A Bizottság ülésén elhangzott fontosabb megállapítások: Ötven évvel ezelőtt dolgozták ki az első Nagy Imre-kormány agrárszakértői a magyar mezőgazdaság általános fejlesztési tervét az 1953. december 19-i határozat alapját. Az MTA Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottsága találkozót, beszélgetést szervez a dokumentum kidolgozóival, a tanácskozás egykori résztvevőinek, fiatal agrártörténészek részvételével. Számos jelenlévő (a szakminisztériumok, az Országos Tervhivatal egykori vezetői, munkatársai és más intézetek szakemberei, illetve Cselőtei László, Dimény Imre, Stefanovits Pál, Tomcsányi Pál akadémikus) vett részt a fejlesztési program kidolgozásában. A vendégek felelevenítették a program elkészítésének politikai, gazdaságpolitikai és – szűkebben vett – agrárpolitikai körülményeit. Többen hangsúlyozták: a fejlesztési tervben megfogalmazott célkitűzések az ismert politikai fordulat következtében akkor nem valósulhattak meg, de az 1953-ban kidolgozott fejlesztési tervben szereplő tételek is hozzájárultak ahhoz, hogy az 1970-es években a magyar mezőgazdaság több területen fölzárkózott a világ élvonalához.

6.1.2. KÖZÖS RENDEZVÉNYEK

2003. február 10. – „Agrárvilág Magyarországon 1848-2002” c. agrártörténeti kötet bemutatása a Magyar Mezőgazdasági Múzeummal közös rendezésben.

Helyszín: Magyar Mezőgazdasági Múzeum

A könyv koncepcióját az Akadémia illetékes bizottsága előzetesen megtárgyalta és a készülő munkát az egyetemi oktatás figyelmébe ajánlotta.

2003. március 28. – „Magyar tanyák az Európai Unióban” c. konferencia az Agroinform Kiadóházzal és a nagykőrösi Arany János Múzeummal együttműködve

Helyszín: Nagykőrös, Művelődési Központ

Az előadások és a viták a szórványtelepülések gazdálkodói (nyugat-)európai gyakorlatának, szabályozási módszereinek tárgyalásával hozzájárul ahhoz, hogy a hazai adottságok ismeretében helyes következtetések, javaslatok fogalmazódjanak meg az agrártársadalom és az agrárirányítás számára.

2003. november 12. – „Az agrárkérdés Magyarországon (és Közép-Európában) napjainkban” c. vitaülés a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetemmel, a Szent István Egyetemmel, valamint több más intézménnyel és kutatóhellyel a Magyar Tudomány Napja alkalmából

Helyszín: BKÁE

6.1.3. A BIZOTTSÁG TAGJAINAK JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓI (KÖNYVEK)

Balla László: A tritikále. In Radics L. Növénytermesztés határok nélkül. Szaktudás Kiadóház, Budapest 2003. 263.

Estók János – Fehér György – Gunst Péter – Varga Zsuzsanna: Agrárvilág Magyarországon 1848-2002. Argumentum Kiadó, Budapest 2003. 392 pp.

Estók János: Igazság és törvény. Deák Ferenc élete. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003. 171 pp.

Fehér Dezső: A kisbéri magyar királyi ménés alapításának története. Kisbér, 2003. (társszerzőkkel)

Gere Tibor: Gazdasági állatok viselkedése. II. kötet. A lovak viselkedése. Szaktudás Kiadó. Budapest, 2003.

Gere Tibor: Gazdasági állatok viselkedése. III. kötet. A szarvasmarha viselkedése. Szaktudás Kiadó. Budapest, 2003.

Halmi Péter: Magyar agrárgazdaság az Európai Unió küszöbén. A Koppenhágai Csúcs után: tanulságok, teendők. (2003) Agroman Oktatási Alapítvány, Budapest, 64 pp. (Társszerzőkkel)

Halmi Péter: Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája. (2003) Fogalomtár. Agroinform Kiadó, Budapest, 222 pp. (Társszerzőkkel)

Hoffmann Tamás: Az európai parasztok életmódjának története II. Az étel és az ital. Osiris Kiadó. 2003.

Kovács Teréz: Vidékfejlesztési politika. Dialóg Campus, Budapest, 2003.

Nagy Marianna: A magyar mezőgazdaság regionális szerkezete a XX. század elején. Gondolat, Budapest, 2003.

- Novák László: Hódmezővásárhely településnéprajza, hagyományos gazdálkodása. Az Arany János Múzeum Kismonográfiái 15. Nagykőrös.
- Oroszi Sándor: Erdőgazdálkodás Naszód vidékén. Budapest: OEE Erdészettört. Szakoszt., 2003. 160 pp.
- Pölöskei Ferenc: Áchim L. András pártja a parlamentben.
- Romány Pál: Agrártermelés. In Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza. Szerk. Perczel György. ELTE Eötvös Kiadó, 2003.
- Romány Pál: Áchim L. András birtokpolitikai indítványai. In Áchim L. András: Az idő mérlegén. Szerk. Szabó F. - Hrivnák M. Budapest, 2003. Szlovák Kisebbségi Önkormányzat.
- Tóth Pál Péter: Magyarország népessége. In Társadalom, politika, jogrend. Magyar Tudománytár IV. kötet. 25-71. pp. Szerk. Kulcsár Kálmán – Bayer József, MTA Társadalomkutató Központ, Kossuth Kiadó, 2003.

6.1.4. A BIZOTTSÁG TAGJAINAK KITÜNTETÉSE

Gunst Péter – Szentgyörgyi-Albert-díj

Romány Pál – MTA Darányi Ignác szakkuratóriumi díj

6.2. ÁLLATKÍSÉRLETI TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG

6.2.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

6.2.1.1. 2003. május 19.

Az ülés résztvevői áttekintették az osztályközi Állatkísérleti Tudományos Bizottság (AKTB) megalakításának indokát és elmúlt 5 évének tevékenységét.

Általánosan elfogadott, hogy a számítógépes modellezés ellenére a kísérleti orvostudományi, szélesebben vett orvosbiológiai és gyógyszeripari, toxikológiai kutatások, de az ellenőrzési tevékenység napjainkban sem nélkülözheti az állatkísérleteket. Az emberiség által felhasznált állatoknak a kísérleti állatok mindössze 3 ezrelékét jelentik. Ennek ellenére igen nagy támadások érték és érik naponta az állatkísérletezési tevékenységet, ill. azt folytatókat. Különbféle állatvédő – a szélsőségesektől a józan megfontolást képviselőkhig – szervezetek alakultak a nyugati államokban, melyek már olyan erejű társadalmi igényt jelenítettek meg, mellyel a politikának is foglalkozni kellett. Így születtek az egyes országok állatvédelmi törvényei. (A legrégebbi 1770-ben Nagy-Britanniában!) Hazánkban is „beindultak” állatvédelmi törekvések és ezért, valamint az EU-hoz való köze-

ledésünk okán, hosszas előkészítés után megszületett a több-kevesebb hibával terhelt törvény és vonatkozó végrehajtási utasítás. E törvény kidolgozásában részt vettek ugyan a hazai állatkísérletes tevékenységet folytató neves kutatók, sőt már 1993-ben megszületett egy összeállítás is (Kállai László) az „EU 123 konvenció” hazai viszonyokat figyelembe vevő változata, de végül a törvényelőkészítő jogászok fogalmazása került elfogadásra az országgyűlésben (1998. évi XXVIII. Sz. törvény „az állatok védelméről és kíméletéről”). A törvény az egész állatkísérleti tevékenység ellenőrzését a területi állategészségügyi hatóságok, végső fokon az FVM hatáskörébe utalta. Az FVM miniszter megalakította az Állatvédelmi Tanácsadó Testület (AT) és ennek keretében az Állatkísérleti Etikai Tanácsot (ATET). Létrehozták az egyes kutató/felhasználó helyeken az ún. munkahelyi állatkísérleti bizottságokat (MAB). E bizottságok véleményezik és továbbküldik az állatkísérleti terveket az illetékes megyei Állategészségügyi Állomásnak. Onnan az összes engedélyezési kérelem elkerül a kb. kéthavonta ülésező ATET-hoz, ahol azokat értékelik és vagy elfogadásukra, vagy átdolgozásukra tesznek javaslatot. Ennek alapján a megyei állategészségügyi állomások értesítik az intézeteket döntésükről. Az egyes intézmények, az állatkísérlethez helyszíni szemle alapján kaptak, ill. kapnak engedélyt. Az 1999 óta működő ATET mára kialakította és mind az állatkísérletet végzők, mind az állatvédők józonnabb irányzatával elfogadtatta tevékenységét. Eddig több mint 500 kérelmet vizsgált meg és ebből 66 (13%) átdolgozására, javítására tett javaslatot. Így jelenleg a hazánkban folyó állatkísérleti tevékenység a törvényben foglaltak szerint folyik, és így megfelel az EU elvárásoknak. Természetesen, mint minden ilyen szabályozás sok felesleges elemet, hibát tartalmaz, azaz némileg „alaki”. Az ATET ezért igyekszik folyamatosan feltárni a hibákat, és azok orvoslására az illetékes hatóságoknál javaslatokat tenni. Sajnos a törvény jelentős és kívánatos módosítására azt hiszem még hosszú időt kell várni.

Az AKTB létrehozásának azonban nemcsak az állatvédelem iránt fokozódó társadalmi nyomás volt az oka, hanem elsősorban a hazai állatkísérletes tevékenység fejlődésének segítése. Ehhez az állatvédelmi törvény adta kereteket, azaz az állatvédelmi társadalmi elvárások által keltett érdeklődést, igyekszik kihasználni az állatkísérleti körülmények jobbáttételére. A jobban – az állatvédők többségének igényét is megközelítő módon – elhelyezett, táplált, tartott és kezelt kísérleti állatokon kapott eredmények nyilván megbízhatóbbak és így tudományos szempontból is előnyt jelentenek. Hisz' a jobb minőségű állatokkal (ismert származású, örökletes háttérű és higiénés szintű, stb.) végzett kísérletekben már kevésbé zavarhatnak az ún. „interkurrens” megbetegedések, melyek régebben igen sok gondot okoztak a kísérletezőknek. Így a jobb állatokból kevesebb is jobb eredményt ígér a kutatóknak. Kétségtelen, hogy az utóbbi években a kísérleti állatok minőségének és tartási körülményeink javulása – az árak nagy mértékű emelkedése mellett – jelentősen csökkentette a felhasznált állatok számát (pl. 1998: 500 000, 2002: 320 000 rágcsáló).

6.2.1.2. 2003. november 24.

Az AKTB ez alkalommal is foglalkozott egy, az állatkísérletekkel kapcsolatos akadémiai állásfoglalás kimunkálásával, amely e tevékenység szükségszerűségét tudományosan indokolná és ezzel hozzájárulna a társadalmi igényként jelentkező, de nem egyszer tu-

dományellenesen megfogalmazott állatvédelmi törekvések elfogadható mederbe tereléséhez. Sajnos ez az állásfoglalás-tervezet – bár a Bizottság „kísérletező” tagjai egyetértettek szükségszerűségével, az elhúzódó vita miatt csak a 2004. évi első ülésen kerülhet véglegesítésre és elfogadásra, ill. az MTA felsőbb szerveihez való elküldésre.

Az AKTB javasolta és támogatta az állatkísérletes tevékenységgel kapcsolatos oktatást. Így napjainkban már minden állatkísérletes munkából PhD értekezést készítő fiatal szakember mind a négy orvosi és az állatorvosi karon is vizsgával járó képzésben vesz részt. A Bizottság tagjai rendszeresen előadói, vizsgáztatói e tanfolyamoknak. Valószínűleg ez az oka annak, hogy az állatkísérletes munkákon alapuló PhD értekezések e szempontból javulást mutatnak. Az AKTB az érvényben lévő állatvédelmi törvényre hivatkozva lépéseket tett az állatkísérleti szakszemélyzet képzése ügyében az FVM-ben, ill. a Munkaügyi Minisztériumban is. Sikerült elfogadtatni e szakma elismerését, de még nem került sor a megfelelő oktatási intézmény kijelölésére.

A jobb állatkísérletes tevékenység, és ezáltal a megbízhatóbb, nemzetközileg is elfogadható kísérleti eredmények érdekében az AKTB szorgalmazta megfelelő hazai tankönyvek, jegyzetek megjelentetését. A tárgyévben kiadásra került Kállai László által írt, hiányt pótló könyv.

Az AKTB különböző egyetemeket, kutatóintézeteket is képviselő tagjainak helyi tevékenysége révén, az AKTB irányelvei és a vonatkozó törvény szellemében jelentősen javult az intézeti állatházak higiénés szintje, és emiatt a bennük tartott állatok minősége is. A Bizottság többször foglalkozott a kutyák kísérleti felhasználásának ügyével. E több intézetet érintő kérdésben a Bizottság, figyelembe véve a jelenlegi helyzetet, aggályosnak vélte az olyan irányú szabályozást, mely szerint csak e célra tenyésztett kutyákat lehetne kísérleti célra felhasználni. Ennek ellenére ezt a 2002. évi LXVII. Törvény („Géntechnológiáról és az állatok védelméről”, a XXVIII. Törvény módosítása) 2004. január elsejétől elrendelte. Meg kell még jegyezni, hogy az AKTB több tagja tevékenyen részt vesz az FVM keretében működő Állatvédelmi Tanácsadó Testület és az Állatkísérleti Etikai Tanács munkájában, így az állatvédelem mellett biztosítva van a tudományos érdekek képviselete is.

A Bizottság igyekezett újraéleszteni hazánk nemzetközi kapcsolatait. Így lépéseket tett annak érdekében, hogy Magyarország újra tagja lehessen az Egészségügyi Világszervezet és az Egyesült Nemzetek közös szervezetének, a Nemzetközi Kísérleti Állattudományi Tanácsnak (ICLAS), amelyből évekkal ezelőtt tagdíjtarozás miatt kizártak bennünket. Sajnos még jelenleg sem sikerült elintézni az ügyet. Ez annál is kellemtlenebb, mert e Bizottság elnöke kétszer, összesen hat évig volt az ICLAS Kormányzó Tanácsának tagja.

A Bizottság az akadémiai törekvéseknek megfelelően folytatja a szakterület nyelvének magyarítását, a Magyar Orvosi Nyelv c. folyóirat, a Mondjuk Magyarul Mozgalom, a Magyar Szakírók Szövetsége és a Magyar Professzorok Világtanácsa keretében.

Összefoglalva megállapítható, hogy az AKTB eddigi tevékenysége mind a hazai állatkísérletes, mind az állatvédelemmel kapcsolatos ügyekben, de tudományos szempontból is hasznos volt. Így remény van arra, hogy a most újra alakult és megerősödött Bizottság a továbbiakban, az EU-ba való belépés nem könnyű időszakában is és azt követően is hasznos munkát fog végezni.

6.3. BIOMETRIAI-BIOMATEMATIKAI BIZOTTSÁG

6.3.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

6.3.1.1. 2003. február 18.

Napirend

1. Az agrárinformatikai fórum előkészítése

6.3.1.2. 2003. november 11.

Napirend

1. A 2003 év eseményeinek áttekintése
2. A Biometriai-biomatematikai Bizottság célkitűzéseinek a megfogalmazása. Ezek a következőkben foglalhatók össze:
 - egyetemek közti kurzusok szervezése,
 - doktori programokban való részvétel,
 - biometriai minősítési követelményrendszer kidolgozása,
 - továbbképzés,
 - publikációk összegyűjtése,
 - biometria honlap kialakítása,
 - szakmai előadások szervezése.

6.3.2. RENDEZVÉNY

A Biometriai-biomatematikai Bizottság egy nagy rendezvény az Agrárinformatikai Fórum szervezésében vett részt, amely az MTA Dísztermében került megrendezésre 2003. március 6-án az alábbi programmal:

Levezető elnök:

Horn Péter akadémikus, az MTA Agrártudományok Osztályának elnöke

Megnyitó:

Németh Imre miniszter, FVM, Vizi E. Szilveszter akadémikus, az MTA elnöke

Előadások:

Az FVM szerepe az információs társadalomban

Szanyi Tibor államtitkár, FVM

Az informatika szerepe az EU csatlakozás tükrében

Baráth Etele államtitkár, MeH

Az információs társadalom kialakításának kiemelt feladatai

Bakonyi Péter helyettes államtitkár, IHM

Informatika a szaktanácsadásban és a felnőttképzésben

Magda Sándor az MTA doktora, az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottságának elnöke

Nemzetközi és hazai trendek az agrárinformatikában

Herdon Miklós a MAGISZ elnöke,

Az informatika szerepe az agrárkutatásokban és a felsőoktatásban

Harnos Zsolt akadémikus, Szent István Egyetem

Hozzászólások

A fórum szervezői voltak: a Magyar Tudományos Akadémia, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium és a Magyar Agrárinformatikai Szövetség.

Az előadók névsorából látszik, hogy kiemelkedő rendezvény volt, amely az alkalmazott matematika, informatika szerepére kívánta felhívni a figyelmet az EU-hoz való csatlakozás küszöbén. A Fórumon becslések szerint legalább háromszázan vettek részt.

6.4. MARKETING BIZOTTSÁG

A Marketing Bizottság munkaterve szerint, az akadémiai ciklus középső évében számos rendezvényt szerveztek az albizottságok a szélesebb szakmai közvélemény számára is. Továbbra is fontos szerepet szánunk a külföldi kutatási eredmények közvetlen megjelenítésének az Akadémia falai között. Megtettük azokat a kezdő lépéseket, amelyek a marketing interdiszciplináris, osztályközi bizottságként történő működtetése miatt elvezetnek a köztisztületi tagság hatékonyabb képviseléséhez.

6.4.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

Mind a Marketing Bizottság, mind az egyes albizottságok, az akadémiai ciklusváltás miatt, 2003. elején kezdték meg az új személyi összetételben a tevékenységüket. A naptári év folyamán 15 ülésre, illetve rendezvényre került sor. Ebből 6 alkalommal a bizottság, illetve albizottság a tagok és az állandó meghívottak részvételével ún. zárt ülést tartott. Ekkor került sor az éves, valamint az egész, 2002–2005 közötti akadémiai ciklusra szóló munkaprogram megvitatására. A Bizottság történetében első alkalommal került sor egy elhalálozott kolléga, Kürthy Pál tiszteletére emlékülés tartására, valamint egy évente ismétlődő emlékdíj kiadására.

Az év során megemlékeztünk arról is, hogy 20 éve, 1983-ban alakult meg az Agrárország keretében a marketingkutatóknak fórumot adó Agrármarketing Bizottság, jelenlegi bizottságunk jogelődjé.

Időpont	Helyszín	Napirendi pont
Marketing Bizottság		
1. Január 9.	OMMI	A Marketing Bizottság alakuló ülése, tisztségviselők megválasztása.
2. Január 15.	MTA székház Képes Terem	Prof. Rob Lawson (Új Zéland, Otago Egyetem): „Current and Future Trends in Marketing Theory” című angol nyelvű előadás; Nyilvános rendezvény
3. Június 19.	OMMI	A Marketing Bizottság ülése, bizottsági és albizottsági munkaprogramok megvitatása, operatív munkabizottságok létrehozása.
Általános Marketingelméleti Albizottság		
4. Március 4.	MTA, Képes Terem	Albizottság alakuló ülése, állandó meghívottak választása, munkaterv vitája.
5. Március 13.	MTA, Kisterem	Töröcsik Mária: „A cigány kisebbség fogyasztói magatartása” című OTKA kutatás bemutatása, szakmai vitája. Nyilvános rendezvény
6. Április 11.	MTA, Képes Terem	Prof. Ulli Arnold (Németország, Stuttgarteri Egyetem): „Supply Chain Management: How to Integrate Valuable Suppliers to Create Value to Customers” című angol nyelvű előadás. Nyilvános rendezvény
7. Április 28.	BKÁE, Vezetőképző Központ	Bauer András Westel: A magyar mobilkommunikációs piac” című oktatási célú eset bemutatása, az MMSz Marketing Oktatók Klubjával közös esemény. Nyilvános rendezvény.
8. November 17.	MTA Kisterem	Albizottsági ülés, a Kürthy-emlékplakett odaítélésének szervezési kérdései, egy marketing-elméleti folyóirat alapítási terve.
9. December 9.	MTA Kisterem	„Emberarcú marketing” című Kürthy Pál emlékülés. Visszaemlékezés: Lantos János, Marinovich Endre Szakmai előadások: Józsa László: Emberarcú marketing vagy lélektelen manipuláció, avagy marketing az ezredfordulón Hofmeister Tóth Ágnes: A fogyasztói bizalom-index alakulása Kenesei Zsófia-Kolos Krisztina: Panasz-szituáció kutatás, mint a hatékony panaszkezelés alapja. Nyilvános rendezvény
Agrármarketing és Árutecnológiai Albizottság		
10. Február 12.	MTA	Albizottság alakuló ülés, munkaterv elfogadása
11. Június 20.	MTA	Megtermeljük, de hogyan adjuk el? – vitafórum. Nyilvános rendezvény Lux Róbert: A zöltség és gyümölcsstermelés, értékesítés helyzete és lehetőségei Barta István: Termelői szervezetek létrehozása és működtetése Nógrádi Zoltán: A Mórakert Beszerző, Értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet létrehozásának és működésének tapasztalatai Lehota József: A marketing szerepe a termelői együttműködésben.
12. Október 8.	MTA	Az agrármarketing és a közösségi marketing szerepe és perspektívái. Nyilvános rendezvény Tomcsányi Pál: az Agrármarketing bizottság és Albizottság 20 éve Biacs Péter: Az élelmiszerbiztonság, az élelmiszerminőség és a marketing Lehota József: Az agrármarketing lehetőségei és feladatai Magyarországon Totth Gedeon: A közösségi marketing jelene és perspektívái a magyar agrárgazdaságban
Logisztikai Albizottság		
13. Március 11.	ZMNVE Konferenciaterem	Albizottság alakuló ülés, munkaterv, beszámoló és az MTESZ által készített Önellő Logisztikai Bizottság” előterjesztés megvitatása.
14. Június 12.	Baja, Városháza	„A szinergia lehetőségei az országhatár menti kapcsolatokban” konferencia, Nyilvános társrendezvény
15. November 17.	Győr, Rába	„A RÁBA szerepe az MH gépjármű Fejlesztési Program beszerzési logisztikájában”, Konferencia. Nyilvános rendezvény Turcsányi Károly: Bevezető gondolatok, a program helye a beszerzési logisztikában Romvári Ferenc: Általános tájékoztató a RÁBA Járműipari Holdingról Rusz József: A Magyar Honvédség Gépjárműfejlesztési Program pályázati eljárása. Kovács Csaba: A RÁBA szerepe a program logisztikájában.

6.4.2. NAGYRENDEZVÉNYEK, ELŐADÁSOK, VITÁK LÉNYEGE, MEGÁLLAPÍTÁSAI

6.4.2.1. Marketing Bizottság

A Marketing Bizottság két alkalommal tartott zártkörű ülést, amelyeken az akadémiai bizottsági munka jelenlegi és jövőbeni szervezeti kérdései álltak a középpontban. A 20 éve az Agrárosztály keretében sikeresen működő Marketing Bizottság jelenleg 32 köztestületi tagjának jövőbeli akadémiai előremenetelét egyre kevésbé lehet az osztályon belül szervezni. Ugyanis a 32 főből 25 fő a közgazdaságtudományi területen szerezte első (kandidátusi, Ph.D) tudományos fokozatát, és nagy valószínűséggel ezen a területen kíván továbbhaladni. A köztestületi tagok között szerepel már 3 fő, akik az új Ph.D rendszerben, marketingből (menedzsmentből) szereztek a fokozatukat. Az MTA doktora cím várományosai, illetve akik már elindították a folyamatot, és a marketingre specializálódtak, nem ad hoc, interdiszciplináris tudományos bizottságok, hanem az MTA osztályainak standard bizottságai által megfogalmazott követelményeknek kell, hogy megfeleljenek. Valószínűsíthető, hogy a IX. osztályon nem kellő ismertséggel rendelkező marketing diszciplína képviselői viszonylagos hátrányt szenvednek, amikor a közgazdasági követelményekkel szembesítik őket.

A Marketing Bizottság, illetve az Általános Marketingelméleti Albizottság egy-egy tagja Rekettye Gábor és Sikos T. Tamás szerezte meg 2003-ban az MTA doktora címet. Mindketten a IX. osztályon köztestületi tagok és beszámoltak a doktori folyamat tapasztalatairól. Ebben kulcsszerepet játszik a hazai és nemzetközi publikációk értékelése. Míg a regionális tudományok esetében létezik egy elfogadott, egyénileg is kiszámítható pontrendszer, addig a közgazdaságtudomány esetében ez csak feltételekkel igaz. Ez utóbbi egyértelműbbé, az új generációk számára előre kalkulálhatóbbá tétele érdekében a Marketing Bizottság elhatározta, hogy hozzáférhetővé teszi tagjai publikációs listáját és ajánlásokat tesz az egyes folyóiratok besorolására.

6.4.2.2. Agrármarketing és Árutechnológiai Albizottság

Két nyilvános vitaülést tartott az albizottság, ahol a termelők és a forgalmazók aktuális értékesítési, piacszerzési gondjai is hangot kaptak. A szakmai előadások között Tomcsányi Pál akadémikus az Agrármarketing Bizottság 20 éves történetét áttekintve, példákkal mutatta be, hogy a közösségi marketingnek mennyire kiemelt szerepe van az agrárágazatban. A makro- és mikroszféra között az elméletnek is meg kellene találni az un. mezo-szférát, ahol a sok kis egyéni gazda piaci ereje megsokszorozódhatna.

6.4.2.3. Általános Marketingelméleti Albizottság

Az Albizottság 2003-ban két önálló bizottsági ülést tartott. Piskóti István elnök 2003. március 4-én ismertette a 3 éves programot.

A vitában a hozzászólók (Berács József, Tomcsányi Pál, Rekettye Gábor, Hoffmann Istvánné, Szennyessy Judit, Orosdy Béla) kiemelték, hogy az albizottságnak

alapvető feladata, hogy növelje a marketing tudományos elismertségét az üzleti tudományok körében, s ezáltal is erősítve szakmai pozícióját a Magyar Tudományos Akadémián. Az albizottság nagy hangsúlyt kíván fektetni a marketing terén született új szakmai, tudományos eredmények, teljesítmények megismerésének ösztönzésére, a kiemelkedő elméleti teljesítmények erkölcsi elismerési formáinak megteremtésére, a tudományos minősítést szerettek munkájának megismerésére, a tudományos közéletbe történő bekapcsolódásuk segítésére. Hoffmann Istvánné javaslatára az albizottság az akadémiai ciklusban újra áttekinti a doktori iskolák marketing programjait, eredményeit. Az albizottság határozott a Kürthy Emlékplakett alapításának elveiről és az emlékülés koncepciójáról, s megbízta az albizottság elnökét és a javaslattevő Hoffmann Istvánnét, Szennyessy Juditot a szervezés folytatására.

6.4.2.4. Logisztikai Albizottság

A Logisztikai Albizottság a három nagy rendezvény mellett tartott két elnökségi ülést is, amelyen többek között megvitatta a „Logisztika a felsőfokú szakképzésben és a Ph.D képzésben” című program folytatását is.

Az évindító, programtervező rendezvényen, március 11-én napirenden szerepelt a MTESZ részéről megfogalmazott önálló Logisztikai Bizottság gondolata is.

A Marketing Bizottság elnöke, Tomcsányi Pál akadémikus támogatta az önállóosodási törekvést, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy abban a szükséges lépések megtétele a Logisztikai Albizottság feladata. Turcsányi Károly elsőként az albizottság álláspontjának kialakítását tartotta szükségesnek. Kulcsár Béla javasolta felhatalmazni az elnököt és az alelnököket az önálló bizottság alakítása feltételeinek vizsgálatára. Ruppert László arra hívta fel a figyelmet, hogy egy nem kellően előkészített és időzített választás ebben a kérdésben nem segítené, hanem megnehezítené az albizottság jövőbeni tevékenységét. Prezenszki József kifejtette, hogy ennek az akadémiai ciklusnak az előkészítés kell legyen a fő feladata. Turcsányi Károly a vitát az alábbiakban összegezte: a vélemények alapján a következő lehetséges utak állnak az albizottság előtt:

- a Marketing Bizottság tervezett átalakulása után a Logisztikai Albizottság albizottságként csatlakozik a marketing vonalhoz és a IX. osztályhoz kerül;
- önállósul és a VI. és IX. osztályok osztályközi bizottságává alakul.

Nem kizárt további lehetséges utak megvitatása. Az elnök az előkészítés munkálatait az elnökség feladataként jelezte, amelyet a Logisztikai Albizottság elfogadott.

6.4.3. VITAÜLÉSEK, EMLÉKÜLÉSEK

A Marketing Bizottság alapító tagjának, a 88 éves korában 2002-ben elhunyt Kürthy Pálnak a tiszteletére 2003. december 9-én, az Akadémián, több mint 50 fő részvételével „Emberarcú Marketing” címmel első alkalommal került sor a Kürthy Pál emlékülésre. Az ülésen került sor a „Kürthy Pál Emlékdíj” átadására is, amelyet 2003-ban Kiss Mariann: Marketing című könyvével érdemelt ki.

A díj odaítélésének eljárásrendjét illetően a Marketingelméleti Albizottság november 17-i ülésén vita alakult ki.

Hoffmann Istvánné a fiatal oktatói, kutatói díj odaítélése kapcsán a pontosabb meghatározásokra hívta fel a figyelmet, nevezetesen kit tekintünk fiatal oktatónak, kutatónak, s mely folyóiratokban megjelenő publikációk kerüljenek be a figyelembe veendő körbe. Hoffmann Istvánné mellett Sikos T. Tamás, majd mások is felvetették, hogy a következő évben az oktató-kutató kategóriában is pályázat formájában kerüljön odaítélésre a díj. Tomcsányi Pál egy hivatalos díjalapító levél megfogalmazására tett javaslatot, s megfogalmazta, hogy a zsűrit az Albizottság, mint a díj odaítélésének „kuratoriuma” évenként jelölje ki. Tomcsányi Pál megerősítette a korábban tett felajánlását, s az érme elkészítését 100 000.-Ft-tal segítette, mely összeget az ülést követően az albizottság elnökének át is adott. A vita után az albizottság az alábbi döntéseket hozta:

- támogatja a Kürthy Pál emlékdíj elnevezésre módosítást,
- a díj odaítéléséről 5 fős zsűri dönt, melyre ez évben Hoffmann Istvánné, Berács József, Rekettye Gábor, Veres Zoltán és Piskóti István albizottsági tagokat kérte fel.
- Az oktatói, kutatói díjra az albizottság minden tagja tehet jelölést név és a 2003. évi publikáció megjelölésével, de a szaktanszékek vezetőit az albizottság hivatalos jelölésre kéri fel.
- A jövő évi felhíváskor az oktató-kutató kategóriában is pályázat kerül meghirdetésre.

6.4.4. KÜLFÖLDI KUTATÓKKAL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS

Az év során két vendégprofesszor, Rob Lawson és Ulli Arnold számolt be kutatási tapasztalatairól. Jóllehet mindketten nemzetközi hírű kutatók és a résztvevők elégedetten távoztak a rendezvényről, sajnálatos, hogy a bizottsági, illetve albizottsági tagok csak nagyon kevesen vettek részt az előadáson. Valószínűleg az angol nyelv is korlátozó tényező volt.

Prof. Andrew Gross PhD. (Cleveland State University) Magyarországra látogatott, megbeszélést folytatott az Elméleti-albizottság vezetőivel a szakmai együttműködésről, s előadást tartott a Magyar Marketing Műhelyek Konferenciáján a Multi-client típusú kutatások módszertani sajátosságairól.

6.4.5. JELENTŐSEBB PUBLIKÁCIÓK, (KÖNYVEK), ELISMERÉSEK

2003-ban az MTA Marketing Bizottság Logisztikai Albizottság közreműködésében készültek és kerültek kiadásra:

- Varga László, Turcsányi Károly: A brit védelmi beszerzések reformja (Beszerzési logisztika I.) 184 p.
- Turcsányi Károly, Varga László: Az amerikai védelmi beszerzések reformja (Beszerzési logisztika II.) 135 p.

Turcsányi Károly 2003. november 28-án a Magyar Professzorok Világtanácsától átvette a „*Pro Universitate et Scientia*” kitüntetést.

Hoffmann Istvánné 2004. január 20-án a Parlamentben vette át az Apáczai Csere János díjat.

6.5. MEZŐGAZDASÁGI BIOTECHNOLÓGIAI BIZOTTSÁG

6.5.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

6.5.1.1. 2003. május 27.

A bizottság ülésének a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kara adott helyet. A bizottság állást foglalt Bánfalvi Zsófia és Dusha Ilona az MTA doktora cím megszerzésével kapcsolatos kérelméről.

Bánfalvi Zsófia esetében a habitusvizsgálat megállapította, hogy megfelel a követelményrendszerben foglaltaknak (előbírálók: Galiba Gábor és Fehér Attila). A jelenlévők közül többen támogatólag nyilatkoztak a jelölről (Balázs Ervin, Hornok László és Barnabás Beáta). Végeredményképpen a bizottság egyhangúlag támogatta a jelölt kérelmét. Bánfalvy Zsófia disszertációjának bírálata folyamatban van.

Dusa Ilona kérelmével kapcsolatban nem alakult ki egységes állásfoglalás, ezért a döntéshozatalt a bizottság elnöke elnapolta és azt a legközelebbi ülésen újból napirendre tűzi.

A habitusvizsgálatokkal kapcsolatos vitában felmerült az a probléma, hogy befogadjon-e a bizottság olyan doktori munkákat, amelyek szerzője tudományos tevékenységének döntő részét nem a mezőgazdasági biotechnológia területén végezte és csak a Biológiai Osztály szigorú követelményrendszere fordítja őket a Mezőgazdasági Biotechnológiai Bizottság felé.

Az a kölcsönös egyetértés született, hogy csak azon Jelöltek anyagával foglalkozunk, akik köztestületi tagként a jelen bizottságot választották tudományterületüknek.

6.5.1.2. 2003. október 15–17.

A bizottságot több tag képviselte a Gyöngyösön megrendezésre került állattenyésztési biotechnológiai nemzetközi tudományos találkozón (Opportunities and challenges for the animal industry in the 21st century). A konferencia fő védnökei voltak: Iowa State University, M.E. Ensminger Foundation, Ames, USA és a Gyöngyösi Főiskola.

A konferencián érdekes új tudományos eredményeket és technikákat bemutató előadások hangzottak el többek között a szaporodás biotechnikája területéről.

7. EMLÉKEZÉS AZ OSZTÁLY ELHULYT AKADEMIKUSÁRA

7.1. HORN ARTÚR A MAGYAR ÁLLAMTENYÉSZTÉS NEMZETKÖZILEG ELISMERT TANÍTÓMESTERE ELTÁVOZOTT

Bodó Imre

93 esztendőskorában meghalt Horn Artúr egyetemi tanár, akadémikus. Úgy emlékezünk rá, mint aki a huszadik században a magyar állattenyésztés és genetika tanára és meghatározó egyénisége volt és akinek hatása a huszonegyedik századra is kiterjed.

Kairóban született 1911-ben. Édesapja, Horn Albert, művelt, hat nyelven beszélő nemzetközi gazdasági szakértő volt. Édesanyja Beöthy Kata, Beöthy Zsolt irodalomtörténész professzor leánya. A kitűnő genetikai adottságok és a családi környezet meghatározta életútját és egyéniségének kialakulását.

Kitűnő osztrák, svájci és magyar iskolákba járt, beleértve a Nobel-díjas diákokkal is büszkélkedhető Fasori Evangélikus Főgimnáziumot. Egész életén át rendkívül fontosnak tartotta a középiskolai éveket, amely a többek között a nyelvtudás kifejlesztésében pótolhatatlan. Gyakran mondta: „egy magyarnak három idegen nyelvet kell húsz éves kora előtt megtanulnia”. Németül, franciául és angolul kitűnően beszélt, nemzetközi konferenciákon gyakran kérték fel több nyelven tolmácsolni, ahol nagyszerű nyelvtudásán kívül diplomáciai érzéke és fellépése is érvényesült, különösen közvetlenül a világháborút követő években.

A Budapesti Közgazdasági Egyetem Mezőgazdasági Osztályán szerzett diplomát 1934-ben. Már harmadéves korában előadást tartott az ivarhoz kötött öröklés jelentőségéről a baromfitenyésztésben. Ebben megnyilvánult a genetika iránti érdeklődése mellett az is, hogy az elméleti tudomány gyakorlati hasznát sem tévesztette szem elől. Summa cum laude minősítéssel doktorált 1935-ben. Tanárai közül Konkoly-Thege Sándor professzor volt nagy hatással szakmai fejlődésére. Doktori disszertációját saját galambász tapasztalataira is alapozva a postagalamb küllemének és teljesítményének összefüggéseiről írta. 32 éves korában magántanárrá habilitálta az Alma Mater.

Az Országos Törzskönyvezési bizottság titkára volt több éven keresztül Wellmann Oszkár mellett. Ekkorra, közvetlenül a második világháború kitörése előtti időre esik amerikai útja, ahonnan magával hozta a baromfitenyésztés fejlesztésére az amerikaiak jelmondatát „Million dollars for the billion industry”. Ez a jelszó magában foglalta a baromfitenyésztés világméretű fejlődésének előrejelzése mellett azt a gondolatot is, hogy csak komoly befektetéssel lehet kiváló eredményeket elérni. Hazatérése után készült nagyszerű munkája az „Újabb irányzatok a szarvasmarhatenyésztésben” c. könyv. Ebben mára is érvényes elveket és szabályokat írt és bizonyított a formalizmussal szemben az akkoriban még Európában új populációgenetikai elvek alapján.

Rövid ideig tartó keszthelyi tanári időszak (1946–1949) után a Gödöllőre költöztetett Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési Tanszékének lett tanszékvezető tanára (1949–1957). Itt kezdett a tudományos iskola Horn professzor mellett kialakulni.

1957-ben politikai okból néhány kitűnő tanár társával együtt távoznia kellett az egyetemről a következő állattenyésztő generációk nagy kárára. Ekkor az Állattenyésztési Kutató Intézetben kapott munkát és kialakult körülötte az a kis munkacsoport, amely „Jersey Klub” beceneven írta be nevét a magyar állattenyésztés történetébe.

Ebben az időben folytak azok a keresztezési munkák, amelyek Horn Artúr nevét az egész világon összekötötték a heterózis tenyésztés tudományos megalapozásával. A tejelő magyar tarka, a tejelő magyar barna és a hungarofriz kialakításának évei ezek. Ez a munka elméleti, tudományos értékét tekintve messze túlmutat a fajták hosszabb, rövidebb ideig fennálló életén. Az állami gazdaságok közreműködésével olyan vizsgálatokat sikerült a gyakorlatban elvégezni, amelyet a nyugati tudósok csak számítógépes szimulációval tudtak megközelíteni.

1955-ben jelent meg „Általános Állattenyésztés” c. könyve, amelyet tanítványai nemcsak tankönyvként, hanem szakmai segédkönyvként a gyakorlatban is bibliaként használtak és tételei érvényesek mind a mai napig. Ennek genetika fejezetét viszont nem írta meg, más szerzője van ennek a résznek. Nem volt hajlandó ugyanis a tudománytalan szovjet genetikát tanítani és propagálni. Ez jeladás volt akkori tanítványainak, mindenki tudta ebből, hogy hol kell a természettudományos igazságot keresni.

Horn professzor 1963-tól 1980-ig az Állatorvostudományi Egyetem tanszékvezető tanára volt. Nem ment vissza az Agráregyetemre, mert nem akart együtt dolgozni azokkal, akik tragikus sorsú tanártársaival olyan méltatlanul bántak. Tanári működése során korszerűvé tette a felsőfokú oktatásban az állattenyésztést, hangsúlyosan oktatva a kvantitatív genetikát és populációgenetikát. A biometriát is az ő tanszéke kezdte oktatni.

1952-ben addigi munkássága alapján megkapta a kandidátusi fokozatot, 1954-ben a heterózis tenyésztéssel kapcsolatos munkássága révén az akadémia doktora lett és 1957-ben az NDK-ban lett akadémiai levelező tag, 1961-ben a Magyar Tudományos Akadémia is levelező, majd 1967-ben rendes tagjai közé választotta. Az alkalmazott genetika művelése során elért eredményeiért a Brnói Mezőgazdasági Főiskola 1965-ben díszdoktorává avatta. Ugyanebben az évben az Angol Szarvasmarhatenyésztők Szövetsége tiszteletbeli tagjává választotta. 1967-ben a Halle-Wittenbergi egyetem, 1975-ben a Lengyel Tudományos akadémia tiszteletbeli tagjává, 1986-ban a Gödöllői Agráregyetem, 1987-ben pedig a budapesti Állatorvostudományi Egyetem avatta díszdoktorává. Külön érdekesség, hogy az állattenyésztésben végzett és az emberiség számára hasznos munkáját elismerve a Belga Királyi Orvostudományi Akadémia levelező tagjává választotta.

1970-től alelnöke lett az Állattenyésztők Európai Szövetségének (EAAP, FEZ), amelynek már korábban is vezetőségi tagja volt, sőt alapításában is tevékenyen részt vett. A FEZ főtitkárjának is fölkérték, de ezt a kemény vasfüggöny idejében nem vállalhatta. Elsőként kapta meg viszont a „szocialista táborból” a „Distinguished Service Award” kitüntetést, amelyet csak olyan nevezetes tudósok kapnak meg, akik sokat tettek a szervezet és az állattenyésztés nemzetközi fejlődése érdekében.

A mellőzések éveit több elismerés és kitüntetés követte. Ezek közül az „Arany Tojás Díj” a legértékesebb. Ezt több nemzet tudósainak szavazata alapján adják kiemelkedő, az egész világon elismert teljesítményért, ezért nevezik ezt az állattenyésztők Nobel díjának is. Magát a díjat Horn professzor a Mezőgazdasági Múzeumnak ajándékozta.

1980-ban ment nyugdíjba és attól kezdve haláláig továbbra is tanította, hasznos tanácsokkal látta el tanítványait. Nemzetközi híró tudós akadémikus volt, de elsősorban mindig tanárnak vallotta magát.

Horn Artúr professzor sok tekintetben megelőzte korát. Gyakran sikertelennek minősültek olyan gondolatai, eredményei, amelyek most a huszonegyedik század elején, vagy majd később lesznek időszerűek.

Egyik legfontosabb következtetése a területi termelékenység. Ez azt jelenti, hogy nemcsak az egyedi hozamokat kell figyelembe venni, hanem az adott terület megfelelő kihasználását. Ennek a súlyát az Európai Gazdasági Közösséghez való csatlakozás idején egyre jobban érezzük.

Már régen rámutatott a típus differenciálás szükségességére, ennek fontosságát ma már nemcsak a szarvasmarhatenyésztésben, hanem még a lótenyésztésben is egyre inkább érzékeljük.

Mindig szem előtt tartotta az értelmes, haszon érdekében történő munkát ezért dolgozta ki a termelés gazdaságossági értékszámát és kiemelte az életteljesítmény jelentőségét. Még ma sem értékeljük kellőképpen azt a logikus tény, hogy a tejtermelés valószínűleg értékét a tej összetétele is nagymértékben befolyásolja.

Az a munka, amely az egész világon az ő nevéhez fűződik a heterózis tenyésztés alkalmazása az állattenyésztésben. A szarvasmarhatenyésztésben végzett munkája közismert. Nem tudhatják azonban a mai fiatalok, hogy Horn professzor már az ötvenes években elvégezte a mosusz kacsával azokat a kísérleteket, amelyeknek eredménye évek múlva érkezett vissza Magyarországra, immár francia szabadalomként.

A heteróizhatás maximális kihasználásáról szóló munkáját még ma sem sikerült megvalósítani a gyakorlatban.

Horn akadémikus mindig óvott az egyoldalúságtól. Részletesen kidolgozta a szimultán szelekció során érvényesülő mellékhatásokat és kiemelte a másodlagos tulajdonságok jelentőségét. A hazai értékek felhasználása mellett mindig fontosnak tartotta a nemzetközi génbázis felhasználását is.

Ezeknek a gondolatoknak a befogadására még ma sem teljesen érett a világ. Ez nagyrészt azért van így, mert a keresztezésre, nukleusz állományokra alapozott tenyésztői munka legalább olyan magas szintű tenyésztői munkát kíván, mint a fajtatiszta tenyésztés.

Mindig nyitott volt a tudomány új eredményeinek befogadására, de emellett a régi értékek megőrzését is fontosnak tartotta.

Munkásságának egyik legnagyobb értéke volt, hogy a magyar állattenyésztésben, elsősorban az állami gazdaságokban olyan gyakorlati eredményeket tudott felmutatni, amelyhez a nyugati tudósok sokszor csak számítógépes szimuláció révén jutottak el. Országos méretű nagyüzemi kísérletei meghatározó szerepet játszottak a tej- és húsrányú szakosodás létrejöttében és kibontakozásában. Ma már nem mindenki emlékszik

arra, hogy az első holstein fríz teheneket az ő kezdeményezésére hozták be Magyarországra.

Mindig nagyon hangsúlyozta a felelős munkát. Szállóigévé vált mondása: „A tetért való felelősség mindjobban kibővül azzal a felelősséggel, amely a kellő tájékozottság hiányából fakadó mulasztásból adódhat. Úgy érzem, hogy ez az utóbbi felelősség ma már nagyobb horderejű”.

A tudós tanár mellett meg kell emlékezni Horn professzor emberségéről is. Tanítványait, munkatársait, beleértve az állatgondozókat is, mindig egyenrangú félként kezelte, sohasem érezte fölényét. Az Akadémiai Aranyérem átadásakor jól jellemezték őt: „kiemelkedő munkássága, iskola teremtő egyénisége nagyszerűen párosult nemes európaiságával, közvetlen, szerény emberszerető és mindig egyenes jellemével”, Nemzetközi fórumokon sokszor volt előadó, meghívott munkatárs. Nyelvtudása révén többször adódott volna, hogy külföldön sokkal jobb anyagi körülmények között dolgozhasson tovább. Ezeket a lehetőségeket ő akkor sem fogadta el, amikor tehette volna, hazáját nem hagyta el. Példájára nagy szükség van most, amikor az egyesülő Európa a legjobb szakembereinket fogja csábítani.

Horn professzor halálával nagyszerű és teljes élet fejeződött be. Tovább él azonban közöttünk, mert valóban iskola teremtő volt. Tanítványainak, tisztelőinek névsorát nem lehetne itt hely hiányában felsorolni. A tanár szellemi gyermekei, majd unokái viszont az ő eszméit és gondolatait őrzik, aszerint dolgoznak és azt fejlesztik tovább. Közvetlenül vagy közvetve mindnyájan az ő tanítványai vagyunk, akik Magyarországon az állattenyésztésben, állatnemesítésben dolgozunk.

Az iskola megteremtőjét, a nagyszerű embert szívünkben megőrizzük és tanításait nem felejtjük el.

8. SZAKTERÜLET FEJLŐDÉSE A NEMZETKÖZI KONFERENCIÁK TÜKRÉBEN

8.1. BESZÁMOLÓ A FLORIDAI X. NÖVÉNYI SZÖVETTESYÉSZTÉS ÉS BIOTECHNOLÓGIA NEMZETKÖZI KONGRESSZUSRÓL

Heszky László

Az IAPTC&B (International Association for Plant Tissue Culture and Biotechnology) a növénybiotechnológia legnagyobb szervezete a világon hétezer taggal 75 országból. A Floridában (Orlando) rendezett 10. IAPTC Konferencián (Plant Biotechnology 2002 and Beyond) 50 tagország 1000 kutatója vett részt. A konferencia 3 plenáris ülésén és 18 szimpóziumán 122 előadás hangzott el és 520 poszter került bemutatásra a genom és genomika, a biotikus és abiotikus rezisztencia, a génexpresszió, géncsendesítés és –célbajuttatás, a sejtciklus és sejtosztódás, az embriogenezis és regeneráció, a gyümölcs-, virág- és magbiotechnológia, a sejtbiotechnológia, erdészeti biotechnológia, a molekuláris gazdálkodás, a biotechnológia törvényi szabályozása, társadalmi, szociális és etikai kérdései, az élelmiszerek és takarmányok minőségének javítása, a bioremediáció, protoplaszt-, embrió- és pollentenyészetek, molekuláris transzformáció és transzgenikus növények témakörökben.

A konferencián bejelentésre került, hogy az *Arabidopsis* mellett, a rizs genom project is befejeződött és befejezés előtt van a szarvaskerep, a nyár, a káposzta, a lucerna és a kukorica strukturális genom analízise (szekvenálás) is. Nyilvánvalóvá vált, hogy a XXI. században a géntechnológiai stratégiákban előtérbe fog kerülni a vitamin, ásványi anyag, ízanyag és színanyag tartalomban módosított növények előállítás, a hő-, szárazság, és nehézfém tűrés (xenogenomika) kialakítása és javítása, a gyógyszeripari alapanyagok, vakcinák, antitestek, ipari enzimek, környezetbarát műanyagok stb. termeltetése genetikailag módosított növényekkel, valószínűleg tisztázható lesz a heterózisnak, az apomixisnek, a légköri N megkötésének, a fotoszintézis hatékonysága növelésének stb. molekuláris háttere mellyel a folyamatok racionális és irányított szabályozására lesz lehetősége az emberiségnek.

A konferencián a fentiekben jelzett területeken bemutatásra kerültek azok az úttörő és szintáttörést jelentő eredmények, melyek reális alapot adhatnak a fenti célok elérésére. Ilyeneknek tekinthető az A vitamint termelő arany rizs (golden rice), a sötétlila színű szegfű előállítás, a gyapotmag fehérjetartalmának 22,5%-ra történő növelése, a kémiai kezeléssel kiváltható markergén kivágódás és génreguláció (cre/lox rendszer), a törpesség génjének azonosítása és izolálása, az ehétóvakcinák termeltetése, a kloroplaszt transzformáció, mellyel a transzgen által kódolt fehérje termelése elérheti az oldható fehérjék 10–25%-át stb.

Az IAPTC végrehajtó bizottságának ülésén képviselve hazánkat megválasztottuk az új elnököt a kínai Zhi-hong Xu professzor személyében. Ennek megfelelően a következő XI. IAPTC&B kongresszus Pekingben lesz 2006-ban.

8.2. HÍRADÁS A 8. HORVÁT BIOLÓGIAI KONGRESSZUSRÓL

Horváth József

A Biológiai Kongresszust 2003. szeptember 27. és október 2. között Zágrábban tartották.

A Horvát Biológiai Társaság által rendezett kongresszus a klasszikus biológiai kutatások és molekuláris biológiai kutatások számtalan eredményét mutatta be több száz hazai és meghívott külföldi kutató jelenlétében. A konferencia kiadványa (Proceeding of Abstract, 2003) 486 oldalon tartalmazza a plenáris és szekció előadásokat, valamint a poszter előadásokat.

Horváth József horvát szerzőtársaival (N. Juretic, D. Mamula, Z. Stefanac és M. Krajacic) „Thirty year co-operation of Croatian and Hungarian researchers in plant virus investigation” címmel előadást tartott. A 30 éves tudományos együttműködés eredményei 58 nemzetközileg is ismert publikációban láttak napvilágot. A tudományos együttműködés során a Caulimovirus, Comovirus, Cucumovirus, Nepovirus, Nucleorhabdovirus, Potyvirus, Sobemovirus, Tobamovirus és Tymovirus nemzetségekre tartozó olyan vírusokat írtak le, amelyek a két szomszédos országban korábban ismeretlenek voltak. Tekintettel a két ország hasonló klimatikus viszonyaira és flórájára, a szárazföldi és vízi vírusok előfordulása, elterjedése epidemiológiai és ökológiai szempontból is figyelemre méltó eredménynek tekinthető. Az előadást követő vita nagyra értékelte a fenti két ország több évtizedes tudományos együttműködését, és a tudományra nézve új vírusok leírását és jellemzését.

8.3. JELENTÉS „A VIZIERŐFORRÁSOK RACIONÁLIS HASZNÁLATA ÉS MEGŐRZÉSE, A VÁLTOZÓ KÖRNYEZETBEN” C. NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIÁRÓL

Cselőtei László

A konferenciát „A 2003. a Tisza Víz Éve” jegyében rendezték. (Örményország, Tsakhkadzor, 2003. július 8–18.)

Rendezők: International Geographical Union, Commission for Water Sustainability; Yerevan State University; NGO „International Scientific Research Center on Water, Climatic and Recreational Resources”

1. A rendezvénynek közel ötven résztvevője volt, a világ különböző részeiről (USA, Kanada, Nagy-Britannia, Olaszország, Németország, Japán, Irán, Kuwait, Oroszország, Belorusszia, Grúzia, Magyarország) és természetesen Örményországból.

Az előadások és poszter előadások hat szekcióban kerültek bemutatásra:

1. Felszíni és felszín alatti vizekkel történő gazdálkodás
2. A vízierőforrások szennyezettségének becslése különböző eljárásokkal, monitoringozás
3. Vízi ökoszisztémák megőrzése és modellezése
4. Vízi erőforrások változásának becslése és előrejelzése – új megközelítéssel – a globális felmelegedés körülményei között
5. Hidro-ökológiai problémák a Kaukázusban
6. A friss víz problematikája

A bevezető előadásokban elhangzott, hogy integrálni kell a vízmegőrzési formákat, a pénzügyi és szakmai lehetőségeket, igazodni kell a nemzetközi szabványokhoz, közös nemzetközi egyezményekre és kísérletekre van szükség. Törekedni kell újabb víztározók megépítésére, ill. a meglévők megfelelő karbantartására. Emelkedik a globális hőmérséklet, a Föld több területén erősödik az aszályhajlam és fenyeget az elsvatagosodás.

A plenáris előadásokat J. Anthony A. Jones (Egyesült Királyság), Alekseevsky N. I. (Oroszország), Loginov V. F. (Belorusszia) tartották, akik felhívták a figyelmet az ivóvíz mennyiségének határtalan csökkenésére, hangsúlyozták az összefogás szükségességét, a lehetőségek maximális kihasználását, mert ha nem fordítunk kellő figyelmet a víz megőrzésére, nem lesz szükség sem iskolákra, sem kórházakra. Már most is közel egynegyed millió ember hal meg évente- vízhiány miatt. Folytatni kell a konferenciák sorozatát, mely Baliban kezdődött 2000-ben. Water Action Plan kidolgozása Evianban (Franciaország) 2003. májusában öt témakörben történt meg.

A plenáris ülés záró előadását Anahit Simonyan (UNDP – Örményország) tartotta.

Az előadások megértését a konferencia egész időtartama alatt szinkrontolmács segítette angol és orosz nyelven.

A közel negyven előadás és huszonöt poszter témája ugyan szerteágazó volt, de mindegyik a felszín alatti, ill. felszín feletti vizek mennyiségének, valamint minőségének megőrzési lehetőségeit és szükségességét hangsúlyozta.

A legnagyobb érdeklődést a Kaszpi-tenger szintjének változásáról tartott előadás (Alekseevsky, N. I.), az Odera négy országot érintő áradás-előrejelző rendszere (Mengelkamp, H.-T.), a vízmegőrzési lehetőségek integrációs terve a Kaukázus déli részén (Vardanian, T. G., Mkrtychyan, M. S., Minasian, R. S.), a vízierőforrások szennyezettségének monitorozása (Nazarov, N., Naumov, A., Frolova, I.), az atmoszférikus víznyerési lehetőségek Észak-Karolinában (Robinson, P. J.), a rendelkezésre álló vízkészlet megőrzésének korlátai és lehetőségei, ideértve az ivóvíz előállítását a tengervíz-ből (Jones, J. A. A.) témájú előadások, valamint „Az aszály monitoringozás és trendjei Magyarországon” c. előadás (Szalai S., Cselőtei L., Ligetvári F.) váltotta ki.

A poszter szekcióban „A fiziko-kémiai jellemzők és az általuk előidézett mechanizmusok a Waku-Ike tóban, Japánban” (Oyagi, H), „A változó környezet víz – ökológiai biztonságának problémái É-Kínában” (Jun, Xia), „Talajvíz vizsgálatok a Sevan-medencében a vízellátás megfigyelése céljából” (Varadanian, V. P.), „Édesvíz hiány, mint az emberiség egyik fő problémája” (Gspoyan, G. M., Arskakyan, L. B.) c. posz-

terek iránt volt a legnagyobb érdeklődés. A HAKI által bemutatott poszterek „Elfolyó vízzel történő öntözés hatása különböző talaj-fizikai féleségű talajokon” és a „Földárja jelenség a Magyar Alföldön” iránt is jelentős érdeklődés mutatkozott.

2. Ming-ko Woo az IGU szervezőbizottságának tagja bejelentette, hogy a konferencia anyagát könyv formában tervezik kiadni, melynek terjedelme a kalkulációk szerint megközelíti majd az ötszáz oldalt.

Anthony A. J. J. a 2004. évi Varanasi-i (India) és a Glasgow-i, valamint 2005. évi Buenos Aires-i és Darussalam-i konferenciák tervezett témaköreiről és a kialakítandó téma csoportokról számolt be (Ezek lesznek az IGU Commission for Water Sustainability következő rendezvényei.)

3. Szakmai tanulmányutak: Örményországban a völgyeket csatornákkal és drénekekkel telepítették be évtizedekkel ezelőtt. A magas szódataralmú talajt kénsav tartalmú vízzel öntözték, a drénekekbe leszivárgó vizet újra felhasználták. Mára ezek a csatornák tönkrementek. A szétdarabolt ország vízellátása sem megoldott. A völgyekben az öntözés minimális területre zsugorodott össze. Egy m^3 öntözővíz ára a határrészeken 4 AMD, (1 AMD ~ 40 fillér) az ország közepe felé haladva 2 AMD. (Viszonyításul az ivóvíz köbmétere mintegy 25 AMD.)

Víztározásra az Árpa folyón megépítették a Kechut víztározót (1942 m-re a tengerszint felett), melyben 23 millió m^3 vizet tudnak tárolni. Innen igyekeznek gravitációval biztosítani a 46 m-el lejjebb levő Sevan tó vízszintje további csökkenésének mérséklését. A tározót és a tavat összekötő csatorna két részből áll. Az első 18,7 km hosszú és 18 m^3 vizet szállít másodpercenként. A második rész a Vekhegis folyó becsatlakozásánál kezdődik és 25 $m^3/sec.$ mennyiségű vizet szállít 29,6 km hosszan. Az 1981. márciusa óta üzemelő rendszer a leghosszabb földalatti víz-szállító csatorna a világon.

A Sevan – Hradzan cascade (lépcsős-zuhatag) a Sevan tóból indul. Erre épült rá 1949-ben a 100 m-re a felszín alatt található Sevan Vízierőmű, (két turbinával), mely elsősorban a Hradzan Öntöző-Rendszer háttérét biztosítja. Az erőművet csak nyáron működtetik, így alkalmunk volt megtekinteni működés közben.

A Sevan tó mellett a Sevan Hidro-Meteorológiai Obszervatóriumban rendszeresen végeznek megfigyeléseket.

Tanulmányutunk egyik legnagyobb élménye volt annak a kráternek a közelébe jutni, mely az Aragats Massive-on található. A 350 m mély és 3 km átmérőjű krátert körbevevő négy csúcs magassága 3879 m és 4080 m közötti. A kissé lejjebb található (3190 m) Kari tó összesen három-négy hónapig fagymentes. Partján a volt Szovjetunió legmagasabb Részecskefizikai Kutató Intézete, benne pedig egy ciklotron működik.

Az Aragatsból számtalan folyó ered, mint pl. Gegharot, Amberd, Shahverd, Mantash, Geghadzor, Tsaghkahovit.

Sok hideg- és melegvízű forrás ered az ország délebbi részén Jermuk környékén is. Ez az Árpa folyó eredési helye is. Itt megnéztük a 60 m magas Jermuk vízesést és a források vizét palackozó üzemet.

A tanulmányút során számtalan műemléket is meglátogattunk és jártunk a Levél-tárban is, mely III. századi emlékeket is őriz.

8.4. ERDÉSZETTUDOMÁNYI KONFERENCIA SZÉKELYUDVARHELYEN

Solymos Rezső

Az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság Erdészeti Szakosztálya 2001. óta évente rendez tudományos konferenciát, amelyre Magyarországról számos kutatót, vezető gyakorlati szakembert is meghív. A konferencia témáját mindig a legaktuálisabb erdészeti kérdések közül választoták ki. Az eddigi konferenciákat és a 2003. évit is a Műszaki Tudományos Társaság felkérésére Solymos Rezső vezette.

2003. október 22–26. között Székelyudvarhely – Homoród volt a rendezvény házigazdája. „A magán erdőgazdálkodás és az erdőtulajdonosok helyzete és az új kutatási eredmények gyakorlati hasznosítása volt a vezértéma. A magyarországi meghívottak hat előadással szerepeltek. Ugyanennyi előadás hangzott el az erdélyiek részéről, amelyet széleskörű vita követett. A konferenciát egy hargitai (madarasi) tanulmányút követett, amelyen a helyszínen látottak számos észrevételt váltottak ki a résztvevőkből.

A vezértéma keretében a következőkről hangzottak el előadások és folyt élénk vita: – nemzeti erdőprogram és magán erdőgazdálkodás, – az erdőtörvények és a tulajdonviszonyok, – az állami erdőgazdaságok szerepvállalása a magánerdőkben, – a szakmai színvonal és a kutatási eredmények, – az erdészeti kutatás feladatai, – az erdészeti szakoktatás, az erdészeti szakemberek a magán erdőgazdálkodásban, – erdőbirtokossági társulatok, szövetkezetek és ezek hagyományai.

A konferencián elhangzott előadások és a lefolytatott vita lapján egyértelműen kiűnt, hogy:

- a magyarországi tapasztalatok alapján célszerű az erdélyi erdőprogramot kidolgozni, bár az erdélyi viszonyok jelentősen el térnek a magyarországiaktól. Az eltérés nem csak az ökológiai adottságokban és az erdők fajajösszetételében számottevő, hanem a tulajdonviszonyokban is,
- a magánerdők aránya Magyarországon mintegy 40%, a magánerdőgazdálkodás szervezetsége ma még nem kielégítő, jelentős a gazdátlan erdőterületek száma és mértéke,
- Erdélyben az erdőket az egykori tulajdonosok a korábbiaknak megfelelően kapták vissza, újból létrehozták az erdőbirtokossági társulatokat és ezek szövetségeit. Kialakult a magánerdők irányításának szervezete,
- az erdélyi erdőgazdálkodásban jelenleg az egyik legkritikusabb kérdés a kitermelhető famennyiség meghatározása. Az országosan megállapított famennyiséget megyékre és erdőgazdálkodókra bontják le. Itt az erdő kiemelten fontos megélhetési forrás. Az erdőtulajdonosok ezért a lehető legtöbb fa kitermelésére törekszenek, a szakmai szempontokat igyekeznek érvényesíteni,
- a Kárpátokban az utóbbi időszakban jelentős viharok tizedelték a faállományokat. Az áldozatul esett több millió m³ fa értékesítése és fafeldolgozására újabb üzemek létesültek. Ebben magyarországi cégek is részt vállaltak.

- súlyos problémákat okozott és okoznak a fatolvajok. A falopások gyakori kiváltó oka a szegénység, a megélhetés problémája,
- az erdészeti kutatás újabb eredményei iránt nagy az érdeklődés, bár újabb kísérleteket nem állítottak be,
- a Kárpátok jelentős kiterjedésű fenyveseit fokozatosan alakítják át bükkösökké,
- az erdők egészségi állapotában kirívó problémákat nem tapasztaltunk, száradékfa alig látható, a tűzifának nagy a becsülete,
- a kitermelt, vagy viharoktól szenvedett erdőterületek újra erdősítése helyenként mintaszerű, bár számottevő az elmaradás is. Az erdők természetes felújítása Hargita jelentős részein sikeres,
- az erdélyi magán erdőgazdálkodás általában szervezettnek tekinthető, A szervezethez szemben a szakmai-tudományos eredmények, szempontok érvényesülése némi kívánni valót hagy maga után, kiküszöbölésére mindenütt törekszenek,
- a kolozsvári és a brassói egyetemekkel van kapcsolatuk, szakképzésük a magyarországi erdészeti szakoktatáshoz hasonló. Több erdélyi magyar tanul Sopronban az Erdőmérnöki Karon és néhányan doktorandusz hallgatók.

A 2003. évi székelyudvarhelyi erdészeti tudományos konferencia jól szervezett rendezvény volt, amelyet a továbbiakban is folytatni kívánnak, kívánunk. A magyarországi résztvevők törekedtek arra, hogy minél szélesebb körű tájékoztatást adjanak a tárgyalt témákról. Minden esetben hangsúlyoztuk, hogy a magyarországi tapasztalatok erdélyi hasznosításakor figyelembe kell venni az ökológiai és egyéb különbségeket.

Az erdészettudomány területén tovább erősödtek az érdemi kapcsolatok, amelyek kölcsönösen hasznosak. Az együttműködést folytatni kell, érdemes!

8.5. NÖVÉNYI MOLEKULÁRIS BIOLÓGIA VII. NEMZETKÖZI KONGRESSZUSA

Heszky László

A konferencia legnagyobb seregszemléje a molekuláris növényi kutatásoknak, melynek 8 plenáris ülésén, 1 kapcsolódó szimpóziumán, 31 szekcióülésén, 6 workshopján több száz előadás hangzott el, emellett a több ezer résztvevő 2500 posztert mutatott be (Barcelona, 2003. június 23–28.). A szépszámú magyar kolónia tagjainak zöme Szegedről (SZBK) és Gödöllőről (MBK, SZIE) érkezett. Az általam vezetett tanszék részéről bemutatott eredmények a *Festuca* nemzetség molekuláris taxonómiájával, a kárpát-medencei szőlőfajták (120 genotípus) molekuláris polimorfizmusával és a kender ivarspecifikus molekuláris markerezésével voltak kapcsolatosak. A 46 különböző rendezvény témakörei a növénybiológia, növényélettan és növénygenetika tudományterü-

letek minden részterületére kiterjedtek. Ennek ellenére a barcelonai kongresszus meghatározó karakterét a növényi genomika és genomanalízis, valamint a géntechnológia területén elért és bemutatott eredmények adták. Nyilvánvalóvá vált, hogy a legfontosabb növények (búza, árpa, rozs, cukorrépa, dohány, *Brassica*, *Poplar* fajok stb.) genomanalízise már elkezdődött és egyes fajoké már be is fejeződött (pl. rizs), vagy befejezés előtt állnak (pl. kukorica). Kivételesen érdekesek azok az adatok, melyeket a gabonafélék összehasonlító genomanalízise során kaptak. Nevezetesen, hogy az árpa genomja a rozshoz, a búzáé a rizshez és a kukoricáé a cirokhoz áll molekulárisan a legközelebb, továbbá hogy a gének sorrendje a különböző fajok eltérő kromoszómáin közel azonos vagy azonos (pl. kukorica és rizs esetében). Végeredményben a különböző fajok között molekulárisan sokkal kisebb a különbség, mint amit eltérő fenotípusuk alapján feltételeznénk.

A genom projektek méretére jellemző, hogy csak a *Brassica* genom projekt költségvetése 40 milliárd Ft körüli (200 millió USD). Ez egyben választ is ad a hazai lehetőségeinkre (a hazai *Biotechnológia 2003* kutatási pályázat teljes költségvetése 1,5 milliárd Ft volt).

A genomika mellet új, egyre bővülő kutatói kapacitással rendelkező tudományterületek jelentek meg, olyanok, mint a transzkriptomika, proteomika, metabolomika stb.

A géntechnológiával kapcsolatban elmondható, hogy annak széles körű terjedése a kutatásban *feltartóztathatatlan* és valószínűleg ezzel a kifejezéssel lesz kifejezhető a gyakorlati alkalmazás is a jövőben. Különböző gének százainak sikeres transzformációjáról számoltak be a legkülönbözőbb növényfajoknál részben tudományos, részben gyakorlati céllal. Különösen figyelemre méltó volt Ingo Potrykus professzor (Svájc) előadása az A-vitamint termelő '*arany rizsnek*' (golden rice) a fejlődő országokban való elterjesztését célzó erőfeszítéseiről. 2003-ra készült el az a gazdaságilag is jelentős genotípus, mely a megfelelő génkonstrukciót tartalmazza, ismert és elterjedt fajtába van beépítve (R64) továbbá képes a megfelelő A-vitamin mennyiség termelésére (0,8 mg/g). Az előadó szerint 2008-ra ez a génkonstrukció minden köztermesztésben lévő rizsfajtába átvihető, és ami nagyon lényeges a szabadalmi díjról a tulajdonosok lemondtak.

Szintáttörés érzékelhető a rekombináns gyógyszeripari fehérjék transzgenikus növényekkel való termelése területén is (molecular farming). Ennek ellenére, hogy e témakörben bejelentett előadások előadóinak zömét cégek tiltották, Charles J. Arntzen professzor előadása érzékeltette mi is várható már a közeljövőben. Az Egyesült Államokban 2002-ben engedélyezték a „növényi eredetű vakcinák” zárt rendszerű nagyüzemi termelését. Arizonában felépített zárt üvegházi rendszer már meg is kezdte termelését. A vakcinát GM paradicsom gyümölcsében termelik. A paradicsomlét fagyaszta szárítják és por alakban kapszulázzák. Az üvegház 1 hektárnyi termőterületére 25 ezer növényt ültetnek, melyből 2 millió dózist (1 mg antigén/dózis) állítanak elő és 1 dózis ára 1 USD. Gyors számítást végezve 1 hektárnyi üvegházról 2 millió dollár értékű áru állítható elő (420 millió Ft). A technológiát a jövőben transzgenikus hímsterilitással és magnélküliséggel kívánják javítani.

8.6. NÖVÉNYI STRESSZ, REAKTÍV OXIGÉN ÉS ANTIOXIDÁNSOK C. KONFERENCIA

Király Zoltán

A konferencián 8 magyar kutató vett részt a Növényvédelmi Kutatóintézetből. Az előadások a prooxidánsok (reaktív oxigénfajták) és antioxidánsok szerepével foglalkoztak a növényi élet szempontjából (Conference on Plant Stress, Reactive Oxygen and Antioxidants, Freising–Wehenstephan, 2003. szeptember 10–13.). Mi a következő szekcióban vettünk részt: Reactive oxygen species in plant-microbe interactions. Az előadások kiemelten foglalkoztak a nitrogénoxid mint prooxidáns szerepével. Kiderült, hogy mind a humán-immunológiában (fagocitózisban), mind a növényi rezisztenciafolyamatokban a szuperoxid, hidroxilgyök és hidrogén-peroxid mellett a nitrogénoxid is fontos szerepet játszik.

Különösen érdekes volt a német professzor H. Sies előadása, amely az antioxidánsok táplálkozásélettani szempontjaival foglalkozott („Antioxidants, a nutritional view”). prof. Sies fedezte fel azt, hogy a kakaó flavan-3-oljai igen előnyös hatást fejtenek ki a káros lipoxigenáz aktivitására és az ugyancsak káros mieloperoxidáz aktivitására. Ez az eredmény az elmúlt évi népszerűsítő tudományos sajtóban is nagy visszhangot váltott ki. Érdekes módon az előadó megemlékezett Szent-Györgyi és Rusznyák 1936-ban a Natureben megjelent cikkéről, amelyben az első antioxidáns hatásáról közöltek adatokat. Sies professzor Szent-Györgyi laboratóriumában felvett fényképét is kivetítette.

A magyar előadások, illetve poszterek a következő címekkel kerültek előadásra.

- Fodor, J., Hafez, J.M., Hüchelhoven, R. and Király, Z.: An inducer of plant resistance, 2,6-dichloronicotinic acid inhibits dehydroascorbate reductase and superoxide dismutase and enhances H_2O_2 level in barley leaves. Free Rad. Res. 37 Suppl. 2: 48. 2003.
- Gullner, G. and Király, L.: L-2-oxo-4-thiazolinide-carboxylic acid treatment leads to both elevated glutathione levels and accumulation of mRNA encoding the pathogenesis-related PR-la protein in Xanthi-nc tobacco. Free Rad. Res. 37 Suppl.2.: 48.
- Hafez, Y.M F. Fodor, J. Király, L. and Király, Z.: Role of reactive oxygen species and antioxidants in TMV-induced necrotization associated with resistance of an N gene encoding tobacco. Free. Rad. Res. 37 Suppl. 2:49.

8.7. A CIEC 14. NEMZETKÖZI SZIMPÓZIUMA

Németh Tamás

A CIEC (International Scientific Centre of Fertilizers) 2003-ban Magyarországon, Debrecenben tartotta 14. szimpóziumát. A növénytáplálással, talajtermékenységgel, trágyá-

zással és környezetvédelemmel foglalkozó kutatókat, gazdálkodókat, gyártókat és kereskedőket összefogó nemzetközi testület 1933-ban alakult. Négyévente kongresszusokra kerül sor (2001 Peking), míg a két kongresszus közötti intervallumban évente szimpóziumokat szerveznek. A 2002-es Tokat-i (Törökország) rendezvényt követően Debrecen volt a házigazda. A résztvevő országok száma Japántól, Dél-Afrikán keresztül az Egyesült Államokig meghaladta a húszat, több mint 120 résztvevővel. Ez az érdeklődés messze meghaladta a szokásos, a szimpóziumokra jellemző 40-50 fős részvételt. A rendezvény fő témája a trágyázás, melléktermék hasznosítás volt, s ez távoli területek hasonló kérdésekkel foglalkozó kutatói számára is érdekessé tette a megjelenését.

A CIEC eddigi tevékenysége során mindig segítette a fejlődő országok kutatóit, támogatást nyújtott kutatóiknak a rendezvényeken történő részvételre. Debrecenben egy új folyamat is elindult, a doktori képzésben résztvevők, PhD hallgatók számára könnyítette meg a CIEC Elnöksége és a házigazda Egyetem a részvételi díj 2/3-ának elengedésével tudományos eredményeiknek bemutatását.

Az elhangzott előadások és a bemutatott poszterek teljes terjedelemben (6-12 oldal) a regisztráció időpontjában átadásra kerültek, két kötetben.

A plenáris előadásokat követően, nyolc szekcióban mutatták be a résztvevők új tudományos eredményeiket.

Legnagyobb figyelem a „Trágyázás, környezet minősége és a fenntartható gazdálkodás” c. szekciót kísérte, de majdnem azonos érdeklődésre tartott számot a „Szervesanyag-gazdálkodás” és a „Trágyázás – terményminőség” szekció is.

A színvonalas rendezvényt, melynek házigazdája a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centruma volt, egy egész napos szakmai kirándulás egészítette ki. A kirándulás során a résztvevők megismerkedhettek az Agrártudományi Centrum Látóképi Kísérleti Telepével, az ott folyó növénytaplálási és agrotechnikai kísérletekkel, valamint szervezett program keretében több órát tölthettek a méltán híres és – legtöbbjük számára – már korábban is ismert Hortobágygal.

A sikeres, jó hangulatú rendezvényt követően a résztvevők azzal köszöntek egymástól, hogy 2004 szeptemberében a CIEC 15. szimpóziumán találkoznak újra, Pretoriában, Dél-Afrikában.

A kétkötetes kiadvány a CIEC Titkárságán (MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet, 1022. Budapest, Herman Ottó u. 15) térítésmentesen – korlátozott számban – hozzáférhető az érdeklődők számára.

8.8. TUDOMÁNY VILÁGFÓRUMA – BUDAPEST

2003. november 8–10.

A Magyar Tudományos Akadémia által szervezett háromnapos rendezvényen nyolcvan országból több mint négyszáz tudós, politikus, gazdasági vezető és közéleti szereplő vett részt. A Fórum a tudás, a tudomány, a gazdaság és a társadalom kapcsolatát, az azok közötti együttműködés megerősítésének lehetőségeit vizsgálta. A Világfó-

rum egy társadalmilag, földrajzilag és szakterületileg is multikulturális szellemi műhely volt, amely a társadalom, a politika, a gazdaság és a tudomány makrofolyamatait tekintette át, és – a 21. század új kihívásait, valamint a fenntartható fejlődés feltételeit kereste. A tudás és a társadalom viszonyát érintő kulcskérdések megvitatására három plenáris és hat tematikus szekcióülés szolgált. A harmadik, a záró plenáris tanácskozás egyben a következtetések levonását és a jövőre irányuló ajánlások megfogalmazását célozta.

A Tudomány Világfóruma – Budapest védnökei Mádl Ferenc köztársasági elnök és Romano Prodi, az Európai Bizottság elnöke voltak, míg az UNESCO és a Nemzetközi Tudományos Tanács (ICSU) partnerei szerepet vállalt a konferencián. A plenáris- és a szekcióülések előadói neves tudósok, politikusok, közéleti személyiségek voltak, akik világszerte elismert szaktekintélyei az általuk képviselt területnek, mint például Alexander Lámfalussy, az Európai Monetáris Intézet alapítója, William Wulf, az Amerikai Mérnökakadémia elnöke, Craig Venter, a humán géntérkép elkészítésének egyik vezéralakja, Goverdhan Mehta, az India Tudományos Akadémia volt és az ICSU leendő elnöke, valamint Hans Wigzell, a Karolinska Intézet rektora és egyben az orvosi Nobeldíj-bizottság elnöke. Számos multinacionális vállalat magas rangú vezetője jelent meg és tartott előadást a Világfórumon, többek között az Ericsson elnöke és alelnöke.

Mádl Ferenc köztársasági elnök a nyitó plenáris ülésen köszöntötte a Világfórumot és a résztvevőket, illetve díszfogadást adott a rendezvény tiszteletére a nemzeti Galériában. Megjelent és felszólalt a nagyszabású konferencián három korábbi magyar kormányfő, Orbán Viktor, Boross Péter és Horn Gyula is.

A zárónapon megtartott plenáris tanácskozáson jelen volt és felszólalt Vaire Vike-Freiberga asszony, a Lett Köztársaság elnöke. A Világforum időpontja egybeesett a Tudomány Világnapjával, november 10-ével. Ez alkalomból az UNESCO Tudományos Díjai a Fórum keretében, a magyar Parlamentben kerültek átadásra.

Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke zárszavában méltatta a Világforum munkáját, eredményeit. Hangsúlyozta a Magyar Tudományos Akadémia elkötelezettségét az „új-született” Tudomány Világfóruma méltó gondozására, egyben kérte a résztvevők támogatását és cselekvő közreműködését a most újtárra indult rendezvénysorozat, a Tudomány Világfóruma – Budapest sikeres folytatásához.

A Tudomány Világfórumának következtetései

1. A tudomány egyre közvetlenebb hatást gyakorol a társadalomra, miközben a társadalom elvárásai is fokozódnak a tudománnyal szemben. A tudomány belső fejlődésének és a társadalmi igényeknek köszönhetően új kutatási prioritások fogalmazódtak meg, amelyek megkövetelik a különböző tudományos területek együttműködését. Ennek következményeként a természettudományok és a társadalomtudományok integrációjának lehetünk tanúi. Ez a fajta integráció megerősíti az interdiszciplináris keretek létrehozásának szükségességét. Ennek tükröződnie kell mind a tudományos intézményrendszer szerkezetében, mind pedig a tudománypolitikában.

2. A tudomány fejlődése és a társadalmi igények feloldják az elméleti és az alkalmazott kutatás, illetve az akadémiai és gazdasági szektor közötti szigorú határokat. Az egyetemi és a vállalati szféra új együttműködési modelljei, az új típusú tudás-termelő hálózatok kiépülése mindenképpen támogatandó.
3. A tudásalapú társadalom egyik fő jellemzője a piaci szereplők növekvő szerepe a tudás előállításában. Az üzleti élet szereplőinek egyre élénkebb részvétele a kutatási tevékenységben csökkenti a közfinanszírozásra nehezedő nyomást, így az állami források a nem profitorientált tudomány területeire összpontosulhatnak. Ugyanakkor az államnak továbbra is felelősséget kell vállalnia azért, hogy a gazdasági növekedés érdekében növelje a kutatásra és fejlesztésre fordítható forrásokat.
4. Kiemelkedően fontos, hogy a tudományos közösségek támogassák a döntéshozatalt, és eredményeiket megosszák a nyilvánossággal.
5. Az önképzés, számítástechnikai eszközökkel támogatott tanulás (e-learning) és más oktatási formák együtt élnek a hagyományos tanulási és tudásátadási formákkal. Kötelességünk és felelősségünk az új oktatási formák minőségének és tudományos értékének biztosítása.
6. A digitális megosztottság a gazdaságilag, társadalmilag és regionálisan hátrányos helyzetből fakad. Ezen problémák feloldásának kiemelt politikai prioritást kell élveznie.
7. A társadalom szükségleteinek kielégítése fontos célkitűzés, amely azonban nem történhet a természeti erőforrások további kizsákmányolása árán. A fenntartható fejlődés megköveteli a jelenlegi termelési és fogyasztási struktúrák átformálását. A környezetgazdálkodási szemlélet széleskörű alkalmazása nélkülözhetetlen.
8. A jelenkori tudomány alkalmas arra, hogy utat mutasson az emberi életminőség javításához. A tudományos tudás alkalmazását rendszerint a társadalmi-gazdasági berendezkedés, valamint az elégtelen információáramlás, illetve a nem megfelelő felhasználás késlelteti. Az életminőség javítását célzó ismeretek megfelelő közvetítése a politikusok, a tudósok és a döntéshozók közös felelőssége.
9. Az információhoz való hozzáférés globalizálódik, míg a kultúrák különböznek. A tudás világának szereplői felelősek azért, hogy rendelkezésre álljanak olyan ismeretrendszerek, amelyek a hagyományos közösségekben és a tágabb társadalmi keretek között egyaránt hasznosíthatók.

A Tudomány Világfórumának ajánlásai

1. A tudománynak részt kell vállalnia a fenntartható fejlődés megvalósítását célzó valamennyi összefogásban.
2. Az emberi alkotóképiséget és a kutatáshoz szükséges infrastruktúrát szoros összhangban kell fejleszteni.

3. A tudás világának valamennyi résztvevője, beleértve a tudósokat, etikai felelősséggel bír.
4. A jövőért való felelősség megegyezik a fiatal generációkért vállalt felelősséggel. A fiatal tudósokat a tudományos munka minden fázisába be kell vonni.
5. Globális etikai kódex megalkotására kell törekednünk, amelynek megfogalmazásába a világ teljes tudományos közösségét be kell vonni.
6. Valamennyi ország törvényalkotási intézményének állandó tudományos bizottságot kell felállítania.
7. A budapesti Tudományos Világfórumból hagyományt kell teremteni.

10. F. AZ ISZTÁLY TAGJAINAK 2004-BAN MEGJELENT
KÖNYVEI ÉS KÖNYVISMERÉSEI

Dediu Darius & Hosszú László (2004) *Önregulációs szerepek a pszichológiában II.*
Budapest, Könyvek Műhely Kiadója, 2004, 100 oldal, 1100 Ft.

Dediu D., Csizser, G. (2004) *Aspects of the Brain's Control in Human Intelligence*
in *Handbook of Human Intelligence*, Ed. by S. Sternberg, Ed. by D.E.
Gottman, Dordrecht, Kluwer, 199-210.

Hosszú L., Horváth A. (2004) *A pszichológus etika*, in *Árnyék a Székelyföldön*, Ed.
by Varga L. Gyöngyvér, pp. 17-28.

Kovács Péter - Borócska László (2004) *Magyar nyelv és irodalom*, 10. évfolyam, 1-2.
féléves kötet - Agóra Kiadó, 2004, 440 oldal.

Kovács Péter: *Magyar nyelv és irodalom a jogtudományban*, Székelyföldi Egyetem,
Felsőoktatási Központ, Felsőoktatási Központ, 2004, 100 oldal, 1000 Ft.

Láng László: *Apollón, a világ és a pszichológia*, in *Magyar nyelv és irodalom*, 10. évfolyam,
1-2. féléves kötet, pp. 115-120.

Láng László: *A reneszánsz művészet*, Budapest, Agóra Kiadó, 2004, 100 oldal,
1000 Ft.

Láng László: *Magyar nyelv és irodalom a jogtudományban*, Székelyföldi Egyetem,
Felsőoktatási Központ, Felsőoktatási Központ, 2004, 100 oldal, 1000 Ft.

Láng László: *Magyar nyelv és irodalom a jogtudományban*, Székelyföldi Egyetem,
Felsőoktatási Központ, Felsőoktatási Központ, 2004, 100 oldal, 1000 Ft.

9. SZEMÉLYI HÍREK

9.1. AKADÉMIKUSOK KITÜNTETÉSEI, ELISMERÉSEI*

Csáki Csabát, az MTA rendes tagját, az Agrárközgazdászok Nemzetközi Szövetsége az „Örökös tiszteletbeli tag” elismerésben részesítette.

Dimény Imre, az MTA rendes tagja a Magyar Köztársaság Középkeresztje kitüntetésben részesült, továbbá a Szent István Egyetem díszpolgárává választották.

Doctor honoris causa kitüntetést kapott:

Kovács Ferenc, az MTA rendes tagja a Nyugat-Magyarországi Egyetem Mezőgazdasági és Élelmiszertudományi Karától.

Németh Tamás, az MTA levelező tagja a Veszprémi Egyetem Keszthelyi Mezőgazdasági Karától.

Király Zoltán, az MTA rendes tagja a Nyugat-magyarországi Egyetem Mezőgazdasági és Élelmiszertudományi Karától.

* A 9.1. pont csak az osztályhoz tartozó akadémikusok kitüntéseit tartalmazza. Ezek közül is csak a legmagasabbakat: a Kormány, a Köztársasági Elnök, a belföldi és külföldi egyetemek által adott kitüntéseket, illetve díszdoktori címeket. Minden egyéb kitüntetésről a „Tájékoztató” 7. és 8. fejezetéből értesültünk.

10. A KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATKIADÁS HELYZETE

10.1. HORNOK LÁSZLÓ, AZ MTA LEVELEZŐ TAGJA, AZ OSZTÁLY KÖNYVFELELŐSÉNEK ÉVES BESZÁMOLÓJA

Az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottsága 10 185 eFt-ot biztosított az Osztály által támogatott folyóiratok és könyvek megjelentetéséhez.

Támogatásban részesült az Osztálytájékoztató (1650 eFt), az *Acta Agronomica*, az *Acta Phytopathologica et Entomologica Hungarica* és az *Acta Veterinaria* (összesen 2700 eFt értékben), valamint két nagy múltú magyar nyelvű folyóirat az *Agrokémia és Talajtan*, illetve az *Agrártörténeti Szemle* (1600 eFt összeggel).

A támogatott könyvek közül 2003-ban megjelent Chikán Ágnes: *A siker biológiájától a siker lélektanáig* (Barabás Zoltán emlékkönyv), Kiss Judit: *A magyar mezőgazdaság nemzetközi mozgástera*, valamint Nowinszky László: *Handbook of light trapping* c. műve. A *Magyarország kultúrflórája* sorozaton belül elkészült az árpáról és a lóbabról szóló rész, s megjelent az *Agrárműszaki Sorozat* bibliográfiája.

10.2. AZ OSZTÁLY TAGJAINAK 2003-BAN MEGJELENT KÖNYVEI ÉS KÖNYVRÉSZELEI

- Dudits Dénes és Heszky László** (2003): Növénybiotechnológia és géntechnológia. II. átdolgozott, bővített kiadás. Agroinform Kiadó, Budapest p.312.
- Hornok, L., Giczey, G.** (2003): Application of Gene Cloning in Fungal Biotechnology. In: *Handbook of Fungal Biotechnology 2/e, Rev. & Expanded*, Ed. Arora, D.K. Marcel Dekker, Inc. New York
- Hornok L. Maráz A.,** (2003): A gombák genetikája. In: *Mikológia*. Szerk.: Jakucs E. és Vajna L. Agroinform Kiadó, Budapest, pp. 197–238.
- Kovács Ferenc – Bíró Géza:** Élelmiszerbiztonság, EU-szabályozás szerkesztés és fejezetek írása – Agroinform 2003 288 pp.
- Kovács Ferenc:** Őshonos állataink és termékeik, a hungarikumok. Szerkesztette: Glatz Ferenc (Összeállította Kovács Ferenc, Bodó Imre, Seregi János és Udovecz Gábor) 2003 pp 239. Kiadó: MTA Társadalomkutató Központ
- Láng István:** Agrártermelés és globális környezetvédelem. Mezőgazda Kiadó, Budapest p. 215. 2003.
- Láng István:** A fenntartható fejlődés Johannesburg után. Agroinform Kiadóház, Budapest p. 147. 203.
- Láng István:** Növény, állat, élőhely. Szerkesztette: Láng István, Bedő Zoltán, Csete László. Magyar Tudománytár 3. kötet. Kossuth Kiadó, Budapest p. 590. 2003.
- Láng István:** Környezetvédelem – fenntartható fejlődés. Mindentudás Egyeteme 1. kötet. Kossuth Kiadó, Budapest p. 147–158. 2003.

- Németh Tamás.**, Nagy J., Huzsvai L., (2003): A talajművelés hatása a talaj nedvesség-tartalmára és az ásványi N-készletre. In: Kukorica hibridek adaptációs képességének és termésbiztonságának javítása., (szerk: Nagy J.) pp. 129–140., DE Agrártudományi Centrum, Debrecen
- Németh T.**, Pásztor L. Szabó J., Várallyay Gy.: (2003) A vízgyűjtő talajai. In: A Tisza vízrendszere. (Szerk: Teplán I.) pp. 67–90., Budapest Társadalomkutató Központ
- Németh T.**, Pásztor L. and Szabó J. (2003). Geographic conditions of the Tisza Catchment Area. In: Natural attenuation of metals along the Tisza River-Floodplain-Wetlands continuum. (Eds. D.C. Adriano, T. Németh and Z. Györi) pp. 7–26., Univ. of Debrecen, Hungary
- Adriano, D.C. **Németh T.**, and Györi Z. (eds) (2003) Geographic conditions of the Tisza Catchment Area. In: Natural attenuation of metals along the Tisza River-Floodplain-Wetlands continuum. pp. 220., Univ. of Debrecen, Hungary
- Schnug E., Nagy J., **Németh T.**, Kovács Z. and Dövényi-Nagy T. (2003): Fertilizers in context with resource management in agriculture. Proc. 14. Int. Symposium of CIEC. Volume I., pp. 1–386, Debrecen, Hungary
- Schnug E., Nagy J., **Németh T.**, Kovács Z. and Dövényi-Nagy T. (2003): Fertilizers in context with resource management in agriculture. Proc. 14. Int. Symposium of CIEC. Volume II., pp. 387–712, Debrecen, Hungary
- Solymos Rezső:** I. Erdők és erdőgazdálkodás, in Magyar Tudománytár: Növény, állat, élőhely, Budapest p. 412–433
- Solymos Rezső:** Természetközeli erdő, természetközeli erdő és vadgazdaság, környezetbarát fagazdaság, Az ERTI Kiadványa, Budapest p. 20–31.
- Stefanovits Pál**, 2003: Szabályszerűségek a talajásványok területi eloszlásában. In: Csorba Péter, szerk: Környezetvédelmi mozaikok. Tiszteletkötet Dr. Kerényi Attila 60. születésnapjára. Kiadja DE Tájvédelmi és Környezetföldrajzi Tanszék. Debrecen. 217–226.
- Várallyay Gy.**, 2003. Magyarország talajai. Könyvfejezet Láng I., Bedő Z., Csete L.: „Növény, állat, élőhely” c. monográfiájában (297–315. old.) Magyar Tudománytár 3. MTA Társadalomkutató Központ. Kossuth Kiadó. Budapest.
- Várallyay Gy.**, Németh T., Pásztor L., Szabó J., 2003. A vízgyűjtő talajai. In: A Tisza és vízrendszere I–II. (Szerk.: Teplán I.). I. kötet 67–89. MTA Társadalomkutató Központ. Budapest.
- Várallyay Gy.**, 2003. Soils and their management in Hungary – potentialities and constraints. In: Natural attenuation of metals along the Tisza river-floodplain-wetlands continuum. (Eds.: Adriano, D. C., Németh, T., Györi, Z.) RISSAC-Univ. of Debrecen, Debrecen. 27–40.

11. AZ OSZTÁLYHOZ TARTOZÓ MAGYAR PARAZITOLÓGUSOK TÁRSASÁGÁNAK 2003. ÉVI MUNKÁJA

Farkas Róbert elnök, SZIE Állatorvostudományi Kar

Közyűlés

A Társaság 2002. decemberében rendezte a háromévenként esedékes tisztújító Közgyűlését. Az ekkor megválasztott 11 tagú elnökség 2003. február 17-én megtartott első ülésén az elnökségi tagok véleményt nyilvánítottak az elnök és a főtitkár előző ciklusban végzett munkájáról. Egyhangú szavazással a MPT elnökévé ismét dr. Farkas Róbert egyetemi docenst (Szent István Egyetem, Állatorvos-tudományi Kar, Parazitológiai és Állattani Tanszék, Budapest), főtitkárává pedig ismét dr. Véghné dr. Szénási Zsuzsanna osztályvezetőt ('Johan Béla' Országos Epidemiológiai Központ, Parazitológiai Osztály, Budapest) választották.

Elnökségi ülések

A 2003. május 16-i elnökségi ülést a 'Johan Béla' Országos Epidemiológiai Központ Parazitológiai Osztályán tartották, ahol annak vezetője, dr. Szénási Zsuzsanna, bemutatta a Parazitológiai Osztály tevékenységét. A főtitkár ezt követően beszámolt a MPT pénzügyi helyzetéről, kihangsúlyozva azt, hogy a Társaság tevékenységét jelentős mértékben segíti az MTA támogatása, ami 200 000,- Ft/évre emelkedett. A Társaság alapításának 40. évfordulója 2004-ben lesz, ezért az elnökség úgy döntött, hogy tudományos rendezvényt szervez ennek megünneplésére. Az elnökség dr. Farkas Róbertet, dr. Szénási Zsuzsannát és dr. Kucsera Istvánt bízta meg a rendezvény szervezésével. Az elnökség határozatot hozott a szakterületen dolgozó tehetséges fiatal kutatók ösztönzésére. A dr. Rózsa Lajos által előterjesztett tervezet elnökségi megvitatása és elfogadása után az MPT, később meghatározott időszakonként, pályázatot hirdet a parazitológiával foglalkozó fiatal szakemberek részére. A Társaság által felkért bizottság döntése alapján odaítélt díjak tudományos rendezvények keretében lesznek átadva.

A 2003. október 16-i elnökségi ülésen dr. Rózsa Lajos bejelentette, hogy a Társaságtól kapott pénzügyi támogatással kidolgozott biostatistikai szoftver programot, amely az MPT emblémájával van ellátva, a világ számos országában használják. Az elnökség arról döntött, hogy „Molekuláris biológia a parazitológiában” ill. „Evolúció és Ökológia” címmel 2004-ben tudományos rendezvényeket fog szervezni. Az elnökség megszavazta a Bábólna Környezetbiológiai Központ Kft kérését, hogy az MPT társrendezőként részt vegyen a gerinces kártevők írtásával foglalkozó következő (2005-ben Budapesten) nemzetközi rendezvény megszervezésében.

Tudományos rendezvények

Elsőként a Bayer Hungária Kft., az MPT, a Magyar Állatorvosi Kamara és a Sertés-egészségügyi Társaság közös szervezésében „A második BAYER Sertés-egészségügyi Konferencia” került megrendezésre. A külföldi előadók részvételével 2003. február 26-án Budapesten tartott rendezvényen több mint 150 szakember vett részt.

A Társaság támogatásával a Rhone Vet Kft 2003. május 29-én Budapesten rendezte meg az „V. Merial Nap a Társállatokról” című szakmai napot, amelyen hazai és külföldi előadók tartottak színvonalas előadásokat.

A 'Johan Béla' Országos Epidemiológiai Központ Parazitológiai Osztálya, az ÁNTSz Bács-Kiskun Megyei Intézete és az MPT közös szervezésében 2003. szeptember 17–19-én Lakiteleken került sor a „Humán Parazitológusok Tudományos Üléssel” összekötött Országos Munkaértekezletre. A külföldi előadók részvételével megtartott tudományos rendezvényen magyar és angol nyelven 20 előadás hangzott el, amit az ÁNTSz hálózat parazitológusainak munkaértekezlete zárt.

Egyéb hírek

Koppenhágában 2003. június 23. és 25. között „International Conference of Toxoplasmosis” címmel került sor egy nemzetközi rendezvényre, amit szatellita programként a „Systematic Review on Congenital Toxoplasmosis” Study Group értékelő ülése egészített ki. A magyarországi *Toxoplasma* helyzetről a MPT főtitkára számolt be.

A 'Johan Béla' Országos Epidemiológiai Központ Parazitológiai Osztálya „Para-Kávé” című, aktuális parazitológiai témákkal foglalkozó szeminárium sorozatot indított. A „strongyloidosis laboratóriumi diagnosztikája és epidemiológiája” témakörrel foglalkozó első összejövetelre 2003. november 20-án került sor. A színvonalas előadásokat hozzászólások és élénk vita, majd kötetlen szakmai beszélgetés és kávézás követte.

A Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége újabb három évre dr. Bajomi Dánielt, az MPT elnökségi tagját választotta meg elnökévé.

2003. júniusában jelent meg a MPT elnökségének Tájékoztatója, ami az elnökség tevékenységéről, a hazai parazitológiai kutatás és oktatás eseményeiről és eredményeiről, személyi hírekről, nemzetközi rendezvények időpontjairól és az újabb parazitológiai kiadványokról adott tájékoztatást a tagságnak.

AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft.
1149 Budapest, Angol u. 34.
Ügyvezető igazgató: Bolyki István
Felelős vezető: Mahr Jánosné

